

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS MOKYKLOS**

DANIELĖ ANTANAVIČIŪTĖ
ADMINISTRACINĖ TEISĖ

**VALSTYBĖS TARNAUTOJO STATUSO POKYČIAI 2024 M.
VALSTYBĖS TARNYBOS REFORMOS KONTEKSTE**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas: dr. Gintautas Vilkelis

Vilnius, 2026

TURINYS

ĮVADAS	3
SANTRUMPŲ SĄRAŠAS	8
1. VALSTYBĖS TARNAUTOJO STATUSAS: SAMPRATA, PROBLEMATIKA IR PRAKTINIAI IŠŠŪKIAI	9
1.1. Valstybės tarnautojo statuso suteikimas, priėmimo į pareigas procedūros.....	9
1.2. Tarnybinio vertinimo sistema ir procesas	16
1.3. Valstybės tarnautojo statuso panaikinimas „ištarnybinimas“.....	22
1.4. Lietuvos valstybės ir Nyderlandų Karalystės valstybės tarnautojo statuso modeliai, teisinis pagrindas, reguliavimas ir skirtumai.....	28
2. 2024 M. VALSTYBĖS TARNYBOS REFORMOS POVEIKIS VALSTYBĖS TARNAUTOJO STATUSUI.....	33
2.1 Valstybės tarnautojo statuso sampratos pokyčiai nuo 1999 m. iki 2024 m. valstybės tarnybos reformos	33
2.2. Valstybės tarnautojo ir darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį, teisės ir pareigos – lyginamoji analizė.....	38
2.3. Valstybės tarnybos teisinio reguliavimo analizė probleminių sričių kontekste.....	42
3. VALSTYBĖS TARNAUTOJO STATUSO POKYČIAI PO 2024 M. REFORMOS – EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI.....	52
IŠVADOS	62
PASIŪLYMAI	64
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	65
ANOTACIJA.....	72
SANTRAUKA	73
SUMMARY	75

IVADAS

Temos aktualumas. Valstybės reikšmė žmogui – kolosali, tačiau valstybės tarnautojo įdirbis valstybei yra kur kas reikšmingesnis, tai – pagrindas, valstybės santvarkos išsaugojimas, apimantis viešojo administravimo procesų vykdymą ir jų tikslingumo užtikrinimą. Teisiniu požiūriu valstybės tarnautojo asistavimas viešuosiuose valstybės procesuose yra darbas valstybės tarnyboje ir pavestų darbinių funkcijų atlikimas, pagal Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (toliau – VTĮ) reglamentavimą, kuris nuolat kinta. Pokyčiai valstybės tarnybos institute būtini dėl keleto aspektų, pagrindiniai: teisinio reguliavimo kaita, augantis tarptautinis bendradarbiavimas, poreikis stiprinti valstybės tarnybos autoritetą visuomenėje, žmogiškųjų išteklių permainos. Svarstant reformų aktualumo klausimą ir rengiant teisės aktų pakeitimo projektus svarbu nustatyti probleminę sritį, kaip tai išreikšta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. kovo 9 d. nutarime Nr. 206, užtikrinus finansavimo šaltinius, taikant teisinio reguliavimo priemonės, prioritetine tvarka įgyvendinti projektą tobulinti viešojo valdymo sistemos sritis siekiant numatyto rezultato.¹ Tiesa, rezultatus reikalinga vertinti detalai, skiriant pakankamai dėmesio išsikeltų užduočių įvertinimui. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – VRM) parengtoje plėtros programoje apstu neapibrėžtumo ir abstraktaus vertinimo, pavyzdžiui, iki 2030 metų procentaliai suplanuotas didėjantis piliečių susidomėjimas ir pasitikėjimas valstybės tarnyba.² Tai rodo, kad viešojo administravimo subjektams yra svarbus visuomenės vertinimas – atgalinis ryšys, tačiau taip pat kyla grėsmė vertinant susidomėjimą ar pasitikėjimą valstybės tarnyba tik pagal reitingą, nepakankamai įvertinti teikiamų viešojo administravimo paslaugų vertę, kuri negali ir neturėtų būti išmatuojama procentiniais rodikliais. Šiuo atveju dėmesys nukreipiamas į trumpalaikį pasiekimą, populiarumą, kuris neužtikrina viešojo valdymo instituto reputacinio stabilumo ir kokybės. Tam, kad tikslingai identifikuoti kompleksiausias valstybės tarnybos teisinio reguliavimo sritis, sukeliančias valstybės tarnautojo statuso patrauklumo mažėjimą ir siekiant vykdyti šių probleminių užuomazgų prevenciją svarbu atsižvelgti į istorinius pagrindus ir valstybės tarnybos vystymosi procesą bei jo įtaką dabartiniam viešojo valdymo teisiniui reguliavimui. 1999 metai sietini su valstybės tarnybos pradžia, kadangi buvo priimtas pirmasis VTĮ, pradėta kurti valstybės tarnybos sistema, aiškinta valstybės tarnautojo statuso samprata.³ Pastebėtina, kad 1999 metų viešojo administravimo srities reglamentavimas gali būti sutapatintas su 2024 m. valstybės tarnybos reforma, kadangi tuo metu valstybės tarnautojo veikla apėmė tik

---

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. kovo 9 d. Nutarimas Nr. 206 „2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos viešojo valdymo plėtros programa“, žiūrėta 2025-05-01. https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Vie%C5%A1asis%20valdymas/2022-2030%2Bmet%C5%B3%2Bvie%C5%A1ojo%2Bvaldymo%2Bpl%C4%97tros%2Bprograma.pdf

² Ibid. „8.4 uždavinys. Tobulinti viešojo valdymo sistemą, didinti jos efektyvumą ir atvirumą.“ 2 psl.

³ Vaičaitis Vaidotas A. „Viešojo administravimo problemos ir mūsų teisinis mentalitetas.“ Jurisprudencija. (Vilnius: Vilniaus universitetas, 2003 m.) 76 psl.

viešojo administravimo funkcijas ir viešųjų paslaugų teikimą. „Valstybės tarnautojas – asmuo, einantis pareigas valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje ir atliekantis viešojo administravimo funkcijas arba užtikrinantis diplomatinės tarnybos institucijų ar prekybos atstovybių užsienyje funkcionavimą, arba padedantis valstybės ar vietos valdžiai įgyvendinti asmenims atlikti jiems nustatytas funkcijas, išskyrus vidaus administravimo funkcijas, kaip jos apibrėžtos Viešojo administravimo įstatyme.“⁴ Iš esmės valstybės tarnautoją ir valstybės tarnybą sieja atliekama profesinė veikla, kurios pagrindu formuojasi kryptingi teisiniai santykiai iš kurių kyla atitinkamos teisės bei pareigos. Viešajame sektoriuje privalomas asmens, stojančio į valstybės tarnybą, keliamiems bendriesiems ir (priklausomai nuo pareigybei nustatytų reikalingų funkcijų atlikimo) specialiesiems reikalavimams atitikti, kuriems valstybės tarnautojas turi atitikti visą, buvimo valstybės tarnautoju, tarnyboje laiką.⁵ Įgytas teisinis santykis tarp valstybės tarnybos ir valstybės tarnautojo yra naikinamas taip pat tik VTĮ nustatytais pagrindais. Reikšmingos diskusijos kartu su prognozėmis keltos dėl 2024 metų projekto dėl įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo, valstybės tarnautojų, vykdančių valstybės ar savivaldybės įstaigose vidaus administravimo funkcijas numatyto „ištarnybinimo“, kuris apėmė valstybės tarnautojų pareigybų panaikinimą ir su tuo susijusį atleidimą iš einamų pareigų. Kadangi įsigaliojus 2024 m. VTĮ redakcijai projektas nebuvo išbaigtas dėl „ištarnybinimo“ dalies, nebuvo parengtas išsamus planas, projekto vykdymas buvo atidėtas iki 2026 metų sausio 1 d.⁶ Nuo 2024 metų reglamentuotas valstybės tarnautojo statuso sampratos pokytis VTĮ turėjo teisinio reguliavimo spragų susijusių su valstybės tarnautojo statuso veikimu.⁷ Išbaigtai VTĮ normos dispozicinei daliai, vidaus administravimą atliekantys asmenys vis dar turėjo valstybės tarnautojo statusą, kas atspindi įstatymų leidžiamosios valdžios praktinio pritaikymo galimybių tinkamo neįvertinimo. Dėl šių priežasčių atsiranda teisinis reguliavimo nenuoseklumas. Biurokratinės sistemos nestabilumas ir neefektyvi komunikacija pokyčių kontekste tik dar labiau apsunkina darbą valstybės tarnyboje ir, galima teigti, mažina kompetentingų piliečių norą siekti valstybės tarnautojo statuso. Tai atskleidžia institucinį neapibrėžtumą ir kelia riziką, kad šios vidinės tarpinstitucinės problemos prisideda prie teismų darbo krūvio didėjimo dėl bylų, kylančių iš teisinio reguliavimo aiškinimo ir taikymo.

---

⁴ Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas Nr. VIII-1316 3 straipsnis, 11 dalis. TAR, 2025-01-01, Nr. Nr. 0991010ISTAI-1316

⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas byloje Nr. 11-A/2020, 2021 m. balandžio 14 d. Nr. KT58-A-N4/2021

⁶ Oficialus naujienų portalas Lrt.lt straipsnis: „Valstybės tarnautojų „ištarnybinimas“ nukeltas metams” 2025 – 01 – 18, žiūrėta 2025-05-01 <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2463487/valstybes-tarnautoju-istarnybinimas-nukeltas-metams?srltid=AfmBOoqDnLEP2r93ErcWggEEZnE70zUkAQiqAOAnK59D541ixjA6u4yl>

⁷ Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316, 2 straipsnio pakeitimo įstatymas 2025-01-14, TAR, Nr. XIV-1689.

Europos Sąjungos integracijos reiškiniai didelę įtaką turi viešojo administravimo modernizavimo srityje, literatūros nagrinėjamais atvejais užsienio šalyse, valstybės tarnyboje vykstantys kitimo procesai skatina naujų sistemų kūrimą Lietuvos valstybėje, atitinkamai – valstybės tarnyboje. Tiksliai nustatoma darbo užmokesčio sistema, garantijos (priemokos už stažą ir kt.), įstaigos vadovų diskrecija ir dinamiškai kintančių socialinių standartų reglamentavimas teisės aktuose atspindi integracijos procesą ir tarptautinį bendradarbiavimą su užsienio valstybėmis.⁸ Užsienio valstybės sparčiai greitina procesą, inicijuodamos įstatymų pataisas bei rengdamos projektus dėl viešojo ir privataus sektoriaus darbo pasiūlos tapatumo, 2024 m. valstybės tarnybos reformos tikslas koreliuoja su tarptautiniu siekiu.

2024 metų valstybės tarnybos reforma Lietuvoje buvo orientuota į kelias svarbias sritis, šiame darbe analizuojamas išskirtinai valstybės tarnautojo statuso sampratos naujas reglamentavimas. Nors šioje srityje įstatymo įgyvendinimo procesas šiuo metu išlieka neaiškus ir palieka daug erdvės interpretacijoms, dėl ko silpnėja pasitikėjimas valstybės tarnybos institutu, VRM rengiami ir tvirtinami projektai turi potencialo sukurti pažangesnę ir efektyvesnę viešojo sektoriaus sistemą kartu stiprinant valstybės tarnautojo statusą. Atkreiptinas dėmesys, jog sekantis, 2026 m. VRM rengiamas VTĮ redakcijos projektas yra orientuotas į darbo valstybės tarnyboje našumo didinimą. Atkreipiant dėmesį į iškilusius VTĮ įgyvendinimo trūkumus dėl 2024 m. vykusios VTĮ reformos ir praktinio pritaikymo.⁹

Temos naujumas. Studentai grynėsi baigiamuosius darbus nagrinėjo konkrečią valstybės tarnybos problemą, tarp jų galima paminėti Mykolo Romerio universiteto absolventės magistro darbą, kuriame analizuojama priėmimo į valstybės tarnybą ir valstybės tarnautojo statuso įgijimo tematika.¹⁰ Kitas autorius magistriniame darbe atskleidė darbo užmokesčio įtaką valstybės tarnautojų motyvacijai bei valstybės tarnybos efektyvumui.¹¹ Paminėtuose baigiamuosiuose darbuose yra identifikuojamos apibrėžtos ir vienalytės problemos, skirtingai nei šiame darbe – analizuojami valstybės tarnautojų statuso klausimai, analizuojama teismų praktika atsižvelgiant į 2024 metų valstybės tarnybos reformos pokyčius ir jų įtaką tolimesniems valstybės tarnyboje vykstantiems procesams. Apie reikšmingus pokyčius strapsnio publicistas tyrinėjo 2021 metų valstybės tarnybos sistemos reforma, kuri buvo skirta kurti efektyvesnę valstybės tarnybos

---

⁸ Stelmokaitė Edita Dovilė. „Valstybės tarnautojo ir darbuotojo statuso lyginamoji analizė.“ Magistro darbas, Vilniaus universitetas, Vilnius. 2021 m., 27 p.

⁹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija. „Dėl Valstybės tarnybos įstatymo ir su juo susijusių įstatymų projektų pakartotinio derinimo.“ 2026-04-17. Teisės aktų projektų informacinė sistema.

¹⁰ Auškalnytė Ingrida. „Priėmimas į valstybės tarnybą: teisinis reguliavimas ir tarnybiniai ginčai.“ Mykolo Romerio universitetas, magistro baigiamasis darbas. Vilnius. 2017 m.

¹¹ Žvirzdinienė Jurgita. „Darbo užmokesčio, susieto su veiklos rezultatais, įtaka valstybės tarnybos efektyvumui“ Šiaulių universitetas, magistro baigiamasis darbas, Šiauliai, 2010 m.
<https://epublications.vu.lt/object/elaba:1959900/index.html>

institutą.¹² Papildomai mokslų daktaras nagrinėjo 2024 m. reformą ir naują teisinį reguliavimą, tačiau, kaip minima šiame straipsnyje: „Pažymėtina, kad nuo 2024 m. sausio 1 d. galiojant naujam teisiniui reguliavimui dar nėra teisminės praktikos pavyzdžių <...>“¹³ Šiame rašto darbe autorius nagrinėja 2024 m. valstybės tarnybos reformą ir jos rezultatus valstybės tarnautojo statusui, nagrinėjama aktuali teisminė praktika, atliekamas empirinis tyrimas. Nors 2024 metų valstybės tarnybos reforma yra nauja, analizių šia tematika apstu, tačiau mokslinių darbų, plačiau nagrinėjančių tiek kritišką, tiek teigiamą valstybės tarnautojų statuso pokytį po reformos, nebuvo aptikta, kas rodo šio aspekto nepakankamą ištyrimą mokslo srityje.

Darbo problema. Valstybės tarnautojo statuso patrauklumo mažėjimas po 2024 m. valstybės tarnybos reformos, kurią lėmė teisinio reguliavimo neaiškumas ir įgyvendinimo iššūkiai.

Darbo objektas – Valstybės tarnautojo statuso pokyčiai dėl 2024 metų VTĮ reformos.

Darbo tikslas: Atskleisti 2024 metų valstybės tarnybos reformos įtaką karjeros valstybės tarnautojo statusui.

Darbo uždaviniai:

1. Išanalizuoti valstybės tarnautojo statuso pokyčių teisinį reguliavimą Lietuvos teisės aktuose.
2. Apžvelgti valstybės tarnautojo statuso istorinę raidą (1999 m. – 2024 m.) mokslinėje doktrinoje.
3. Palyginti Nyderlandų karalystės (Europos užsienio valstybės) ir Lietuvos valstybės tarnautojų statuso teisinį reglamentavimą.
4. Įvertinti 2024 m. valstybės tarnybos reformos poveikį, remiantis teismų praktika ir individualiu valstybės tarnautojų požiūriu.

Tyrimo metodai:

- 1.Sisteminis metodas. Nagrinėjant VTĮ kvestionuojami valstybės tarnybos ir valstybės tarnautojo statuso reglamentuojančių teisės normų pakeitimai, reikšmė ir rezultatai.
- 2.Analizės metodas. Magistro baigiamajame darbe remiantis moksliniais straipsniais ir knygomis atliekama mokslinės literatūros teorinė apžvalga. Siekiant istorinėmis priedermėmis atskleisti ar 1999 m. priimto VTĮ Nr.VIII-1316 siekis ir tikslai susiję su valstybės tarnautojo statuso reikšme atsispindi šių dienų valstybės tarnautojo statuso interpretavimu VTĮ ir įgyvendinimu praktikoje.
3. Lyginamasis metodas. naudojimas analizuojant teismų praktiką bei Nyderlandų

---

¹² Vilkelis, Gintautas. “Lietuvos teisė. Esminiai pokyčiai 2021 m. Valstybės tarnybos teisinio reguliavimo aktualūs pokyčiai ir plėtros kryptys 2021 m.” Mykolo Romerio universitetas. Mokslinis straipsnis. Vilnius. 2021 m.

¹³ Vilkelis, Gintautas. “Lietuvos teisė. Esminiai pokyčiai 2024 m. Valstybės tarnybos reforma 2024 m. ir naujasis teisinis reguliavimas” Mykolo Romerio universitetas. Mokslinis straipsnis. Vilnius 2024 m. 144 psl.

Karalystės valstybės tarnautojo statusą. Baigiamajame darbe buvo analizuojama Lietuvos teismų praktika nuo 2024 metų, susijusi su valstybės tarnautojų materialine atsakomybe, nagrinėjami tarnybinių ginčų atvejai. Tiriama skirtinga Nyderlandų ir Lietuvos valstybės tarnybos principinė sistema, valstybės tarnautojo ir visuomenės santykis, teisės aktų reglamentavimas, išvadų kėlimas.

4.Kokybinis tyrimas. Atliekamas kokybinis tyrimas, apklausiant (interviu būdu) skirtingų pareigybių specialistus einančius pareigas valstybės tarnyboje, apie jų motyvaciją ir požiūrį dėl socialinių garantijų reglamentavimo 2024 m. VTĮ.

5.Loginis – analitinis metodas. Bus suformuluotos išvados iš surinktų duomenų ir gautų rezultatų bei pateikiami pasiūlymai.

Ginamasis teiginys. 2024 m. valstybės tarnyboje įsigalioję teisinio reglamentavimo pakeitimai sudarė prielaidas valstybės tarnautojo statuso patrauklumo mažėjimui, neigiamai paveikė jaunų specialistų požiūrį į pareigų vykdymą valstybės tarnyboje.

Darbo struktūra. Magistro baigiamąjį darbą sudaro anotacija, įvadas, dėstomoji dalis, išvados ir pasiūlymai, pateiktas literatūros sąrašas, darbo santraukos lietuvių bei anglų kalbomis.

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

VTĮ - Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas;

VRM – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija;

VVA – Viešojo valdymo agentūra;

VATIS - Valstybės tarnybos valdymo informacinė sistema;

VATARAS – Valstybės tarnautojų registras;

LVAT – Lietuvos Vyriausiasis Administracinis Teismas;

DK – Lietuvos Respublikos darbo kodeksas;

1. VALSTYBĖS TARNAUTOJO STATUSAS: SAMPRATA, PROBLEMATIKA IR PRAKTINIAI IŠŠŪKIAI

1.1. Valstybės tarnautojo statuso suteikimas, priėmimo į pareigas procedūros

„Valstybės tarnautojo statusas – tai teisinis santykis tarp piliečio ir profesinės veiklos įgijamas piliečiui tapus valstybės tarnautoju, ir, pradedant ar tęsiant viešojo administravimo veiklą savivaldybėje ar valstybės įstaigoje“¹⁴. Pastebėtina, kad VTĮ 2024 m. aktualioje redakcijoje neregamentuota VTĮ vartojama valstybės tarnautojo statuso sąvoka. Atsižvelgiant į tai, kad valstybės tarnautojo statusas nėra teisiškai išaiškintas, VTĮ reglamentuoja valstybės tarnautojo statuso suteikimą, panaikinimą bei kitus procesus tarp nurodytų. Valstybės tarnautojo statusas gali būti suteiktas dvejais būdais (išskyrus politinio-asmeninio pasitikėjimo valstybės tarnautojus), tai: konkurso būdu ir be konkurso. Prieš rengiant konkursą valstybės tarnautoją priimti į pareigas būtina peržiūrėti įstaigos viduje tvirtintą pareigybių sąrašą, kiekvienai pareigybei priskirtas reikalingas funkcijas vykdyti ir atlygio režius, kuriuos tvirtina įstaigos vadovas. Konkursas valstybės tarnautojo pareigybei užimti gali būti rengiamas ir skelbiamas Viešojo valdymo agentūros (toliau – VVA) vadovaujamosi tvarka (centralizuotai), arba pačios įstaigos, pasirinktinai (decentralizuotai), išskyrus į pareigas priimant įstaigos vadovus, konkursas užimti įstaigos vadovo pareigas turi vykti centralizuotai. Konkurso būdu į pareigas priimtas valstybės tarnautojas priskiriamas vykdyti pareigas neribotam laiko terminui. Laikinas valstybės tarnautojas (išskyrus įstaigos vadovo pareigybę) priskiriamas be konkurso, tik jei yra reikalinga pakeisti valstybės tarnautoją laikinai negalinti eiti pareigų - ne ilgiau 3 metams, arba šalies mobilizacijos atveju, nustatytos karo padėties metu - ne ilgiau nei 2 metus, tačiau reikalinga, kad Vyriausybės nustatyta tvarka būtų patikrinti to asmens gebėjimai pareigybei laikinai užimti.¹⁵ Siekiant užimti valstybės tarnautojo poziciją asmuo turi būti pilnametis, nevyresnis nei 65 metų, turėti nepriekaištingą reputaciją ir aukštąjį išsilavinimą, Lietuvos pilietybę, bei mokėti lietuvių kalbą.¹⁶ Papildomai, gali būti pritaikyti specialieji reikalavimai, pavyzdžiui, anglų, prancūzų ar kitos užsienio kalbos pasiektas lygis, nustatytas kompetentingos, akredituotos įstaigos, kuri išduoda valstybės tarnautojui pažymą apie kalbos pasiektą lygį, šių įstaigų sąrašas yra pateiktas valstybės tarnybos portale, pažyma apie kalbos mokėjimo lygį galioja ne ilgiau 2 (du) metus, po dviejų metų, jei valstybės tarnautojas vis dar užima pareigas, kuriose nurodytas specialusis reikalavimas mokėti užsienio kalbą tam tikru lygiu, kalbos nustatymo tarptautinis egzaminas turi būti perlaikytas iš

¹⁴ Juralevičienė Jolanta „Viešojo politika ir administravimas“, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos raida 1990-1995 metais. Kaunas, 2025m. 57 psl.

¹⁵ Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas Nr. VIII-1316 11 straipsnis, 3 dalis. XIV-1985, 2023-05-25, paskelbta TAR 2023-06-09.

¹⁶ *Ibid.* 9 straipsnis, 1 dalis.

naujo.¹⁷ Jeigu asmens pareigybės aprašyme nustatyta atitiktis specialiesiems reikalavimams, kad būtų suteiktas leidimas dirbti su įslaptinta informacija žymima „Riboto naudojimo“, prieš priimant į pareigas asmuo yra patikrinimas Valstybės saugumo departamento per ne trumpesnę nei 3 (trijų) savaitių laikotarpį, kai tikrinamasis subjektas pretenduojantis gauti leidimą eiti pareigas, kuriose numatoma dirbti su informacija žymima „konfidencialiai“ ar aukštesne žyma - ne ilgesnį nei 40 (keturiasdešimt) dienų terminą.¹⁸ Konkursą valstybės tarnyboje eiti pareigas laimėjęs dalyvis pareigas pradeda po patikrinimo, kai nustatoma, kad asmuo gali susipažinti ir dirbti su įslaptinta informacija. Patikros metu asmuo užpildo Vyriausybės parengtą klausimyną, pasirašytinai pasižada saugoti funkcijų vykdymo metu sužinotą įslaptintą informaciją, patvirtina, kad asmuo – Lietuvos pilietis ir yra lojalus Lietuvos valstybei.¹⁹ Asmeniui gali būti neišduodamas leidimas dirbti su įslaptinta informacija jeigu tikrinantysis subjektas nustato, kad asmuo gali būti nelojalus Lietuvos valstybei. Pavyzdžiui, bendradarbiauja ar yra bendradarbiavęs su užsienio valstybės žvalgybos ar saugumo tarnyba (ar su kita, panašius įgaliojimus turinčia įstaiga), dalyvavęs teroristinių nusikaltimų veikloje, gavęs pajamų iš užsienio valstybių saugumo departamentų ir kt. Neatitiktis specialiesiems reikalavimams rodo, kad asmuo nėra tinkantis eiti laimėtas pareigas, todėl asmuo nėra priimamas, nes neatitinka nacionalinio saugumo reikalavimų, kurie yra taikytini pareigybei, kurios konkursą laimėjo. Šioje situacijoje į pareigas priimančias asmuo gali šį valstybės tarnautoją paskirti į kitas lygiavertes ar žemesnes pareigas įstaigoje, kuriose nėra nustatyto reikalavimo dirbti su įslaptinta informacija, taip asmuo gali įgyti laikinojo valstybės tarnautojo statusą.²⁰ Tačiau minėtos prievolės į pareigas priimančiam asmeniui konkurso laimėtoją, kuris neatitinka asmens, turinčio teisę eiti pareigas, kurioms yra reikalingas leidimas dirbti su įslaptinta informacija, priskirti įstaigoje esančioms neužimtoms lygiavertėms ar žemesnės kategorijos pareigybėms. Kyla abejonių – jeigu pareigybės aprašyme yra nustatyta, kad asmeniui, ketinančiam užimti valstybės tarnautojo pareigas yra reikalinga atitiktis darbui su įslaptinta informacija, ar galima traktuoti, kad asmuo laimėjo konkursą ir atitiko visus reikalavimus jeigu tikrinimas vykdomas tik po laimėtojo paskelbimo vykusiame konkurse į valstybės tarnybą. Praktiškai – negalima, kadangi po atitikties specialiesiems reikalavimams patikrinimo, jei yra nustatoma, kad asmuo neatitinka teisės aktuose nustatytų reikalavimų dirbti su įslaptinta informacija, į pareigas nėra priimamas.²¹ Pažymėtina, karjeros valstybės tarnautojo statusas nėra suteikiamas visiems

---

¹⁷ Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimas Nr. 1176 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo. Vyriausybės nutarimas, įsigaliojo nuo 2024-01-05. Teisės aktų registras.

¹⁸ Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymas Nr. VIII-1443, 18 straipsnis, 8 dalis. XII-2375, 2016-05-19, paskelbta TAR 2016-06-02.

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ Supra note. 15 straipsnis.

²¹ Supra note. 9 straipsnis, 5 dalis.

valstybinių įstaigų darbuotojams, asmenims, kurių pareigos apima vidaus administravimą – vidinių procesų viešosios ar valstybinės įstaigos funkcijų vykdymą, yra suteikiamas darbuotojo statusas, su asmeniu sudaroma darbo sutartis pagal reglamentuotą Lietuvos Respublikos darbo kodeksą.²² Nuo 2024 m. sausio mėn. 1 d. įsigaliojus naujai VTĮ redakcijai, įstaigose sudarytos darbo komisijos – tarnybos peržiūrėjo įstaigos pareigybių sąrašė esančias valstybės tarnautojų pareigybes, teikė pastebėjimus bei siūlymus naikinti pareigybes neatitinkančias VTĮ reglamentuotų valstybės tarnautojo veiklos.²³

Valstybės tarnautojo statusas suteikiamas laimėjus konkursą, kuris pasirinktinai gali būti vykdomas konkurso iniciatorės įstaigoje, arba nuotoliniu būdu (nepriklausomai ar konkursas vyksta centralizuotai ar decentralizuotai). Taigi, po 2024 m. VTĮ reformos, įstaiga, organizuojanti konkursą pareigybės vietai užimti turi diskrecinę teisę rinktis, kas sudarys konkurso vertintojų komisiją. Tai reiškia, kad įstaiga, vykdanči konkursą gali pasirinkti decentralizuotą būdą – vykdyti konkurso procedūras savarankiškai, arba centralizuotai – teikti prašymą konkursą vykdyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotai įstaigai – VVA²⁴. Nepaisant komisijos sudėties ir kvorumo, vykdanč atranką valstybės tarnautojo pareigoms užimti, privaloma užtikrinti skaidrumo principo laikymąsi, atitinkamai komisijos narių kompetencijų turėjimą atrinkti į pareigas kompetentingą specialistą. Ar decentralizuotas konkurso būdas yra patrauklesnis ir labiau skatinantis dalyvauti asmenis ketinančius užimti pareigybes valstybinėse įstaigose, atsakymas nėra aiškus. Autoriaus nuomonė, decentralizacija valstybės tarnybos priėmimo procedūrose mažina centrinių valdymo subjektų darbo vietų kiekį, kaitos procesas skatina individualių centrinių institucijų veiklos perorganizavimą – darbinių funkcijų perskirstymą. Konkurso vykdymo terminai nepriklausomai nuo konkurso vykdančio instituto yra tapatūs, o tai reiškia, kad procesas faktiškai neprailginamas ir nesutrumpinamas, išlieka toks pat. Decentralizuotas konkursų organizavimas gali padidinti riziką skaidrumo principo užkardymui. Pasitaiko tokių situacijų, kad konkurse užimti valstybės tarnautojo pareigas dalyvauja jau įstaigoje dirbantys darbuotojai, siekiantys keisti statusą (pvz. pereiti iš laikinųjų valstybės tarnautojų į valstybės tarnautojų poziciją, ar pereiti iš žemesnių užimamų pareigų į aukštesnes pareigas įstaigoje). Neretai šis reiškinys sumažina jaunosios kartos, kvalifikuotų specialistų susidomėjimą iš išorės, tokie konkursai turi vykti viešai, tačiau dėl galimo nedeklaruoto interesų konflikto, dažnu atveju, laimėtojas yra žinomas konkurso dar nepradėjus vykdyti. Papildomai, svarbu paminėti, kad vykdanč konkursus nuo 2024 m.

---

²² Buzaitė, Ugnė. „Nepriekaištingos reputacijos reikalavimai valstybės tarnyboje“ Magistro darbas. Vilnius, 2025, 12 psl. Žiūrėta: 2025 m. birželio mėn. 30 d. 07:29 val.

²³ B1.lt „Kokias funkcijas atliekančių valstybės tarnautojų pareigybes iki 2025 turės būti pakeistos į dirbančių pagal darbo sutartis?“ el. straipsnis <https://www.b1.lt/wiki/kokias-funkcijas-atliekanciu-valstybes-tarnautoju-pareigybes-iki-2025-tures-buti-pakeistos-i-dirbanciu-pagal-darbo-sutartis-3964> Žiūrėta: 2025 m. birželio mėn. 30 d. 07:55 val.

²⁴ Viešojo valdymo agentūra „Rekomendacijos įstaigoms dėl konkursų į karjeros valstybės tarnautojų pareigas organizavimo“ rekomendacinio pobūdžio aprašas, aktuali redakcija 2024-04-04

valstybės tarnautojų pareigas užimantiems asmenims, nuo įstaigos vidaus tvarkos taisyklių priklausys ar bus skiriamas išbandymo terminas laimėjus konkursą.²⁵ Sprendžiant iš naujausių viešai prieinamų šaltinių bei statistinių duomenų, valstybės tarnyboje pareigines funkcijas vykdantys asmenys skaičiuoja dešimtmečius metų stažą.²⁶ Tai gali reikšti, kad didžioji dalis valstybės tarnautojų buvo priimti į pareigas kitomis sąlygomis, o VTĮ leidėjo reformaciniai sprendimai rodo, kad ankstesnė praktika nepasiteisino ir reikalingas būsimų specialistų didesnių kompetencijų turėjimas, kad jas pastebėti, pasirinktinai gali būti skiriamas 3 mėn. išbandymo laikotarpis. Naujai reglamentuotas išbandymo terminas valstybės tarnautojui prognozuoja neigiamą poziciją. Atsiranda abejonė ar asmuo sugebės per 3 mėn. terminą parodyti visus savo sugebėjimus profesinėje srityje. Išbandymo terminas gali būti nustatytas ne ilgesniam nei 3 mėn. laikotarpiui. Tai reiškia, kad konkursą organizuojanti įstaiga (ieškanti pareigybės vietai užimti) turi diskrecijos teisę nustatyti išbandymo laikotarpio terminą arba jo visiškai netaikyti, tačiau ši informacija privalo būti nurodyta prie pareigybės aprašymo, konkursui dar neprasidėjus, kandidatui teikiant paraišką valstybės tarnautojo statusui užimti.²⁷ Praktikoje, siekiama sugretinti viešojo sektoriaus darbdavio pozicija ir privačiojo sektoriaus, Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – DK) ruošiamas straipsnis dėl išbandymo objektyvaus termino nustatymo. Planuojama atsižvelgiant į užmokesčio dydį taikyti proporcingą išbandymo terminą, kuris negalės būti ilgesnis nei šeši mėnesiai.²⁸ Darbuotojui proporcingai pagal užimamas pareigas ir gaunama atlygį bus nustatytas išbandymo terminas. Šis pakeitimas turėtų prisidėti prie efektyvesnio žmogiškųjų išteklių naudojimo ir tikimasi, kad pagelbės darbdaviui įsitikinti samdomo darbuotojo įgūdžiais.²⁹

Atkreiptinas dėmesys į neretai nustatomus neadekvačius specialiuosius reikalavimus kurie yra neproporcingi ketinamai pareigybei užimti arba nepakankami užtikrinti, kad poziciją užims reikalingas kompetencijas turintis pilietis. Pagal VVA skelbiamus centralizuotus konkursus į valstybės tarnybą ieškomas specialistas³⁰ atlikti funkcijas susijusias su viešųjų pirkimų procedūromis, tačiau nėra nustatytas reikalavimas turėti Viešųjų pirkimų tarnybos organizuojamo

²⁵ Supra note. 11 straipsnis, 6 dalis

²⁶ Nedveckytė, Patricija. „Konkursas kaip darbo sutarties sudarymo prielaida: teorinės ir praktinės problemos“ Magistro darbas. Vilnius, 2025, 18 psl. Žiūrėta: 2025 m. birželio mėn. 25 d. 14:46 val.

²⁷ Viešojo valdymo agentūra „Rekomendacijos įstaigoms dėl konkursų į karjeros valstybės tarnautojų pareigas organizavimo“ rekomendacinio pobūdžio aprašas, aktuali redakcija 2024-04-04

²⁸ Lietuvos Respublikos vyriausybės kanceliarija. Teisės akto projektas. reg. data 2026-02-04, reg. Nr. TAP-25-1646(2) Lietuvos Respublikos darbo kodekso 33, 36, 40, 41, 49, 52, 58, 59, 60, 112, 113, 118, 119, 127, 133, 134, 140, 146, 147, 156, 166, 175, 181, 192, 193, 194, 197, 210, 211, 217, 236, 237, 244, 245, 247, 250, 251, 252 ir 253 straipsnių pakeitimo įstatymas. Lietuvos Respublikos Vyriausybės vieša saugykla.

²⁹ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija „Darbo kodekso pokyčiai: stiprinama darbuotojų apsauga ir kolektyviniai darbo santykiai“ 2026-02-18 <https://socmin.lrv.lt/lt/naujienos/darbo-kodekso-pokyčiai-stiprinama-darbuotojų-apsauga-ir-kolektyviniai-darbo-santykiai-wfL/> žr. 2026 m. balandžio 24 d. 14:55 val.

³⁰ Viešojo valdymo agentūros paskelbtas konkursas į centralizuotų viešųjų pirkimų skyriaus vedėjo pavaduotojo (karjeros valstybės tarnautojo) pareigas, galioja iki 2026-04-17. <https://dirbuvalstybei.vva.lt/job/605> žr. 2026.04.06 16.52 val.

viešųjų pirkimų atestavimo, specialisto atestato. Galima teigti, kad nėra būdo kaip patikrinti ieškomo į pareigas asmens kompetencijų, kadangi nėra nustatyta su pareigų vykdymu susijusio reikalavimo.

Pažymėtina, kad pastebima tendencija kelti ir neadekvačius reikalavimus pareigoms užimti, kurie nėra susiję su einamomis pareigomis. Lygių galimybių kontrolierius kreipėsi į teisną su prašymu išnagrinėti atvejį, kai nustatytas specialus reikalavimas diskriminuoja negalią. Verkių regioninių parkų direkcijos direktoriui užimti pareigas buvo taikomas specialusis reikalavimas – mokėti važiuoti dviračiu.³¹

Be konkurso, valstybės tarnautojo statusas suteikiamas laikiniams ir politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojams. Politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojui nepriklausomai nuo amžiaus (gali būti vyresnis nei 65 metai) valstybės politiko pasirinkimu, ar Seimo frakcijos sprendimu gali būti paskirtas statusas.³² Valstybės tarnautojams privaloma laikytis VTĮ nustatytų principų, tačiau yra išimčių. Viena iš jų – principas „politinis neutralumas“ netaikomas politinio pasitikėjimo valstybės tarnautojams. Tai reiškia, kad jie nėra įpareigoti laikytis „politinio neutralumo“ principo, kadangi jų paskyrimas ir profesinė veikla yra tiesiogiai susijusi su politinių sprendimų įgyvendinimu. Neretai politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojams be priežasties yra naikinamos teisės dalyvauti tam tikrose viešųjų įstaigų organizuojamuose procedūrose. Pavyzdžiui, viešųjų pirkimų procedūrose politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojai negali būti nei komisijos nariai, nei stebėtojai ar ekspertai.³³ Pastebėtina, kad mokslinių šaltinių šia tematika nėra, anot tai dėl interesų konfliktų užkardymo, tačiau viešųjų pirkimų komisijos nariai (karjeros valstybės tarnautojai) taip pat turi pareigą deklaruoti kiekviename pirkime nešališkumą, privačiuosius ir viešuosius interesus, turi pareigą nusišalinti nuo konkrečios pirkimo procedūros įtarus interesų konfliktą. Labiau gilinantis į šią temą, politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojai yra asmenys, kurie turi įtakos sričių reguliavime (pvz. organizuojant Viešųjų pirkimų įstatymo pataisas), todėl būtų naudinga tokiems asmenims individualiai įsigilinti į šias sritis be jokių ribojimų.

Be konkurso valstybės tarnautojo statusas suteikiamas laikinai, išskirtiniais atvejais, ekstremalių situacijų, dėl paskelbtos karo ar nepaprastosios padėties, pareigos gali būti užimamos ne ilgiau nei 2 metus. Kai skubiai reikia pakeisti pareigas negalintį eiti valstybės tarnautoją (pvz. motinystės atostogos), tačiau ne ilgiau nei 3 metams.³⁴ Laikinuojų valstybės tarnautojų skiriamas asmuo, kuris atitinka pareigybės kvalifikacinius ir specialiuosius reikalavimus, tačiau dėl

³¹ Teismas: pareigybės aprašymo reikalavimas mokėti važiuoti dviračiu pažeidė Lygių galimybių įstatymą. Straipsnis Teisė.Pro 2019 m.

³² Supra note. 12 straipsnis, 1 dalis.

³³ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas Nr. I-1491 19 straipsnis. Nr. XIII-327, 2017-05-02, paskelbta TAR 2017-05-04.

³⁴ Supra note. 11 straipsnis 3 dalis 1, 2 p.

ypatingos skubos konkursas organizuojamas negali būti, todėl asmuo paskiriamas į pareigas įstaigos vadovo. Pareigybėse, kuriose yra numatytas specialusis reikalavimas „teisė dirbti ir susipažinti su įslaptinta informacija“ asmenims neturintiems galiojančio pažymėjimo susipažinti su įslaptinta informacija, tačiau turintiems atitiktį keliams reikalavimams negali būti suteiktas laikinojo valstybės tarnautojo statusas. Taigi, įstaigos, kurios turi tiesioginį ryšį su nacionaliniu saugumu, yra įtrauktos į kibernetinio saugumo registrą³⁵, šios įstaigos praktikoje neieško laikinųjų valstybės tarnautojų, skelbia tarnybinį kaitumą ar pasitelkia kitus, šios pareigybės valstybės tarnautojus mokant papildomus priedus už darbą viršijantį krūvį (priklausomai nuo tarnybinio darbo apimčių).

Tarnybiniam kaitumui nėra organizuojamas konkursas, taip pat šiuo įdarbinimo būdu statusas nėra suteikiamas, tačiau dalinai pakeičiama pareigybė ir funkcijos, kadangi tarnybinis kaitumas galimas tik tarp valstybės tarnautojų (išskyrus įstaigos vadovo pareigybę ir politinio-asmeninio pasitikėjimo valstybės tarnautojus). Taigi, tarnybinis kaitumas yra procedūriškai lankstesnė procedūra valstybės tarnautojams „rotuoti“. Valstybės tarnautojo prašymu, aptikus tarnybinio kaitumo skelbimą, valstybės tarnybos valdymo informacinėje sistemoje (toliau – VATIS) valstybės tarnautojas gali būti perkeltas į kitas pareigas. Įstaiga, ieškanti valstybės tarnautojo pareigoms užimti asmens gali savarankiškai skelbti apie tarnybinį kaitumą VATIS oficialioje svetainėje. Tiesa, tarnybiniu kaitumu valstybės tarnautojas gali pretenduoti tik į žemesnes ar lygiavertes pareigas (vertinant koeficiento dydį)³⁶, pretenduojant į aukštesnes pareigas reikalinga laimėti konkursą/atranką. Kiekviena įstaiga nusistato skirtingas koeficiento ir pareigų aprėptis – *šakutes*, tarnybiniu kaitumu pereinant iš vienos įstaigos į kitą pareigybės pavadinimas gali kisti (pvz. iš skyriaus vedėjas į patarėjas ar atvirkščiai). Jei tarnybinio kaitumo metu nebuvo valstybės tarnautojas priimtas į kitas valstybės tarnautojo pareigas, į pareigas priimančio asmens sprendimu, VVA gali būti pateikiamas pareigybės aprašymas, konkursui skelbti.³⁷

Valstybės tarnautojo statusas gali būti atkurtas įstaigos vadovui (išskyrus politinio-asmeninio pasitikėjimo pagrindu) ar karjeros valstybės tarnautojui grįžus vykdyti pareigas toje pačioje įstaigoje, be konkurso. Jei eitos pareigos iš kurių buvo išeita savo noru užimtos – paskiriamos lygiavertės pareigos su ne mažesne, nei prieš atsistatydinimą buvo priskirta pareigine alga. Egzistuoja tam tikros išimtys, dėl kokių priežasčių minėtas statusas gali būti atkurtas, tai:

a) Iš eitų pareigų buvo atsistatydinęs savo noru, nes buvo išrinktas valstybės ar Europos

³⁵ Oficiali svetainė Nacionalinis kibernetinio saugumo centras. „Naujame Lietuvoje kibernetinio saugumo registre – beveik 1500 organizacijų iš 18 sektorių“ straipsnis: 2024 m. balandžio 24d. Žiūrėta: 2025-12-13, 6:03 val.

³⁶ Supra note. 17 straipsnis.

³⁷ Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimas Nr. 1176 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo. TAR, 2018-12-03, Nr. 19573

Parlamento nariu, ar į kitas Vyriausybės ar Prezidento skiriamas pareigas, kadencijai pasibaigus, gali grįžti į anksčiau eitas pareigas valstybės tarnyboje;

b) Buvo išrinktas atlikti pareigas viešojo administravimo srityje tarptautinėje institucijoje (Europos Sąjungos, Europos Komisijos ar Tarybos), tarptautinėje civilinėje operacijoje, misijoje, po darbo pabaigos minėtose organizacijose ar įstaigose gali grįžti į anksčiau eitas pareigas;

c) Išvykus kartu su sutuoktiniu ar partneriu dėl jos/jo išsiuntimo komandiruotei ilgesnio nei (6) šešių mėnesių termino kvalifikacijai kelti, pasibaigus kvalifikacijai tobulinti paskirto laikotarpio, gali grįžti į anksčiau eitas pareigas;

d) Diplomatai valstybės tarnautojai, kurie valstybės tarnautojo statusą (valstybės tarnautojo, įstaigos vadovo) nutraukė savo noru dėl išvykimo kartu su sutuoktiniu ar partneriu pavestu darbinės funkcijas atlikti užsienyje, pasibaigus perkėlimo laikotarpiui gali grįžti į anksčiau eitas pareigas;

e) Valstybės tarnautojai, įstaigų vadovai paskyrti Lietuvos Respublikos Prezidento ar užsienio reikalų ministro sprendimais³⁸, atsistatydinę ir sudarę terminuotą diplomato tarnybos sutartį, nuo terminuotos diplomatinės tarnybos sutarties pasibaigimo gali grįžti vykdyti anksčiau eitas pareigas.

VTĮ reglamentuoja 3 (trijų) mėnesių terminą valstybės tarnautojui ar įstaigos vadovui atkurti jų turėtą statusą dėl a), b), c), d), e) minėtų priežasčių, dėl kurių pastarieji atsistatydino.³⁹ Pasibaigus 3 (trijų) mėnesių terminui valstybės tarnautojo ar įstaigos vadovo statusas atkurtas negali būti. Statuso atkūrimo būdu susigrąžinti valstybės tarnautojo statusą nėra organizuojamas konkursas, įstaiga, per nustatytą laiko terminą gavusi iš buvusio valstybės tarnautojo reikalingus dokumentus elektroniniu paštu, turi patikrinti ar įstaigoje yra galimybė užimti pareigas, kurios buvo užimamos prieš atsistatydinimą. Valstybės tarnautojas pateikęs įrodančius dokumentus dėl aukščiau minėtų atsistatydinimo priežasčių, be konkurso gali atkurti statusą kitoje įstaigoje, einant į lygiavertes ar žemesnes pareigas, atitinkant visus tai pareigybei keliamus specialiuosius ir bendruosius reikalavimus. Priimančioji įstaiga prieš surašant motyvuotą išvadą dėl valstybės tarnautojo atitikties pareigybei nustatytiems reikalavimams privalo patvirtinti, kad buvęs valstybės tarnautojas atitinka pareigybės specialiuosius reikalavimus, turi pareigybei užimti reikalingus gebėjimus.⁴⁰ Svarbus momentas, kad c) nustatytu atveju, kai sutuoktinis (valstybės tarnautojas) turi išvykti į komandiruotę ilgesniam nei 6 mėn. terminui, tačiau statusą atkurti galima vėliausiai tik po 3 mėnesių atsistatydinimo, tai reiškia, kad terminas statusui atkurti nėra proporcingai

³⁸ Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymas Nr. VIII-1012, 28 straipsnis. Nr. XIII-1393, 2018-06-29, paskelbta TAR 2018-07-16

³⁹ Supra note. 33 straipsnis.

⁴⁰ Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1176 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo. Teisės aktų registras. Įsigaliojo 2024-01-05. 4 skyrius.

taikytinas.

Iš dalies, valstybės tarnautojams yra suteikiamos galimybės įvairiais būdais išlaikyti turimą statusą, asmuo pasirinkęs dirbti valstybės tarnyboje gali sudaryti su priimančiąja įstaiga sutartį dėl laikinojo valstybės tarnautojo statuso suteikimo, laikinasis valstybės tarnautojas laimėjęs konkursą į pareigas įgija valstybės tarnautojo statusą. Nepaisant atsistatydinimo VTĮ nustatytomis priežastimis, valstybės tarnautojui statusas gali būti atkuriamas, siekiant karjeros valstybės tarnyboje, panorus pakeisti įstaigą, kurioje vykdomos pareigos ar pakeisti darbinę specifiką, neatsisakant reglamentuotų valstybės garantijų valstybės tarnautojams, suteikiamas pasirinkimas tarnybinio kaitumo būdu pereiti vykdyti kitas funkcijas toje pačioje ar kitoje įstaigoje.

Nuolatos kintantys bendrieji ir procedūriniai reikalavimai vykdant valstybės tarnautojų statuso suteikimą nuo 2024 m. VTĮ įtvirtinus decentralizuotą konkursų vykdymą, o konkurso laimėjimo atveju nustatant ne ilgesnį kaip 3 (trijų) mėnesių išbandymo laikotarpį rodo, kad atranka į valstybės tarnybą tampa lankstesnė, labiau stengiamasi orientuotis į valstybės tarnautojų kompetencijų patikrinimą. Kyla klausimas kaip gali būti suteikiamas laikinojo valstybės tarnautojo statusas (kuris vykdo viešąjį administravimą tam tikrą laiką) ir be atitikties keliams reikalavimams, jeigu Vyriausybė diktuoja tikslą valstybės tarnautojo statusą siaurinti, nustatyti šiems ypatingą statusą. Decentralizuotai vykdyti konkursus į pareigas pasirinkusioms įstaigoms yra skiriami procedūriniai mokymai, VVA nuolat organizuoja konsultacijas įstaigoms, siekiant gerinti konkursų administravimo ir organizavimo kokybę, pagal viešai prieinamus duomenis yra matoma, kad viešąjį administravimą vykdančios įstaigos šia pagalba naudojasi, ir, vis sparčiau renkasi decentralizuotą konkurso vykdymą, pareigoms užimti.

1.2. Tarnybinio vertinimo sistema ir procesas

Pasak valstybės tarnautojų, tarnybinės veiklos vertinimo procedūrų plačiau nagrinėjusių autorių, žmogiškieji ištekliai yra svarbiausias elementas visose organizacijose, nuo kurių priklauso veiklos efektyvumas ir rezultatai.⁴¹ Nekeliantis abejonių teiginys, kad tik motyvuoti valstybės tarnautojai užtikrina darbo našumą, gerus rezultatus, bei visuomenės pasitikėjimą viešosiomis valstybinėmis institucijomis. Įstaigos privalo išlaikyti tinkamą personalo atrankos ir vertinimo sistemą, profesionalumą. Kasmetinis valstybės tarnautojų veiklos vertinimas yra skirtas tik įvertinti ir patikrinti valstybės tarnautojo kompetencijas bei atitiktį einamoms pareigoms. Priklausomai nuo vertinimo rezultatų, komunikacija individualiai vykdoma su valstybės tarnautojais apie aptiktas problemas bei jų sprendimų būdus, tik jei veikla nėra įvertinama kaip

---

⁴¹ Latakienė, Renata. „Valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo administracinis – teisinis reguliavimas“ Magistrinis darbas, Klaipėda, 2014 m. 11 psl. Žiūrėta: 2025 m. birželio 30 d. 14:30 val

atitinkanti lūkesčių. Šios tematikos tyrėjai pažymi, kad vertinimo procedūra – tik formalumas, kuris neturi jokios išliekamosios reikšmės.⁴² Iš tiesų, vertinimo procesas gali būti naudingas valstybės tarnybos institutui, nes procedūra suteikia galimybę objektyviai įvertinti valstybės tarnautojų profesinius gebėjimus bei pajėgumus. Toks vertinimas leidžia identifikuoti kompetencijų spragas ir priimti pagrįstus sprendimus dėl tolimesnio profesinio tobulėjimo ir kvalifikacijos kėlimo. Į pareigas priimančiam asmeniui suteikiama diskrecinė teisė apsvastyti, ar valstybės tarnautojo, kurio veiklos rezultatai nėra atitinkantys lūkesčių, galėtų būti pagerinti, ar turi būti skelbiama neatitiktis einamosioms pareigoms ir, ar valstybės tarnautojo statusas turėtų būti naikinamas. Veiklos vertinimas turi būti vykdomas laikantis specialiųjų teisės aktuose nustatytų principų ir taisyklių tam, kad vertinimo rezultatai būtų aiškūs, objektyvūs ir pagrįsti. Pasitaikančios klaidos vertinimo metu yra labai svarbios, kadangi tai gali lemti neteisingą valstybės tarnautojo įvertinimą, mažinti organizacijos veiklos efektyvumą bei pasitikėjimą vertinimo sistema ar pačiu valstybės tarnybos institutu. Pagrindinės kitų autorių išskirtos klaidos:

a) Nenurodyti tikslūs vertinimo kriterijai - vertinimo skalė yra pernelyg abstrakti ir nepakankamai konkretizuota, todėl jos interpretacija tampa dviprasmiška. Šį trūkumą galima pašalinti papildomai detalizuojant kiekvieną vertinimo kriterijų bei jo rodiklius (ribas);

b) Vertinimo poliarizacija - kai kurie vadovai linkę vertinti pavaldinius arba pernelyg palankiai, arba pernelyg kritiškai;

c) „Aureolės“ efektas - pavaldinių vertinimas pagal gebėjimą bendradarbiauti su kolegomis, kuris paveikia vertinimo rezultatus, susijusius su veiklos kokybe;

d) Stereotipinis šališkumas - darbuotojų vertinimo rezultatams turi įtakos tokie veiksniai kaip amžius, tautybė, lytis.⁴³

Svarbu pagrįsti faktą, kad vertintojo nesivadovavimas etikos taisyklėmis lemia dirbtinį konkurencijos mažinimą, viešojo administravimo subjektų demotyvaciją, o lygiagrečiai – sumažina pasitikėjimą įstaiga ir trikdo efektyvų viešųjų išteklių valdymą.⁴⁴

Viešojo administravimo teorijos mokslininkas Entonis Dausas buvo akcentavęs šiuos valstybės tarnautojo tarnybinės veiklos vertinimo aspektus:

a) Objektyvūs vertinimo kriterijai yra veiksmingi tik tada, kai keli asmenys atlieka tapatų darbą;

b) Objektyvūs nustatyti vertinimo kriterijai negali tiesiogiai išmatuoti galutinio tarnybinės veiklos rezultato;

---

⁴² Dambrauskienė, Inga. „Valstybės tarnautojų veiklos vertinimas: Tauragės rajono atvejis“ Magistrinis darbas, Tauragė, 2011 m. 20 psl. Žiūrėta: 2025 m. liepos mėn. 1 d. 10:15 val.

⁴³ *Ibid* 13, 25 psl. Žiūrėta: 2025 m. liepos mėn. 1 d. 12:00 val.

⁴⁴ Lengvinienė, Lina. „Valstybės tarnautojų veiklos vertinimas: Kretingos rajono savivaldybės atvejis“ Magistrinis darbas, Kaunas, 2015 m. 21 psl. Žiūrėta: 2025 m. liepos 1 d. 9:02 val.

c) Valstybės tarnautojas gali susitelkti į objektyvių vertinimo kriterijų taikymą ir įvairiais būdais dirbtinai kelti kompetenciją tose srityse, kuriuose valstybės tarnautojas yra vertinamas;

d) Objektyvų vertinimą reikia jungti su subjektyviuoju vertinimu.⁴⁵

VRM pateikęs projektą „Valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo sistemos, orientuotos į rezultatus, ir motyvavimo skatinimo sistemos tobulinimas“ siūlo kelis redakcinius pakeitimus. Pakeitimus siūlo užduočių formulavimo srityje, specialistams neturintiems pavaldžių nenustatyti veiklos vertinimo užduočių, o veiklą vertinti pagal iš anksto nustatytus kriterijus, nepaisant to kokia užduotis tenka valstybės tarnautojui įgyvendinti metų eigoje.⁴⁶ Keitimą šioje srityje grindžia tuo, kad įstaigos vadovas iškelia tikslus įstaigai ir sau, prie kurių žemesnėje lygmenyje esantys specialistai pagal idėją turėtų prisitaikyti, tačiau hierarchiniu atveju įstaigos vadovas lygiagrečiai vadovauja savo turimiems pavaldiems (pavaduotojams), šie (pavaduotojai) savo pavaldiems (dažnu atveju skyriaus vadovams), o šie perduoda informaciją skyriuje, pavaldiems specialistams, taigi pabrėžiama, kad įstaigos viduje yra nepakankama (netiesioginė) komunikacija apie įstaigos veiklos prioritetus.⁴⁷ Taip pat veiklos prioritetai gali kisti dėl visuomeninių veiksmų ir valstybės tarnautojai dažniausiai nėra atsakingi dėl šio reiškinio, gali būti sunku prognozuoti užduotis ilgalaikėje perspektyvoje, atsižvelgiant į tai, kad jos per 1 (vienų) metų laikotarpį turi būti aktualios, nes antraip valstybės tarnautojo veiklos vertinimas neteks prasmės. Valstybės tarnautojai, kurie neturi pavaldžių, aptaria su vertintoju (pagal pavaldumą) įstaigos veiklos prioritetus bei lūkesčius valstybės tarnautojo veiklai, turėtų būti atsižvelgiama ne tik į darbų atlikimą laiku (kaip įprasta įstaigoms nusistatyti maksimalų vėluojančių darbų nuokrypį), bet ir į atliktų darbų kokybę (ar buvo padaryta daug klaidų, kiek kartų buvo koreguojama ir pan.) bei stebimas valstybės tarnautojo savarankiškumas atliekant užduotį (ar valstybės tarnautojas naudojo kieno nors pagalbą atlikdamas užduotį, ar užduotį atliko savarankiškai). Kitas siūlymas buvo vietoje vertinamos kvalifikacijos, gebėjimų, kompetencijų ir veiklos rezultatų (suformuotų užduočių įvykdymo), kasmetiniame tarnybinės veiklos vertinime palikti vertinti kompetencijas ir veiklos rezultatus, kadangi ginčytinas atvejis ar negalėtumėme sugretinti veiklos vertinimo kartu su gebėjimais, bei kvalifikacija, juk pagal veiklos rezultatus galima pastebėti ar valstybės tarnautojas turi reikalingų gebėjimų ir kvalifikacijos. Dėl šios priežasties projektus rengiantys atsakingi asmenys svarsto apie galimybę vertinimą susiaurinti.

Atskirai išskirti reikėtų valstybės tarnautojo statusą turinčių asmenų sąrašą, kuriems be išimčių yra atliekamas kasmetinis/neeilinis tarnybinis vertinimas – nustatomi tikslai metų

⁴⁵ Latakienė Renata „Valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo administracinis-teisinis reguliavimas“ Magistro darbas. Mykolo Romerio universitetas, Klaipėda. 2014. 13 psl. Žiūrėta: 2026-04-12 9:16 val.

⁴⁶ VRM 2022 m. lapkričio 30 d. inicijuotas „Valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo sistemos, orientuotos į rezultatus, ir motyvavimo skatinimo sistemos tobulinimas“ projektas.

⁴⁷ *Ibid.*

pradžioje, o metų gale peržiūrimi rezultatai:

- a) Karjeros valstybės tarnautojai;
- b) Laikinieji valstybės tarnautojai;
- c) Darbuotojai pagal darbo sutartį įdarbinti biudžetinėse įstaigose;

Neeilinis vertinimas valstybės tarnautojams yra atliekamas tada, kai:

1. Kasmetinio vertinimo metu valstybės tarnautojo/darbuotojo darbinė veikla buvo įvertinta kaip neatitinkanti lūkesčių ir buvo sudarytas tarnybinės veiklos gerinimo planas;⁴⁸
2. Priimančio į pareigas asmens sprendimu, kai valstybės tarnautojas kreipiasi į tiesioginį vadovą, prašymu perkelti į aukštesnes pareigas ar mokėti didesnę pareiginę algą;
3. Tiesioginio vadovo sprendimu, valstybės tarnautojui pradėjus eiti pareigas toje įstaigoje vėliau nei nuo liepos 1 d. (vertinamasis turi dirbti ilgiau nei 6 mėnesius toje įstaigoje, kurioje eina pareigas), visos tarnybos metu atliekamas neeilinis vertinimas.

Karjeros ir laikinųjų valstybės tarnautojų vertinimas iš principo vykdomas taip pat, tačiau įstaigų vadovai ir valstybės tarnautojai turintys pavaldžių asmenų vertinami kita tvarka. Pastariesiems taikomas 360 laipsnių kompetencijų vertinimas. Šis vertinimas atliekamas kartą per 2 (du) metus, kasmetinio vertinimo metu, pareigas einantiems ne trumpiau nei 6 (šešis) mėnesius, įgijusiems statusą pagal VTĮ nustatytą tvarką.⁴⁹ Vertinant įstaigos vadovo tarnybinę veiklą, įstaigos vadovas ar tiesioginis įstaigos vadovas turi teisę į vertinimo procesą įtraukti VVA atstovą.⁵⁰ Šie aptaria įstaigos vadovo išsikeltus tikslus ir įvertina siektų tikslų rezultatą. 360 laipsnių vertinimu pavadinta, kadangi vertinimo metu tiriamasis objektas - įstaigų vadovai ir valstybės tarnautojai turintys pavaldžių yra vertinami įstaigoje tarnybą atliekančių kolegų, pavaldžių asmenų (anonimiškai) ir tiesioginio vadovo, kitaip tariant – *iš visų pusių*. Kadangi vertintojų padėtis skiriasi, objektyviau įvertinami asmens įgūdžiai, elgsena, gebėjimai, gerosios ir blogosios darbinės ir net asmeninės savybės. Tariamai šio vertinimo tikslas – grįžtamasis ryšys, siekiant asmeninio tobulėjimo ir siekiant tobulinti tiriamo vadovo tarnybinę veiklą.⁵¹

Visas kasmetinio tarnybinio vertinimo procesas valstybės tarnautojams vykdomas elektroniniame portale, informacinėje valstybės tarnybos sistemoje VATIS. Iki liepos 1 d. (vėliausiai), t.y. likus 6 (šešiams) mėnesiams iki kasmetinio vertinimo, arba bet kuriuo metu, likus 6 (šešiams) mėnesiams iki neeilinio vertinimo yra planuojamos užduotys Valstybės tarnautojų registre (toliau – VATARAS). Užduotys numatomos su nuokrypiais ir priežastimis, pvz. valstybės

⁴⁸ VVA „Rekomendacijos dėl valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo“ (Aktuali redagavimo data 2024-09-20), Vilnius, 36 psl.

⁴⁹ *Ibid.*

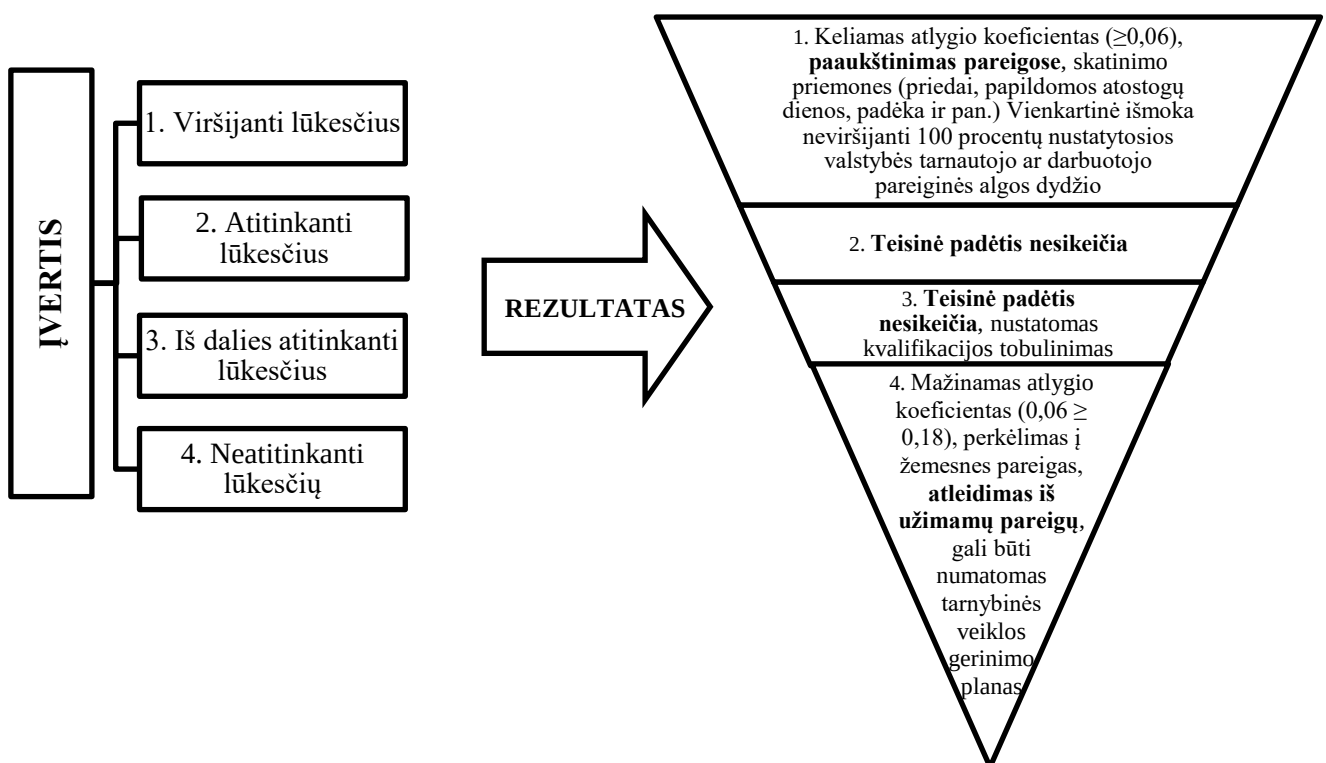
⁵⁰ Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas Nr. 6 „Dėl valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos ir biudžetinių įstaigų darbuotojų veiklos vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ TAR, 2024-01-03, Nr. 88.

⁵¹ Paulienė Rasa, Tamaševičius Virginijus „360° grįžtamojo ryšio esmė ir etapai vadovų kompetencijų ir lyderystės tyrimuose“ Vilniaus universitetas, 2019 m.

tarnautojas pagal strateginį įstaigos veikimo planą nusirodo galimybę padaryti tam tikrą kiekį darbų, tačiau priklausomai nuo situacijos (nedarbingumas, kitos nuo valstybės tarnautojo nepriklausančios priežastys) nustatytas darbų kiekis gali būti neatliktas jei pasitaiko numatytos priežastys. Vertinimo metu vyksta pokalbis tarp tiesioginio vadovo ir pavaldaus asmens, kuriuo metu aptariamos įvykdytos/ neįvykdytos ar nepilnai įvykdytos pačio suplanuotos užduotys, kartu aptariama asmeninė motyvacija, tikslai ir siekiai, aptariamos tobulintos sritys. Kasmetinio tarnybinio vertinimo pokalbis turi būti nešališkas dėl pagrindinės priežasties – įvertinti valstybės tarnautoją atsakingai ir tikslingai. Tarnybinė veikla turi būti įvertinta vadovaujantis suformuotomis užduotimis prieš 6 (šešių) mėnesių laikotarpį tik objektyviais įrodymais – atliktais darbais ir jų kokybe.

Prieš nagrinėjant kiekvieną tarnybinės veiklos vertinimo įvertį atskirai, galima pastebėti, kad „atitinkanti lūkesčius“ ir „iš dalies atitinkanti lūkesčius“ didelio skirtumo nesuponuoja, kaip buvo minėta, vertinančiajam subjektui svarbu apsibrėžti įverčio ribas dėl aiškaus ir nešališko vertinimo. Kiekvienas vertinimo rezultatas yra susijęs su tam tikromis pasekmėmis, kurios gali apimti atlygio korekcijas, papildomų kvalifikacinių mokymų organizavimą arba, esant nepalankiam vertinimui, tarnybos pabaigą.

Tarnybinės veiklos vertinimo metu gaunamas įvertinimas ir pasekmės⁵²:

⁵² Supra note. 18 straipsnis.

Kai valstybės tarnautojo veikla įvertinama kaip viršijanti lūkesčius, valstybės tarnautojui yra keliamas atlygio koeficientas ne mažiau kaip 0,06 koeficiento (įskaitytinai), tačiau ne daugiau nei nustatyta tai pareigybei. Jeigu koeficientas, kurį nustato kiekviena institucija individualiai, po kėlimo „pereina“ į kitos pareigybės apibrėžti, asmeniui gali būti siūloma kelti pareigas tarnybinio kaitumo būdu, jeigu įstaigoje jos yra laisvos ir jis yra tinkamas kandidatas. Neretai susiduriama su struktūrine problema, kad skyriuje (kadangi siekiama išsaugoti profesionalų specialistą, jį motyvuojant šiuo būdu), keliems darbuotojams yra keliamos pareigos ir norima šiems pasiūlyti kelti pareigas, tačiau nebėra laisvų aukštesnių pareigų, nes jos užimtos. Tokiu atveju valstybės tarnautojo pareigos stabilizuojasi, kartu su jo koeficientu, kuris gali kisti Vyriausybės nustatyta tvarka pakėlus minimalų dydį arba įstaigos vadovui patvirtinus naujus koeficiento dydžius ir tiesioginiam vadovui kasmetinio vertinimo metu įvertinus veiklą kaip viršijančią lūkesčius arba neatitinkančią lūkesčių.

Tam, kad valstybės tarnautojas kiltų pareigose jam būtina turėti tam tikrų įgytų su pareigine specifika susijusių žinių ir įgūdžių, o tai įgyjama per nepertraukiamą tarnybą ir patirtį. Šis teiginys patvirtina, kad valstybės tarnyboje pareigas dauguma sudaro vyresnio amžiaus specialistų. VTĮ nesuteikia apibrėžtumo ar vertinamas valstybės tarnautojas gali nurodyti tiesioginiam vadovui pageidaujamą įverčio rezultatą. Iš viešai prieinamos informacijos matyti, kad tiesioginio vadovo teisė apsispręsti kaip bus motyvuojami arba demotyvuojami jam pavaldūs asmenys. Mokslinėje literatūroje mokslininkai nenagrinėja valstybės tarnautojų veiklos įvertinimo metu pasireiškiančius tiesioginio vadovo laisvos valios veiksnius, nors tai viešajame sektoriuje labai aktuali ir svarbi tema. Tiesioginis vadovas įvertinęs pavaldaus asmens tarnybinę veiklą kaip viršijančią lūkesčius turi diskrecijos teisę pritaikyti skatinimo būdą, ar tai būtų koeficiento kėlimas kartu suprantama mėnesinės vidutinės pareiginės algos kėlimas su perspektyva ateityje vykdyti aukštesnes pareigas, ar tai papildomos atostogų 5 (penkios) dienos, kurių motyvuotas valstybės tarnautojas dažnu atveju nepanaudoja. Kai valstybės tarnautojo tarnybinė veikla įvertinama kaip atitinkanti lūkesčius, teisinė padėtis nesikeičia ir šia išvada vertinimas yra baigiamas. Jeigu valstybės tarnautojo veikla įvertinama kaip iš dalies atitinkanti lūkesčius, teisinė padėtis nesikeičia, tačiau yra numatoma tikslinė kvalifikacijos tobulinimo programa, paeiliui gali būti organizuojamas pakartotinis įvertinimas, neeilinio vertinimo metu. Jei valstybės tarnautojas nelaiku ar netinkamai įvykdo jam priskirtas ir suplanuotas užduotis, jo tarnybinė veikla tiesioginio vadovo objektyvia nuomone gali būti įvertinama kaip neatitinkanti lūkesčių, o dėl pastarosios asmeniui yra mažinamas pareiginis koeficientas, ko pasekoje mažėja pareiginė alga ar net atsiranda reali grėsmė būti atleistam iš pareigų ir prarasti teisinį statusą kartu su visomis

socialinėmis garantijomis.⁵³ Valstybės tarnautojui nesutikus su tiesioginio vadovo vertinimo išvada yra galimybė kreiptis į pareigas priėmusį asmenį, šiam pateikiant prašymą išnagrinėti gautą vertinimo išvadą ar tiesioginio vadovo vertinimas buvo objektyvus ir pagrįstas. Į pareigas priėmusio asmens išvadą valstybės tarnautojas gali ginčyti Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.⁵⁴ Tai gerokai skiriasi nuo prieš tai reglamentuotos vertinimo tvarkos, 2023 m. valstybės tarnautojas nesutikdamas su tiesioginio vadovo vertinimu turėjo teisę kreiptis į vertinimo komisiją, kuri pati įvertindavo asmenų tarnybinėje veikloje pasiektus rezultatus arba šališkai teikdavo išvadą įstaigos vadovui dėl valstybės tarnautojo neobjektyvaus ir nepagrįsto vertinimo, tiesioginio vadovo atžvilgiu.⁵⁵ Nesutapusi vertinimo komisijos ir tiesioginio vadovo išvadai, vertinimo komisijos išvada nulemdavo vertinimo rezultatą.

Galima teigti, kad valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo sistema turi savitų niuansų, o kartu ir reikšmingą poveikį valstybės tarnautojų teisei padėčiai, darbo užmokesčiui, socialinėms garantijoms, aiškumą kvalifikacijos kėlimo poreikiui. Pavaldžių valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimas yra labiau decentralizuotas, tiesioginiams vadovams suteikiant platesnę diskrecijos teisę spręsti dėl pavaldžių motyvavimo atsižvelgiant į tarnybinės veiklos rezultatus. Pastebėtina, kad VTĮ rengėjo įžvalgos perspektyvios supaprastinti tarnybinės veiklos vertinimo procesą. Siūlymas dėl valstybės tarnautojams, neturintiems pavaldžių, metinių užduočių formulavimo panaikinimo skamba pozityviai. Valstybės tarnautojas turėtų kreipti dėmesį ne ties viena sritimi, kuriai buvo išsikėlęs uždavinį, bet visose, funkcijų ribose. Toks pasikeitimas įtakos galėtų turėti net ir bendriems įstaigos tikslams bei jų įgyvendinimui, tai galėtų būti puiki priemonė išsiaiškinti kompleksiškas įstaigos sritis, dėl kurių mažėja procesų efektyvumas.

1.3. Valstybės tarnautojo statuso panaikinimas „ištarnybinimas“

„Isigaliojus valstybės reformą įtvirtinantiems teisės aktams, nuo 2024 m. pradedamas jos praktinis įgyvendinimas.“ – tikslas, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos 2024-2026 metų strateginiame veiklos plane, patvirtintame Vyriausybės kanclerio 2024 m. sausio 29 d. įsakymu Nr. V-12, kuris nebuvo pasiektas. Valstybės tarnautojo statuso samprata VTĮ 2024 metų redakcijoje buvo susiaurinta, statusas panaikinamas tiems, kurie eidami karjeros valstybės tarnautojo pareigas atliko vidaus administravimą. Atkreiptinas dėmesys, kad nuo 1920 m. patvirtinus Lietuvoje demokratinės respublikos valdymo formą, prioritetu buvo siekiama tobulinti viešąjį administravimą, didinti visuomenės pasitikėjimą, stiprinti valstybės tarnautojo statusą.

---

⁵³ Supra note. 18 straipsnis.

⁵⁴ *Ibid.*

⁵⁵ Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas Nr. VIII-1316, 27 straipsnis. Nr. XIII-1370, 2018-06-29, paskelbta TAR 2018-07-16.

Vidaus administravimo teisiniame reguliavime vyksta nuolatinė kaita, ši pozicija kinta ir palieka spragas tęstiniame vidaus administravimo reglamentavime, kuris iš esmės, galima teigti, yra viešojo administravimo pagrindas. Vidaus administravimas reikalingas užtikrinti, kad institucijoje būtų laiku ir teisingai priimami ir įgyvendinami administraciniai sprendimai.⁵⁶ Įstatymų leidėjas neakcentuoja tarnybinių institucijų svarbos sugretindamas vidaus administravimą atliekančių asmenų institucijoje, veikiančioje viešojo intereso labui su darbuotojais, dirbančiais privačiame sektoriuje pagal darbo sutartį, darbo kodekso nustatyta tvarka. Vidaus administravimui priklauso pareigos susijusios su įstaigos biudžeto tvarkymu, personalo į darbines ar tarnybines pareigas priėmimą. Seimo patvirtintą biudžetą tvarko ir valstybės tarnautojams pareiginių atlyginimų mokėjimą organizuoja vidaus administravimą atliekantys darbuotojai, kurie anot 2024 m. VTĮ reformos buvo *ištarnybinti*. Valstybės tarnautojas pagal 2024 m. VTĮ redakcija yra laikytinas tik viešąjį administravimą atliekantis asmuo, vidaus administravimą viešojoje/valstybės ar savivaldybės įstaigoje atliekantis valstybės tarnautojas įsigaliojus VTĮ 2024 m. pakeitimams laikytinas darbuotoju, dirbančiu pagal darbo sutartį.

Išskirtinis atvejis, kad valstybės tarnautojo asmeninės gyvenimo detalės vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo reglamentuotais principais turi būti viešos (skaidrumo principas).⁵⁷ Skirtingai nei darbuotojų, dirbančių viešajame sektoriuje pagal darbo sutartį, valstybės tarnautojo (įskaitytinai pareigas atliekantys politinio-asmeninio pasitikėjimo pagrindu) statusą turintiems asmenis keliama prievolė kiekvienus kalendorinius metus teikti savo ir šeimos (sutuoktinio) turto deklaraciją.⁵⁸ Deklaracijoje nurodomas turimas turtas (kilnojamasis, nekilnojamasis, piniginių lėšos bankuose ir namuose - vertybiniai popieriai, jų kiekis).⁵⁹ Šie duomenys yra patalpinti Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) oficialiame tinklapyje. Išrašas apima gyvenamosios vietos, turimo žemės sklypo, disponuojamo automobilio vertę, pasiskolintų lėšų sumą, bankuose turimų ir namuose kaupiamų vertybinių popierių vertes.⁶⁰ Neignoruojant logiškų sąsajų, kvestionuojamas tarpusavio santykis tarp darbuotojo dirbančio viešajame sektoriuje ir valstybės tarnautojo statuso. Vadovaujantis Konstitucinio teismo aiškinimu⁶¹ viešumo reikalavimas kildinamas iš valstybės tarnautojo einančių pareigas valstybės tarnyboje lojalumu Lietuvos valstybei ir teisėtos veiklos

---

⁵⁶ Vaičiulaitis, Paulius „Vidaus administravimo ir vidaus administravimo aktų problematika“ Vilniaus universitetas, Vilnius. Magistro baigiamasis darbas. 2023 m. 11 psl.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas Nr. VIII-1234. 3 straipsnio 11 punktą. Nr. XIII-2987, 2020-05-28, paskelbta TAR 2020-06-11

⁵⁸ Lietuvos Respublikos gyventojų turto deklaravimo įstatymas Nr. I-1338. Nr. IX-1911, 2003-12-18, Žin., 2003.

⁵⁹ *Ibid.*

⁶⁰ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos oficiali svetainė „Metinės gyventojo (šeimos) turto deklaracijos duomenų išrašai“ <https://www.vmi.lt/evmi/metines-gyventojo-seimos-turto-deklaracijos-duomenu-israsai>

⁶¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas. „Reikalavimai valstybės tarnybai: viešumas“ <https://lrkt.lt/data/public/uploads/2020/11/4.-valstybe-ir-jos-institucijos.pdf>

reikalavimo valstybės tarnyboje atitikčiai. Papildomai šios dvi pozicijos negali būti tapatinamos ne tik dėl reglamentuotų skirtingų funkcijų atlikimo. Dėl keliamų didesnių reikalavimų įtraukiančių ne tik profesinę valstybės tarnautojo veiklą, bet ir asmeninį gyvenimą skiriasi ir valstybės tarnautojų garantijos nuo darbuotojų. Toks asmens duomenų diferencijuotas disponavimas daro prielaidas į diferencijuotą abiejų pozicijų vertinimą. Skirtingi keliami reikalavimai lemia diferenciaciją pozicijų kontekste, nustatant valstybės tarnyboje profesinę-darbinę veiklą atliekantiems asmenims skirtingus teisinius statusus su tam tikrais ypatumais.⁶² Dėl detalai publikuojamos tokio pobūdžio informacijos valstybės tarnautojui gali kilti reali grėsmė dėl vagysčių padidėjusios rizikos. Akcentuojama, kad duomenys/deklaracijos kaupiamos ir saugomos⁶³, tačiau iš pateiktų duomenų galima pastebėti, kad duomenys nėra apsaugoti nuo kenkėjiškų šaltinių, nepatvirtinus tapatybės galima patikrinti kiekvieno valstybės tarnautojo ir (ar) jo šeimos informaciją apie turimą turtą. Taip pat, duomenys kaupiami neribotą laiką, sąrašė galima analizuoti valstybės tarnautojų buvusio turto padėtį nuo 2017 m., neatmetant galimybės, kad anksčiau valstybės tarnautojo statusą turėjęs asmuo viešajame sektoriuje funkcijų nebeatlieka ir nebeturi pareigos deklaruoti turto. Autoriaus nuomone šiuo aspektu VMI teikia klaidingą informaciją, reglamentuojant, kad esant poreikiui gali būti teikiamas prašymas savo duomenimis prisijungus prie sistemos su minėtomis turto deklaracijomis susipažinti.⁶⁴ Dėl viešai prieinamų turto deklaracijų, prašymo teikti susipažinti su šia informacija nereikalinga.

Galima teigti, kad valstybės tarnautojo nepriekaištingo statuso skaidrumas yra užtikrinamas viešojo administravimo subjektų. Vadovaujantis prevenciją prieš korupciją vykdančių subjektų argumentacija, tokio pobūdžio informacijos viešinimas yra įrankis finansiniam skaidrumui užtikrinti.⁶⁵ Ši prevencija yra vykdoma prieš valstybės politikų, įstaigos vadovų ar kitų svarbių asmenų vykdančių pareigas viešajame sektoriuje neteisėtą praturtėjimą. Taigi, ne visos pareigybės gali būti tapatinamos su įstaigos vadovo ar kito didesnės apimties įgaliojimus turinčio asmens pareigybe. Pažymėtina, kad viešumas taip pat negali suponuoti, kaip neteisėto praturtėjimo užkardymo priemonės „susidorojimo su korupcija“, būtina, kad tokios pobūdžio informacija ir konkreti situacija būtų išanalizuota kompetentingų subjektų.

Svarbiausias aspektas, kad valstybės tarnautojo statuso panaikinimas ir įdarbinimas pagal Lietuvos Respublikos darbo kodeksą nėra priimtinas asmenims kuriuos tai tiesiogiai veikia,

⁶² *Ibid* „Valstybės funkcijas vykdančių institucijų diferencijavimas (civilinės ir karinės institucijos)“

⁶³ Lietuvos Respublikos gyventojų turto deklaravimo įstatymas. Nr. I-1338. 8 straipsnis. Nr. IX-1911, 2003-12-18, Žin., 2003.

⁶⁴ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos oficiali svetainė „Turto ir pajamų deklaracijų pagrindinių duomenų išrašų išdavimas pagal mokesčio mokėtojo prašymą“ <https://www.vmi.lt/evmi/turto-ir-pajam%C5%B3-deklaracij%C5%B3-pagrindini%C5%B3-duomen%C5%B3-i%C5%A1ra%C5%A1%C5%B3-i%C5%A1davimas-pagal-mokes%C4%8Dio-mok%C4%97tojo-pra%C5%A1ym%C4%85>

⁶⁵ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerija „Turto ir pajamų deklaravimas – įrankis kovai su korupcija“ 2017 m. gegužė

kadangi dėl šių pokyčių netenkama dalies tarnybinių garantijų. VRM nutarime dėl Lietuvos Respublikos VTĮ Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1985 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2923(2) konstatavo faktą, kad valstybės tarnautojų vykdomos funkcijos bus peržiūrimos ir neatitinkančios valstybės tarnautojų pareigybės turės būti pašalintos iki 2025 m. sausio 1 d.⁶⁶ Vyriausybės pavestos, valstybės ir savivaldybių įstaigose sudarytos komisijos, kuriose kворumą sudarė toje įstaigoje dirbančių profesinių ar kitų darbo grupių nariai ir kiti Vyriausybės įgalioti asmenys, turėjo peržiūrėti valstybės tarnautojų pareigybės Lietuvos valstybės institucijose iki 2025 m. sausio 1 d. ir užtikrinti valstybės tarnautojo sąvokos neatitinkančių pareigybių naikinimą.⁶⁷ Komisija, nustačiusi, jog valstybės tarnautojų pareigybėms priskiriamos vidaus administravimo funkcijos, perduoda įstaigos vadovui spręsti dėl tokių pareigybių panaikinimo. Vidaus administravimą vykdančių valstybės tarnautojų pareigybės nebuvo panaikintos, tiksliau ne visose institucijose. Įstaigos naikino pareigybės, kurios nebuvo užimtos ir komisijos darbotvarkė ties pareigybių peržiūra buvo atidėta iki 2026 m. sausio 1 d., priėmus 2025 m. sausio mėn. VTĮ pakeitimą.⁶⁸ Panaikinus valstybės tarnautojo pareigybę ir pastarąjį paskyrus ištarnybinti ir jo sutikimu perkėlus į darbuotojo pareigas dirbančio pagal darbo sutartį, oficialiai asmuo neteko turėtų socialinių garantijų, prarado valstybės tarnautojo statusą. Pastebimas įstaigų vadovybės pozicijų netapatumas, kadangi tai priklauso kaip efektyviai yra įgyvendinamos VTĮ naujai reglamentuotos normos. Vienose įstaigose vadovybė siekė išsaugoti darbuotojus tarnyboje ir iki 2024 m. VTĮ reformos atlikinėjusius funkcijas susijusias tik su vidaus administravimu bandė interpretuoti ir priskirti viešojo administravimo funkcijoms, kitų įstaigų praktika kitokia, vidaus administravimą vykdančių pareigybės buvo griežtai naikinamos.⁶⁹ VRM pastebi, kad VTĮ skirtingai įgyvendinamos įstaigos kelių sumaištį valstybiniu lygmeniu, todėl siūlė sudaryti kolektyvines sutartis su valstybės tarnautojais atliekančiais vidaus administravimą su galimybe įdarbinus toje pačioje įstaigoje, kur buvo einamos valstybės tarnautojo pareigos, tęsti socialinių garantijų taikymą (stažo skaičiavimas, sukauptų atostogų indelis, kiti skiriamieji priedai ar premijos).⁷⁰ Toks nenuoseklus VTĮ įgyvendinimas trikdė įstaigų tarpusavio komunikaciją, lemė susiskaldymą įstaigos viduje, kelė stresą ir nepasitenkinimą.

Atkreiptinas dėmesys į tarnybinio stažo skaičiavimo ypatumus, pagal VTĮ 21 straipsnio

---

⁶⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės teisės akto projektas Nr. TAP-23-1738(2) patvirtintas 2024-02-20. Vilnius. Teisės aktų registras.

⁶⁷ Vilkelis Gintautas „Valstybės tarnybos reforma 2024 m. ir naujasis teisinis reguliavimas“ vadovėlis. *viešoji teisė* Mykolo Romerio universitetas (autorių kolektyvas) 2024m. 148 psl.

⁶⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės „Dėl Lietuvos respublikos seimo narių pasiūlymo dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1985 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3790“ teisės akto projekto pažyma 2025-05-20 Nr. NV-1119.

⁶⁹ Pasiūlymas dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1985 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3790 2024-06-17 TAR, Nr. 2025-09250

⁷⁰ *Ibid.*

3 dalį matyti, kad valstybės tarnautojui bus mokamas priedas už tarnybos Lietuvai stažą, kuris negali būti didesnis nei 20 procentų, o tai reiškia, kad nuo tarnybos pradžios (priskyrimo, priėmimo į pareigas) stažas pradeda skaičiuotis ties pirmais metais, iki 20-ties, ankstesnėje (iki 2024 m.). VTĮ redakcijoje buvo nustatytas 30-ties metų stažas, kadangi buvo nustatytas privalomasis 30-ties metų darbo stažas iki asmeniui išeinant į senatvės socialinę pensiją. 1999 m. išleistame naujame, valstybės tarnautojų profesinę veiklą reglamentuojamame VTĮ buvo skirtas 30 procentų valstybės tarnyboje stažas. „*Priedą už tarnybos stažą sudaro 3 procentai pareiginės algos už kiekvienus trejus metus. Šio priedo suma negali viršyti 30 procentų pareiginės algos.*“⁷¹ Pagal Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo 19 straipsnį, nuo 1999 m. vyrams, o nuo 2004 m. moterims, nustatytas būtinasis senatvinės pensijos draudimo amžius 30 metų.⁷² Lygiagrečiai formuojant nepriklausomos Lietuvos Respublikos valstybės tarnyba buvo atsižvelgta į nustatytą senatvinės pensijos draudimo amžių, dėl šios priežasties valstybės tarnautojui buvo nustatytas maksimalus 30 metų valstybės tarnyboje pareiginis stažas. Didėjant socialinio draudimo pensijos amžiui, turėjo kilti ir tarnybinio stažo amžius valstybės tarnautojui. 2024 m. VTĮ redakcijoje nustatytas maksimalus 20 procentų stažas faktiškai nėra argumentuotas kadangi socialinio draudimo pensijai gauti reikalingas didesnis nei 20-ties metų darbo stažas. Sugretinus su gerąja praktika, pagal Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo nuostatas, pareigūnams ir kariams kaupiamas 25 metų stažas, o ištarnavusiems 25 ir daugiau metų skiriama ir pradedama mokėti pareigūnų ir karių pastovi pensija.

Pabrėžtina, kad ne visi laikosi vieningos nuomonės vykdyti VTĮ valią ir naikinti vidaus administravimą vykdančių valstybės tarnautojų pareigybes, seimo narys Martynas Katelinas nesutinka su visuomenės požiūriu kuo greičiau naikinti, šio teigimu, niekas „*neturi teisės*“ atimti valstybės tarnautojo statusą vien dėl siekiamos atitikties „*įstatymo raidei*“.⁷³ Pažymėtina, kad šio seimo nario indelis į „ištarnybinimo“ pratęsimą nemažas, jis, vienas iš projekto iniciatorių VTĮ Nr. XIV-1985 2 straipsnio pakeitimo įstatymo, reglamentuojant, kad „valstybės tarnautojo sąvokos neatitinkančios valstybės tarnautojų pareigybės iki 2026 m. sausio 1 d. turi būti panaikintos arba vietoje jų įsteigtos darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybės.“⁷⁴ Šios normos redakcija buvo atlikta siekimu nenaikinti užimtų pareigybių ir neištarnybinti žmonių, naikinti tik neužimtas laisvas pareigybes. Dėl šios priežasties manoma, kad teismų apkrovos dėl tarnybinių ginčų,

---

⁷¹ Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas Nr. VIII-1316 . 33 straipsnio 3 dalis. Valstybės žinios, 1999-07-30, Nr. 66-2130

⁷² Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymas Nr. I-549. Valstybės žinios, 1994-08-03, Nr. 59-1153

⁷³ Katelinas Martynas „Seimo nario M. Katelino pranešimas: padarėme pirmą žingsnį stabdant konservatorių pradėtą „ištarnybinimą““ 2025-01-14 pranešimas žiniasklaidai.
https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=36002&p_k=1&p_t=290609&printVersion=1

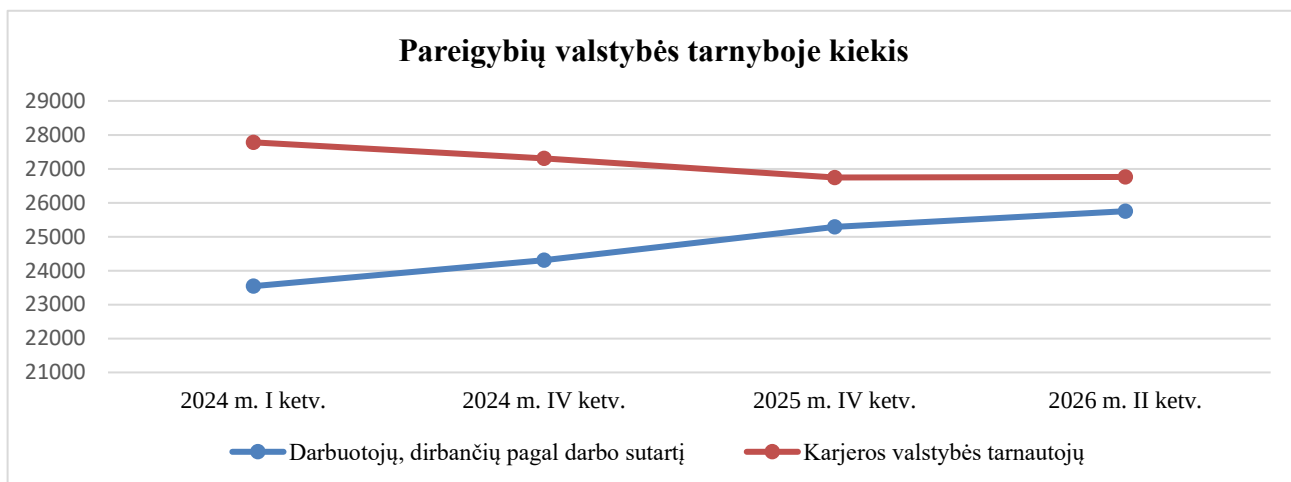
⁷⁴ Valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1985 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas 2024-12-18

pareigybių naikinimo klausimu beveik nepasijautė, tačiau neapsieinama ir be neigiamų ideologijų, galimai tai bus traktuojama kaip, kad į pokyčius valstybės tarnyboje tam tikrose situacijose galima nekreipti dėmesio.⁷⁵

1 pav. Šaltinis: Lietuvos Respublikos Vyriausybės Atviri valstybės tarnybos duomenys portalas. „Laisvos pareigybės“

Pagal statistinius duomenis, viešajame sektoriuje darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis neužimtų pareigybių kiekis yra žymiai didesnis lyginant 2024 ketvirtąjį metų ketvirtį (*neužimtos 2615 pareigybės*) ir 2026 antrąjį metų ketvirtį (*neužimtos 2910 pareigybės*). Matomas kryptingas dėsningumas, po 2024 m. VTĮ redakcijos buvo naikintos karjeros valstybės tarnautojų pareigybės apimančios vidaus administravimo funkcijų vykdymą ir stegiamos darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį.

2 pav. Šaltinis: Lietuvos Respublikos Vyriausybės Atviri valstybės tarnybos duomenys portalas. „Pareigybės“

Didžiausias karjeros valstybės tarnautojų pareigybių panaikinimo kiekis matomas įvykęs nuo 2024 m. (*27310 pareigybių*) iki 2025 metų galo (*26744 pareigybės*). Suponuoja išvadą, kad komisijos, paskirtos karjeros valstybės tarnautojų pareigybėms peržiūrėti ir teikti pasiūlymus įstaigos vadovams naikinti pareigybes neatitinkančias viešojo administravimo funkcijų vykdymo iki 2026 m. sausio 1 d., įvykdė paskirtą užduotį. Atkreiptinas dėmesys, kad tuo pačiu metu

⁷⁵ Mykolo Romerio universiteto mokslinių straipsnių rinkinys „Lietuvos teisė 2025. Esminis pokyčiai.“ Vilkelis Gintautas Dr. „Valstybės tarnybos plėtra 2025 m.- reformos klaidų taisymas ir valstybės tarnybos integracijos esminės patirtys“ 105 psl.

nuosekliai buvo įsteigtos darbuotojų, įdarbinamų pagal darbo sutartį pareigybės, per 1 (vienerius) metus laiko buvo įsteigta 980 darbuotojų pareigybių. *Pažymėtina, 2026 m. II ketv. pateikti duomenys buvo prieinami 2026 m. gegužės 5 dienai.*

Lietuvos Respublikos Seimo inicijuotas pasiūlymas dėl naikinimo tik tų vidaus administravimo pareigybių, kurios yra neužimtos, o palikti tas, kurios yra užimtos iš esmės yra apgalvotas, kadangi taip išvengta neigiamų socialinių pasekmių esamiems valstybės tarnautojams atliekantiems vidaus administravimo funkcijas. Iš kitos perspektyvos, tai it diskriminacija jaunųjų specialistų atžvilgiu, kadangi pastarieji įsidarbinę pagal darbo sutartį eitų gretutinai tas pačias panaikintas valstybės tarnautojo pareigas, kaip ir kolega, kurio pareigybė vien dėl to, kad buvo užimta, nebuvo panaikinta. Naujai atėjęs darbuotojas neturėtų teisės į valstybės tarnautojo statusą. *Pažymėtina, kad tokį atvejį būtų galima traktuoti kaip Lietuvos Respublikos Konstitucijos 33 straipsnio nepaisymą: „Piliečiai turi teisę <...> lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą.“⁷⁶*

1.4. Lietuvos valstybės ir Nyderlandų Karalystės valstybės tarnautojo statuso modeliai, teisinis pagrindas, reguliavimas ir skirtumai

Lietuvos Respublikos sparti integracija ir prisitaikymas prie Europos Sąjungoje vykstančių kryptingų permainų didelę įtaką turi viešojo administravimo srities modernizavimui. Nyderlandų Karalystėje, asmenys, dirbantys viešajame sektoriuje (įskaitant vidaus administravimą) yra laikytini valstybės tarnautojais.⁷⁷ Išskyrus politiniai pareigūnai (asmenys užimantys postą politikoje), policijos pareigūnas, meras, gynybos ministerijų darbuotojai, teisėjai ir prokurorai.⁷⁸ Kiekvienas valstybinio sektoriaus samdomas darbuotojas yra valstybės tarnautojas. Kadangi valdžia tarnauja visuomenės interesams ir darbuotojams, valstybinėse organizacijose taikomi tam tikri specialaus pobūdžio reikalavimai, todėl yra suteikiamas ir ypatingas statusas.⁷⁹ Valstybės tarnautojai turi laikytis tam tikros tvarkos įtvirtintos 2017 m. valstybės tarnautojų įstatyme (olandų kalba *Ambtenarenwet 2017*), kuris yra kiekvienais metais koreguojamas, tačiau iš esmės teisinis reguliavimas nuo 2017 m. nesikeitė, tai:

- I) Paslapyje išlaikyti visą suteiktą konfidencialią informaciją įstaigos viduje;
- II) Laikytis *nulinės* dovanų politikos;
- III) Pranešti apie bet kokią atliekama savo veiklą už tarnybos įstaigoje ribų (kelionių

⁷⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucija 33 straipsnis. Teisės akto redakcija įsigaliojusi nuo: 2022-05-22.

⁷⁷ Government of the Netherlands “Public administration. Civil servants with special status” <https://www.government.nl/topics/public-administration/civil-servants-legal-status> žiūrėta: 2025-12-18, 14:55 val.

⁷⁸ Government of the Netherlands “Employment law does not apply to all civil servants” <https://www.government.nl/topics/public-administration/civil-servants-legal-status> žiūrėta: 2025-12-19, 20:00 val.

⁷⁹ Rijksoverheid. „Rechtspositie can ambtenaren“ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/overheidspersoneel/rechtspositie-ambtenaren>

deklaravimai, papildomi (antriniai) darbai ar kiti užsiėmimai galintys turėti privačių interesų konfliktą su einamomis pareigomis.⁸⁰

Prieš pradėdant eiti pareigas valstybės tarnautojas turi prisiekti pagal nustatytos formos įsakymą, priklausomai nuo pareigų pobūdžio, kurias ruošiasi eiti.⁸¹ Pareigos nepradedamos kol valstybės tarnautojas neduoda įžadų besąlygiškai laikytis prisiekto teksto esmės (Lietuvoje pagal Vietos savivaldos įstatymą taip prisiekti turi naujai išrenkamas meras). Priesaikų formos yra specialaus pobūdžio, nustatytos teisės aktų ir pateiktos 2017 m. Valstybės tarnautojų įstatymo įgyvendinimo dekretu (olandų kalba *Uitvoeringsbesluit Ambtenarenwet 2017*). Valstybės tarnautojai į pareigas priimami decentralizuotu būdu, t.y. priimančios įstaigos vadovas nevykdant konkurso kviečia jam patikusį kandidatą pasirašyti darbinės sutarties. Galimos trumpalaikės darbo sutartys, Lietuvoje pastarieji vadinami laikinaisiais valstybės tarnautojais, kaip ir Nyderlandų Karalystėje – laikinojo paskyrimo valstybės tarnautojais. Pagrindinis skirtumas yra tame, kad Nyderlanduose laikino paskyrimo pareigas einantis valstybės tarnautojas yra laikino paskyrimo bandomajame laikotarpyje (ne ilgiau nei 24 mėnesius), taip pat gali būti dar neprisiekęs ar atliekantis funkcijas vietoje laikinai negalinčio eiti pareigų valstybės tarnautojo.⁸² Norint tapti valstybės tarnautoju nėra keliami jokie specialieji reikalavimai (turėti aukštąjį išsilavinimą, pilietybę ar nepriekaištinga reputaciją).⁸³ 2017 m. Nyderlandų valstybės tarnautojų įstatymo 12 straipsnyje yra reglamentuojama, kad pareigas gali eiti tik Nyderlandų pilietybę turintys specialistai, atitinkantys keliamus reikalavimus, tačiau tai atskirų tarnybų diskrecija šios įstatymo nuostatos nesilaikyti, tai reiškia, kad Nyderlandų Karalystės tarnyboje pareigas gali eiti ir kitų valstybių pilietybių asmenys. Keliami reikalavimai turimiems įgūdžiams, patirčiai bei kompetencijoms, neteistumui, jei tam tikros pareigos kelia pastarąjį reikalavimą, Nyderlandų valstybės tarnybos įstatymas šią patikrą įvardija kaip „tinkamumo ir kompetencijos valstybės tarnautojo pareigoms vertinimas“.⁸⁴ Jokios papildomos priėmimo tvarkos valstybės tarnautojų kodeksas nereglamentuoja, įdarbinamas vyksta įprasta, darbo pokalbio-atrankos principo tvarka. Tariamai taip mažinamas perteklinis biurokratizmas ir galima teigti, kad šiuo būdu yra kryptingai reguliuojama problema dėl tankaus gyventojų masto šioje valstybėje. Tačiau tai nereiškia, kad Nyderlandų valstybės tarnyba yra nekompetentinga, atvirkščiai, pagal viešai prieinamus duomenis

---

⁸⁰ *Supra note*.

⁸¹ *Ambtenarenwet 2017* (iš olandų kalbos: 2017 m. valstybės tarnautojų įstatymas. Galioja nuo 2024-07-01, 7 straipsnis.

⁸² Wat betekent het als ik als ambtenaar een tijdelijke aanstelling heb? 2020-04-03. <https://www.judex.nl/rechtsgebied/werk-ontslag/ambtenarenrecht/artikelen/wat-betekent-het-als-ik-als-ambtenaar-een-tijdelijke-aanstelling-heb/> žiūrėta 2025-12-18

⁸³ Minkevičius Aleksandras, Smalskys Vainius „Valstybės tarnyba užsienio šalyse: raida ir tendencijos“. Mokomasis leidinys, Vilnius 2008 m. 33psl.

⁸⁴ *Ambtenarenwet 2017* (iš olandų kalbos: 2017 m. valstybės tarnautojų įstatymas. Galioja nuo 2024-07-01, 3a straipsnis.

matyti, kad valstybės tarnyba labiau renkasi jaunesni specialistai, kadangi skirtingai nei privačiajame sektoriuje, viešasis sektorius Nyderlandų karalystėje yra traktuojamas kaip sunkesnis, daugiau virvalandžių laiko reikalaujantis darbas. Valstybės tarnautojų Nyderlanduose, kaip ir Lietuvoje yra vertinama tarnybinė veikla ir apklausos formos tipo pildomas valstybės tarnautojų „atgalinio ryšio“ vertinimas. Pagal 2024 m. darbo apklausos rezultatus, kurie yra skelbiami Nyderlandų Karalystės Vyriausybės žiniaraštyje, valstybės tarnautojai paprastai yra patenkinti, tačiau kaip teigia, susiduria su struktūriniais organizacijų valdymo trūkumais, vienas jų - pasiekimų neįvertinimu.⁸⁵ Valstybės tarnautojo vertinimas nėra reglamentuotas įstatymu, t.y. nėra nustatytas tikslus terminas ar vertinimo būdas visiems dirbantiems viešajame sektoriuje. Veiklos tarnybinis vertinimas gali būti paskirtas tiesioginio vadovo ar kitos susijusios kompetentingos įstaigos nurodymu.⁸⁶ Valstybės tarnautojas gali būti vertinamas (2) dviem skirtingais būdais:

1. Veiklos apžvalga – atviras pokalbis tarp dabdavio ir valstybės tarnautojo, siekiant pagerinti darbo rezultatus;⁸⁷

2. Vertinimo pokalbis – darbdavys įvertina pasiektus darbo rezultatus, įvykdytas užduotis (procedūra vykdoma bent kartą per 12 (dvylika) mėnesių, arba nesant galimybės, kartą per 18 mėnesių). Gauta vertinimo išvada gali būti skundžiama apeliaciniam teismui.⁸⁸

Pagrindinis skirtumas, nepaisant to, kaip bus įvertinta valstybės tarnautojo veikla, pareiginio atlyginimo kėlimas nereglamentuotas, esant prastam vertinimo rezultatui, valstybės tarnautojas gali būti atleistas iš pareigų.⁸⁹

Nyderlandų Karalystės valstybės tarnyboje nusistovėjusi dinamika, kad turimos kompetencijos (įgytos žinios ir praktika) yra svarbiausias aspektas kompetentingam darbuotojui, todėl yra vertinamas ne atitikimas konkretiems reikalavimams, bet asmens ketinančio užimti pareigas elgesys ir kitos asmeninės charakteristikos.⁹⁰

---

⁸⁵ Onderzoek bevestigt: ambtenaren vragen om steun en erkenning van hun management. Paskelbta: 2025-11-05 <https://nieuweambtenaar.nl/onderzoek-bevestigt-ambtenaren-vragen-om-steun-en-erkenning-van-hun-management/> žiūrėta: 2025-12-19, 18:35 val.

⁸⁶ Als ambtenaar bezwaar en beroep maken tegen een beoordeling, Judex paskutinį kartą redaguota: 2018-03-07, <https://www.judex.nl/rechtsgebied/werk-ontslag/ambtenarenrecht/artikelen/als-ambtenaar-bezwaar-en-beroep-maken-tegen-een-beoordeling/> žiūrėta: 2025-12-19 18:35 val.

⁸⁷ Indeed „Verschil tussen functioneringsgesprek en beoordelingsgesprek“ 2025-03-18 https://nl.indeed.com/carrieregids/ontwikkeling/verschil-functioneringsgesprek-beoordelingsgesprek?gclsrc=aw.ds&aceid=&gad_source=1&gad_campaignid=18286375192&gbraid=0AAAAADgc9L6-u0y8lxUDZ_ylDjyPvym9T&gclid=Cj0KCCQIAjJTKBhCjARIsAIMC448u0PNm0M0sn0eQlwAaG-FJObHA8kyg2awBtKapvIbqDOHZSTko12oaAokQEALw_wcB žiūrėta: 2025-12-19 14:00 val.

⁸⁸Regeling functioneringsgesprekken en beoordelen 2009, galioja nuo 2010-01-15. https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR73764#artikel_7 žiūrėta 2025-12-19, 20:50 val.

⁸⁹ Minkevičius Aleksandras, Smalskys Vainius „Valstybės tarnyba užsienio šalyse: raida ir tendencijos“. Mokomasis leidinys, Vilnius 2008 m. 35psl.

⁹⁰ Gražulis Vladimiras, Markuckienė Elžbieta. „Darbuotojų motyvacijos ir lojalumo stiprinimas plėtojant kompetencijas“. Mokslinis straipsnis Mykolo Romerio universitetas, Švietimo ir mokslo ministerija. Vilnius, 2013.

Nyderlandai turi 12 provincijų – taip vadinami šalies administraciniai regionai, o kiekviename iš jų vadovauti yra priskirti gubernatoriai (kaip Lietuvos Respublikoje miesto merai, tačiau su didesniais įgaliojimais).⁹¹ Gubernatoriaus sprendimu, Vyriausybės teikimu, valstybės tarnautojams yra suteikiamas statusas, pastarieji pareigose yra paaukštinami ar atleidžiami, Gubernatorius ties šia sritimi turi pilną diskreciją nuspręsti, o Vyriausybės priimtus nutarimus pakeisti.⁹² Sint Eustatius ir Sabos tarnautojų teismas byloje Nr. SXM202200160-GAZ 14/2022⁹³, 2022 m. liepos 29 d. priėmė sprendimą byloje dėl valstybės tarnautojo teisinio statuso. Pareiškėjas (policijos pareigūnas) kreipėsi į Sint Marteno Valstybės Tarnautojų bylų teismą (*išversta iš olandų k.: De Gouverneur Van Het Land Sint Maarten*) dėl Gubernatoriaus atsisakymo paskirti į policijos pareigūno pareigas, nustatant tam tikro dydžio mokamą atlyginimą kas mėnesį (įstatyme reglamentuotą).

Darbo autorius atkreipė dėmesį tarp faktinių bylos aplinkybių nurodytą proceso terminą, nagrinėjamu atveju pareiškėjas teikė skundą teismui 2022 m. vasario 10 d., o teismo sprendimas priimtas ir laikytinas įsiteisėjusiu tik nuo 2022 m. liepos 29 d. Atsižvelgiant į tai, kad Nyderlandų Karalystė turi vadovautis savo veikloje bendraisiais gero administravimo principais (sprendimų priėmimo procese), kuris iš esmės suponuoja apie idėją, kad sprendimai turėtų būti priimti per protingą terminą (be nepagrįsto delsimo). Nyderlandų karalystės bendrojo administracinio įstatymo (*išversta iš olandų k.: Algemene wet bestuursrecht*) nuostatuose nėra konkrečiai apibrėžtas terminas skundui išnagrinėti dėl valstybės tarnautojo statuso suteikimo, paaukštinimo pareigose ar statuso panaikinimo, svarbiausias aspektas – sprendimas turi būti priimtas per nenustatytą, bet protingą, atsižvelgiant į susiklosčiusią situaciją, terminą.⁹⁴

Tarp faktinių bylos aplinkybių nurodyta, kad 2020 metais teismas nagrinėjo ginčą dėl pareiškėjo paskyrimo į policijos pareigas. Teismas įpareigojo teisingumo ministrą per 4 (keturių) savaitių terminą siūlyti Gubernatoriui priimti sprendimą dėl paskyrimo (neįeina į teismo kompetencijų ribas), tačiau šis sprendimas nebuvo įvykdytas. Teismas pripažino pareiškėjo skundą pagrįstu ir įpareigojo tiesiogiai bylos atsakovą – Gubernatorių per 4 (keturių) savaitių terminą priimti sprendimą dėl pareiškėjo paskyrimo į policijos pareigūno pareigas.⁹⁵

Regionų valstybės tarnybos valdymas suteikiamas galima teigti, tik vienam asmeniui – Gubernatoriui, kas suponuoja apie vieno asmens atsakomybę bendrųjų gero administravimo

⁹¹ Vikipedija. “Nyderlandai” <https://lt.wikipedia.org/wiki/Nyderlandai> žr. 2026-04-08 20:15 val.

⁹² De Rechtspraak, Uitspraken (iš lietuvių kalbos – pareiškimai potėmėje) procedūrinis (registruotas) bylos Nr. ECLI:NL:OGAACMB:2022:98. <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:OGAACMB:2022:98>

⁹³ *Ibid.*

⁹⁴ Informatiepunt Leefomgeving. Kenniscentrum van de overheid. Algemene beginselen van behoorlijk bestuur. <https://iplo.nl/thema/water/handreiking-lozingen/procedure-rechtsbescherming/algemene-beginselen-behoorlijk-bestuur/>

⁹⁵ De Rechtspraak, Uitspraken (iš lietuvių kalbos – pareiškimai potėmėje) procedūrinis (registruotas) bylos Nr. ECLI:NL:OGAACMB:2022:98. <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:OGAACMB:2022:98>

principų laikymosi užtikrinimui šalies administraciniame vienetė. To iš esmės yra siekiama Lietuvos valstybėje – visiškos „suverenios“ įstaigos vadovui įstaigoje, kurioje eina pareigas. Įstaigos vadovas Lietuvoje atstovauja tik įstaigoje, kurioje eina pareigas, o Nyderlanduose gubernatorius atstovauja visame mieste esančias viešąsias įstaigas. Tai rodo, kad jeigu galima efektyviai atlikti darbą vienam asmeniui turint visus įgaliojimus susijusius su esančių pavaldžių įstaigų administraciniame vienetė veikimu, įstaigos vadovas turėtų gebėti pilna apimtimi sukontroliuoti įstaigos, kurioje eina pareigas procesus.

Šioje temoje taip pat svarbu paminėti valstybės tarnautojų gaunamą darbo užmokestį ir, kad Nyderlandų Karalystės valstybės tarnautojų darbo užmokesčio dalies nesudaro tarnybinis stažas, t.y. valstybės tarnautojui nėra skiriamas joks priedas už stažą. Todėl valstybės tarnautojams yra skiriamos kitos priemokos, pavyzdžiui, jubiliejine išmoka išdirbus valstybės tarnyboje 12,5; 25; 40 ir 50 metų.⁹⁶ Valstybės tarnautojas dažniausiai pradeda nuo mažiausio pareiginio atlyginimo, tačiau kiekvienais metais, įrodant gerus veiklos rezultatus, atlygis gali kilti.⁹⁷ Nyderlanduose ypatingai daug dėmesio skiriama viešųjų įstaigų veikimui, todėl viešasis sektorius siekdamas išlikti konkurencingas privačiojo sektoriaus atžvilgiu sukuria valstybės tarnautojams ne tik galimybę sparčiai kilti karjeros laiptais, bet ir taiko teisiškai pagrįstą atlyginimo sistemą⁹⁸ ir dominuoja periodiškai keliamas atlyginimas.

Apskritai, Nyderlandų valstybės tarnybos sistema, galima laikyti, pasižymi mažesniais biurokratizmo procesais nei kitos Europos Sąjungos šalys, pavyzdžiui, nėra reglamentuoto konkretaus atrankos būdo užimti pareigas, tarnybinės veiklos vertinimo. Kaip bebūtų, visuomenės pasitikėjimas valstybės tarnautojo statusu kaip ir Lietuvoje, nėra didelis, visoje Europoje paplitęs stereotipinis požiūris, kad valstybės tarnautojo veikla susideda kavos gėrimu iki 5 valandos vakaro ir lėto darbo.⁹⁹ Nagrinėjant šaltinius apie Nyderlandų valstybės tarnautojų pasitenkinimą darbu buvo pastebėta, kad daug dėmesio yra skiriama temai dėl visuomenės neigiamo požiūrio ir objektyvių galimybių šį požiūrį keisti, atsižvelgiant į tai, kad šis reiškinys yra susijęs su pačių darbuotojų motyvacija ir noru dirbti visuomenės labui.

---

⁹⁶ Jubileumuitkering, 2020 m. <https://www.p-direkt.nl/informatie-rijksperoneel-2020/financien/vergoedingen-en-toelagen/jubileumuitkering>

⁹⁷ Field. „Salarisschalen voor Ambtenaren: Dit moet je weten in 2026!“ 17 juni 2025. <https://field.nl/kennisbank/salarisschalen-voor-ambtenaren/>

⁹⁸ *Ibid.*

⁹⁹ Overheid van nu „Het imago van de ambtenaar: ‘Mensen onthouden negatieve ervaringen makkelijker dan positieve ervaringen’“ Nieuwsbericht 09-08-2023 13:57 <https://www.overheidvannu.nl/actueel/nieuws/2023/08/09/het-imago-van-de-ambtenaar-mensen-onthouden-negatieve-ervaringen-makkelijker-dan-positieve-ervaringen>

2. 2024 M. VALSTYBĖS TARNYBOS REFORMOS POVEIKIS VALSTYBĖS TARNAUTOJO STATUSUI

2.1 Valstybės tarnautojo statuso sampratos pokyčiai nuo 1999 m. iki 2024 m. valstybės tarnybos reformos

Valstybės tarnyba – sistema, kurioje pavaldūs, bet atskiri administraciniai struktūriniai vienetai reguliuoja tam tikrą viešojo administravimo sritį Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. Šiuo metu valstybės tarnybos veikla reglamentuoja VTĮ, kurio priėmimo data yra šiek tiek vėlesnė nei pačios valstybės tarnybos užuomazgos. Valstybės tarnybos ištakos siejamos su Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo data - 1918 m. kovo 11 d., mat po to meto įstatymų leidėjas formavo valstybės tarnybos modelį, kiek kitokį nei nūdienų, apibrėžė *valdininko* (apie 1919 m. – 1999 m. valstybės tarnautojo sąvoka)¹⁰⁰ kompetencijas, priskyrė reguliuojamas visuomenines administracines sritis, numatė teises ir pareigas.¹⁰¹

1999 m. pirmą kartą Lietuvos Respublikos teisinėje bazėje buvo įtvirtinta valstybės tarnautojo sąvoka: „Valstybės tarnautojas – fizinis asmuo, įgijęs šio ir kitų įstatymų nustatytą valstybės tarnautojo statusą ir valstybės (valstybinės ir savivaldybių) institucijose ar įstaigose atliekantis viešojo administravimo, ūkines ar technines funkcijas arba teikiantis viešąsias paslaugas visuomenei.“¹⁰² VTĮ atskirai aiškinamas valstybės tarnautojo statusas: „Valstybės tarnautojo statusas – šio ir kitų įstatymų apibrėžtų tarnybinių teisių ir pareigų visuma, nustatoma teisės aktais, reglamentuojančiais valstybės tarnautojo priėmimą ir atleidimą iš valstybės tarnybos, jo teises, pareigas, atsakomybę, darbo užmokestį ir socialines bei kitas garantijas.“¹⁰³ 1999 m. VTĮ redakcijoje Nr. VIII-1316 reglamentuotas valstybės tarnautojo statusas teoriškai suponavo specialią fizinio asmens padėtį visuomenėje, kadangi sąvoka apėmė ne tik tarnybines teises ir pareigas, bet ir atsakomybę, *fiksuotą* darbo užmokestį, priėmimo bei atleidimo iš pareigų procedūras. 2000 m. atskirais teisės aktais „Dėl Priėmimo į pareigas valstybės tarnyboje konkursų organizavimo laikinosios tvarkos patvirtinimo“, „Dėl Atleidimo iš valstybės tarnybos laikinosios tvarkos patvirtinimo“, „Dėl Karjeros valstybės tarnautojų statuso atkūrimo laikinosios tvarkos patvirtinimo“, buvo reglamentuota valstybės tarnautojo statuso įgijimo ir panaikinimo tvarka. Valstybės tarnautojo statuso suteikimas dabartiniu laikotarpiu vyksta panašia tvarka, esminiai skirtumai pastebimi ties valstybės tarnautojo statuso panaikinimu.

¹⁰⁰ Varnienė Rima. „*Valdininkas*“ Visuotinė Lietuvių enciklopedija, 2018-08-27 <https://www.vle.lt/straipsnis/valdininkas/> žr. 2026-04-01 09:19:57

¹⁰¹ Karlonaitė Eglė „Dabartinės ir tarpukario Lietuvos valstybės tarnybų lyginamoji analizė“ Magistro darbas. Mykolo Romerio universitetas. Vilnius, 2012 m. 16 psl. Elaba.

¹⁰² Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas 1999 m. liepos 8 d., 2 straipsnis. Teisės aktų registras.

¹⁰³ *Ibid.*

Objektas	<i>Valstybės tarnybos įstatymas (suvestinė redakcija 2024.01.01 – 2024.12.31)</i>	<i>Valstybės tarnybos įstatymas (suvestinė redakcija 2010.07.20 – 2011.05.11)</i>	<i>Valstybės tarnybos įstatymas 1999 m. Nr. VIII-1316</i>
Valstybės tarnautojo paskyrimas į pareigas	Konkurso būdu - Apima dokumentų teikimą, automatizuotą atranką pagal atitiktį keliamiems reikalavimams, atitikusius keliamus reikalavimus pareigybei konkurso dalyviai kviečiami į pokalbį, gyvo testi tipo, <u>kurį sudaro 10 klausimų, iš jų: 5 – žinių, 3 – logikos ir 2 motyvaciniai (klausimų kiekis ir pobūdis gali skirtis priklausomai nuo konkursą pareigybei užimti organizuojančios įstaigos, ir, ar decentralizuotai ar centralizuotai vyksta konkursas, šie rodikliai rodo centralizuoto konkurso į pareigybes vykdymą).</u> <u>Be konkurso –</u> - skiriami laikinieji valstybės tarnautojai (ne ilgiau 2 metams) - politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojai; - tarnybinio kaitumo būdu ar atkuriant valstybės tarnautojo statusą per teisės aktuose nustatytą terminą.	<u>Konkurso būdu –</u> laikomas egzaminas raštu (testas) ir žodžiu (pokalbis); <u>Be konkurso –</u> - atkuriant valstybės tarnautojo statusą, - laikinai užimant įstaigos vadovo negalinčio eiti pareigų vietą, - valstybės tarnautojui ar įstaigos vadovui atleistam dėl pareigybių įstaigoje panaikinimo, per 6 (šešių) mėn. terminą asmens noru turi būti priimtas sprendimas skirti šį asmenį į lygiavertės ar žemesnės pareigas; - pakaitiniai valstybės tarnautojai (ne ilgiau nei 3 m.)	Vykdoma atranka. Valstybės tarnautojai atrenkami viešo <u>konkurso būdu –</u> - laikant egzaminą (<i>privalomų žinių, reikalingų einamai sričiai patikrinimas</i>); - vertinant asmens privalumus (<i>tarnybai būtinų pretendento įgūdžių ir kitų dalykinių savybių patikrinimas</i>); <u>Be konkurso –</u> - valstybės politikų pasirinkimu priimami politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojai; - įstaigos vadovo pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu.
Valstybės tarnautojo statusas	Valstybės tarnautojas atlieka viešąjį administravimą. Iš esmės šioje Įstatymo	Valstybės tarnautojas atlieka vidaus bei viešąjį administravimą. Įstatymo redakcijoje	Valstybės tarnautojas atlieka viešąjį administravimą, ūkines ar technines funkcijas

	redakcijoje nėra apibrėžtas valstybės tarnautojo statusas (<i>nėra sąvokos aiškinimo</i>), todėl galima interpretuoti šios sąvokos aiškinimą per Įstatymo 33 straipsnį, kuriame nustatytas valstybės tarnautojo statuso atkūrimas. <i>Statuso atkūrimas – teisės aktų nustatyta tvarka asmens grįžimas į eitas, lygiavertės arba žemesnės pareigas</i>. Jeigu valstybės tarnautojo pareigybės aprašyme yra nustatytas specialusis reikalavimas atitikti reikalavimus, būtinus išduoti leidimą dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, kandidatūra asmens patikrinama iki priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas. Dėl šio norminio akto galima daryti išvada, kad valstybės tarnautojo statusas suteikiamas prisijungus prie tarnybos. Tad laimėtas konkursas negarantuoja pareigų užimimo valstybės tarnyboje.	nėra numatyta valstybės tarnautojo statuso suteikimo tvarka, Skiriamam asmeniui į pareigas nėra reglamentuota galimybė skirti išbandymo terminą. Jei pareigybei nustatomas specialus reikalavimas atitikti reikalavimus, keliamus dirbti su įslaptinta informacija, teisės aktų tvarka asmuo patikrinamas iki asmens, pripažinto laimėjusiu konkursą, priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas arba iki asmens priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas, į kurias šio Įstatymo nustatyta tvarka priimama be konkurso. Įstatymo neapibrėžta kuriuo būtent metu yra traktuojama, kad asmuo įgijo valstybės tarnautojo statusą, tačiau svarstyтина, kadangi nėra taikoma išbandymo termino, asmeniui laimėjus konkursą, pasirašius vykdyti pareigas tarnybinėje įstaigoje yra suteikiamas valstybės tarnautojo statusas. „Valstybės tarnautojo statusas – valstybės tarnautojo teisinė padėtis.“¹⁰⁴	arba teikiantis viešąsias paslaugas visuomenei. Priimant valstybės tarnautoją į pareigas yra vykdomi <u>2 etapai</u>, tai: - aukščiau minėta atranka, ir - stažuotė arba bandomasis laikotarpis. Asmeniui pradėjus stažuotis arba pradėdant eiti bandomąjį laikotarpį sudaroma terminuota tarnybos sutartis (<i>negali būti dveji metai</i>), po šios sutarties pasibaigimo ir gautos teigiamos vertinimo išvados įgalioti asmenys (<i>pvz. asmenį vykdyti pareigas Vyriausybei pavaldžioje įstaigoje skiria valstybės tarnybos tvarkymo funkcijas atliekančios įstaigos vadovas</i>) įsakymu paskiria į pareigas. Įsakymas įsigalioja, kai asmuo, paskirtas į pareigas neterminuotam laikui, prisiekia Lietuvos Respublikai. <u>Įsakymui įsigaliojus, šis asmuo įgyja karjeros valstybės tarnautojo statusą.</u> Į pareigas, susijusias su valstybės paslaptį sudarančios informacijos naudojimu gali būti siūlomi tik asmenys, teisės aktų

¹⁰⁴ Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas. Suvestinė redakcija (2010.07.20-2011.05.11). Teisės aktų registras.

			nustatyta tvarka <u>jau</u> <u>gavę leidimą dirbti su</u> <u>valstybės paslaptį</u> <u>sudarančia informacija.</u>
Valstybės tarnautojo statuso panaikinimas	Valstybės tarnautojas gali būti atleistas iš pareigų - savo noru; - <u>panaikinus pareigybę</u>; - praranda LR pilietybę; - sulaukė 65 metų ar baigiasi jo tarnybos pratęsimo terminas; - paskiriama tarnybinė nuobauda – atleidimas iš pareigų; teismo sprendimui įsiteisėjus dėl padaryto sunkaus nusikaltimo; - valstybės tarnautojo tarnybinės veiklos vertinimo priimamas sprendimas atleisti valstybės tarnautoją iš pareigų; - kiti numatyti atvejai. 2024 m. Valstybės tarnybos įstatyme iš esmės keitėsi valstybės tarnautojo vykdomų pareigų apibrėžtis – valstybės tarnautojai vykde vidaus administravimą pagal norminius aktus turi būti „ištarnybinti“, t.y. pareigos, susijusios tik su vidaus administravimo vykdymu turi būti naikinamos, o atleidžiamam asmeniui turi būti išmokama	Valstybės tarnautojas gali būti atleistas iš pareigų ➤ savo noru; ➤ <u>panaikinus pareigybę</u>; ➤ praranda LR pilietybę; ➤ sulaukė 65 metų ar baigiasi jo tarnybos pratęsimo terminas; ➤ už tam tikrus tarnybinius nusižengimus; ➤ teismo sprendimui įsiteisėjus dėl padaryto sunkaus nusikaltimo; ➤ valstybės tarnautojo tarnybinės veiklos vertinimo priimamas sprendimas atleisti valstybės tarnautoją iš pareigų; ➤ kiti numatyti atvejai. <u>Karjeros valstybės tarnautojas, kurio pareigybė naikinama</u>, paskiriamas į kitas lygiavertes valstybės tarnautojo pareigas, o jei tokių pareigų nėra ir valstybės tarnautojas sutinka, į žemesnės kategorijos pareigas. Jei iki pareigybės panaikinimo karjeros valstybės tarnautojas į kitas pareigas nepaskiriamas, jis iš	Valstybės tarnautojas gali būti atleistas iš pareigų ➤ savo noru; ➤ prieš laiką išeina į pensiją; ➤ praranda LR pilietybę; ➤ paskiriama tarnybinė nuobauda – atleidimas iš pareigų; ➤ Sukanka pensijinis amžius; ➤ teismo sprendimui įsiteisėjus dėl padaryto sunkaus nusikaltimo; ➤ kiti numatyti atvejai. Panaikinus pareigybę valstybės tarnautojas perkliamas į kitą tuo metu laisvą ar naujai steigiamą lygiavertę pareigybę, o jei tokios nėra, – asmens sutikimu ir į žemesnės pareigas. Jeigu per 6 (<i>šešių</i>) mėn. neatsiranda laisvų lygiaverčių ar žemesnių pareigų ar valstybės tarnautojas atsisako jas eiti, jis praranda valstybės tarnautojo statusą.

	išėitinė išmoka priklausomai nuo turimo stažo (<i>pvz. nuo vieny iki 5 metų 2 mėnesių išėitinė išmoka, daugiau kaip 20 metų stažą turinčiam asmeniui išmokama 5 mėnesių išmoka</i>).	pareigų atleidžiamas. Valstybės tarnautojui apie pareigybės panaikinimą turi būti pranešta raštu ne vėliau kaip prieš 2 mėnesius iki pareigybės panaikinimo.	

Istatymo leidėjo idėja panaikinti valstybės tarnautojo statuso sąvoka VTĮ suteikia visuomenei daugiau erdvės interpretuoti statuso suteikimo, panaikinimo ir reikšmės klausimus. Atsižvelgiant į dinaminį valstybės tarnautojo statuso sąvokos apibrėžties kitimą nuo VTĮ priėmimo 1999 m. iki 2024 m. VTĮ reformos, ši sąvoka turi būti aiškinama atskirai, nurodant svarbiausius aspektus, kad būtų aišku kaip asmens atliekančio tarnyboje statusas skiriasi nuo kitų, kodėl pastarajam yra nustatytos aplinkybės atkurti, o teisės aktų reglamentuojančių šią sritį nustatyta tvarka laiku neatkūrus, naikinti.

VTĮ nuo 1999 m. reglamentavo asmens, siekiančio eiti valstybės tarnautojo pareigas nepriekaištinga reputacija, t.y. valstybės tarnautojas negali eiti pareigų, jeigu yra priimtas teismo nuosprendis kuriuo paskirta bausmė dėl sunkaus nusikaltimo ar nusikaltimo, dėl kurio asmuo negali dirbti tarnyboje. Ši apibrėžtis pabrėžia faktą, kad valstybės tarnyboje yra dviejų tipų teisiniai santykiai, tai – valstybės tarnautojo, kaip dirbančio asmens statusas ir valstybės tarnautojo vykdomas viešasis administravimas.¹⁰⁵ Pabrėžtina, kad pirmasis teisinis santykis tarp piliečio ir valstybės susiformuoja valstybės tarnautojui pasinaudojus konstitucine teise stoti į valstybės tarnybą prisiekiant tarnauti valstybei atliekant įvairias administracinio pobūdžio užduotis, o valstybės administraciniais vienetams suteikiant už šį piliečio įsipareigojimą perduoti atitinkamas teises ir pareigas bei skiriant adekvačias garantijas.¹⁰⁶ Pirmasis VTĮ pakitimas buvo atliktas 2002 m., kuomet valstybės tarnautojo sąvoka buvo susiaurinta ir statusas buvo panaikintas atliekantiems ūkines ar technines funkcijas, o paliktas dirbantiems ties viešuoju administravimu. Atlikus VTĮ redakciją dėl esminio valstybės tarnautojo funkcijų apibrėžties susiaurinimo įstaigos susidūrė su sunkumais nustatant kurios pareigybės turėtų likti, o kurios turėtų būti naikinamos ir asmenys įdarbinami į poziciją pagal darbo sutartį. To priežastis galėjo būti įstaigos vadovų nepakankamos žinios pareigybėms nustatyti ar atskirti.¹⁰⁷ Atkreiptinas dėmesys, kad po 2024 m. reformos valstybės tarnyboje išliko tapati dinamika, Lietuvos Respublikos teisinė bazė iš esmės nebuvo

¹⁰⁵ Glebovė Neringa. “Valstybės tarnybos samprata ir valstybės tarnautojo statuso ypatumai” doktorantės mokslinis straipsnis. Vilnius, Vilniaus universitetas. 2010 m. 134 psl.

¹⁰⁶ *Ibid.*

¹⁰⁷ *Ibid.*

paruošta valstybės tarnautojo statuso apibrėžties kaitai. Kituose nacionalinio tipo teisės aktuose valstybės tarnautojas yra laikytinas senosios VTĮ redakcijos prasme, išlaikant tą pačią sampratą. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 225, 228–229 straipsniuose nurodytų nusikalstamų veikų subjektas yra valstybės tarnautojas, to pačio įstatymo 230 straipsnis papildo, kad „valstybės tarnautojai yra valstybės politikai, valstybės pareigūnai, teisėjai, valstybės tarnautojai pagal Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymą ir kiti asmenys, kurie, dirbdami ar kitais įstatyme nustatytais pagrindais eidami pareigas valstybės ar savivaldybių institucijose ar įstaigose, atlieka valdžios atstovo funkcijas arba turi administracinius įgaliojimus, taip pat oficialūs kandidatai į šias pareigas.“¹⁰⁸ Ne išimtis, kad minėtus administracinius įgaliojimus turi ir vidaus administravimą atliekantys darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartį valstybinėse ar savivaldybių įstaigose, tačiau LR baudžiamajame kodekse įtvirtinta nuostata nurodo, kad ir pastarieji yra laikytini valstybės tarnautojais. Kadangi šiais laikais egzistuoja platesnė teisinė bazė, konkrečios teisės šakos reglamentavimo pakeitimai reikalauja daugiau nei vieno įstatymo pakeitimo. VTĮ fundamentaliai pakeista valstybės tarnautojo samprata suponuoja apie ilgalaikės pasekmės kitų teisių šakų kontekste, todėl reikalinga reglamentuotą sampratą taikyti vienodai.

Nagrinėjamu atveju VTĮ suvestinė redakcija nuo 2010 m. liepos 20 d. iš esmės plačiausia prasme reglamentavo valstybės tarnautojo statusą, kadangi tuomet valstybės tarnautojas atliko ir viešąjį ir vidaus administravimą. Lyginant dviejų skirtingų laikmečių valstybės tarnybos modelį – 1999 m. ir 2024 m., valstybės tarnyba teoriškai yra konkretizuojama, kuriama didesnė vertė valstybės tarnautojo statusui, statuso turėjimo reikšmė bei pačios valstybės tarnybos organizuotumas (griežtesnė procedūrinė kontrolė).

2.2. Valstybės tarnautojo ir darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį, teisės ir pareigos – lyginamoji analizė

Nuo valstybės tarnybos susiformavimo pastebima tendencija - konkurencija tarp darbuotojų dirbančių pagal darbo sutartį privačiajame sektoriuje ir darbuotojų statusą turinčių, pagal darbo sutartį dirbančių valstybės ar savivaldybės įstaigose, valstybės tarnautojų einančių pareigas valstybės tarnyboje. Privačiajame sektoriuje mokamas atlyginimas ir kitos suteikiamos naudos priklauso nuo bendrovės savininko ar vadovo valios, tai reiškia, kad šiam asmeniui priimant naują darbuotoją į laisvą poziciją ir nutarus mokėti tam tikro dydžio mėnesinį atlyginimą priklausomai nuo įvairių priežasčių bet kuriuo metu ši suma gali kisti. Dažniausiu atveju vadovai pasirenka skirti didesnes naudas (priedus, atlyginimo periodišką kėlimą) motyvuotiems, bendrovės veiklos nustatytų tikslų atkakliau siekiantiems, atsakingiems darbuotojams. Valstybės tarnautojų

---

¹⁰⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 230 straipsnis. Infolex, žr. 2026 m. balandžio 1 d.

atlygis yra nustatomas kiekvienos įstaigos direktoriaus, o atlygio didėjimas/mažėjimas galimas tik įstatyme nustatytais atvejais, kas vienu atveju gali suponuoti apie stabilumą, tačiau kitu atveju perdėtai biurokratizuotą sistemą, nemotyvuojančią valstybės tarnautojų. Neleidžiančia išsiskirti savo nuopelnais einantiems tas pačias pareigas, kadangi esti nustatyti maksimalaus atlygio rėžiai. Jauniems specialistams neseniai įgijusiems išsilavinimo atestatą yra svarbu plėsti akiratį, mokytis naujų dalykų, įgytas teorines žinias pritaikyti praktikoje. Kone visi Lietuvos Respublikos aukštųjų mokyklų išsikelti tikslai apima ugdomųjų dalykų tobulinimą įvairiais aspektais, pradedant nuo užsiėmimų skaitmenizavimo, naujų studijavimo priemonių įdiegimo iki profesijos „pasimatavimo“ vietoje. Tai skatina studentų veržlumą, pasitikėjimą savo įgytomis žiniomis ir ilgainiui norą atrasti darbo vietą, kurioje galėtų save realizuoti, nuolat tobulėti ir būti teisingai įvertintiems. Dėl minėtos priežasties ir finansinių lūkesčių dažnu atveju jaunieji ekspertai renkasi darbo vietą privačiame sektoriuje. Kertinis faktorius tarp darbuotojų dirbančių pagal darbo sutartį privačiame sektoriuje ir valstybinėse ar savivaldybės įstaigose yra veiklos vertinimas. Kaip ir valstybės tarnautojų, taip ir darbuotojų dirbančių pagal darbo sutartį biudžetinėse įstaigose darbinė veikla yra vertinama vadovaujantis Biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymu (toliau – Biudžetinių įstaigų įstatymas) ir Valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos ir biudžetinių įstaigų darbuotojų veiklos vertinimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. sausio 3 d. nutarimu Nr. 6. Biudžetinių įstaigų įstatyme nustatyta ne tik vertinimo tvarka, bet reglamentuotas ir užmokesčio bei priemonų skyrimas. Vertinimo metu vertinama praėjusių kalendorinių metų darbinė veikla ir atliktos suformuotos užduotys, ar neeilinio vertinimo metu vertinamas konkretus pasiektas rezultatas darbuotoją į pareigas priimančio asmens. Kaip ir valstybės tarnautojų, darbuotojų dirbančių pagal darbo sutartį biudžetinėse įstaigose darbinė veikla gali būti įvertinama kaip viršijanti, atitinkanti, iš dalies atitinkanti ir neatitinkanti nusistatytų lūkesčių, atitinkamai nuo vertinimo rezultatų skiriamos tą pačios motyvacinės priemonės (pareiginio koeficiento kėlimas, teisinės padėties nekeitimas, atleidimas iš pareigų ir kitos biudžetinėje įstaigoje nustatytos skatinimo priemonės).¹⁰⁹ Pagrindinis aspektas yra darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį pareigybių lygiai, kurie nustatomi pagal įgytą profesinę kvalifikaciją: A lygis, kuris skaidomas į dvi atskiras kategorijas A1 (turimas magistro laipsnis) ir A2 (turimas bakalauro laipsnis), B – turint aukštesnįjį išsilavinimą (koleginį neuniversitetinį), C lygis priskiriamas asmeniui su viduriniu išsilavinimu ir D – neturint vidurinio išsilavinimo ar kitos profesinės kvalifikacijos.¹¹⁰ Tuo tarpu privačiose bendrovėse įstatymo nėra nustatyti pareigybių lygiai ar kitaip įvardijami reikalavimai konkrečiai

---

¹⁰⁹ Biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymas XIII-198. TAR, 2017-01-31, Nr. 1764

¹¹⁰ *Ibid.*

pozicijai užimti, manoma, kad pajėgus darbuotojas ar nors kokią praktiką turėjęs asmuo gali užimti bet kurias pareigas ir jose tobulėti, išskyrus įstatymo nustatytus atvejus.

Asmuo dirbantis pagal darbo sutartį ir darbuotojo statusą turintis asmuo einantis pareigas biudžetinėje įstaigoje yra priskiriamas konkrečiai „kategorijai“ – pareigybei, kurios priklausomai nuo profesinio išbaigtumo gali kisti. Be šio, turi ir papildomus pareigybių pavadinimus kaip ir valstybės tarnautojai (vedėjas, patarėjas, vyriausiasis specialistas ir kt.), kurie po atliktų veiklos vertinimų gali kisti.

Nepaslaptis, kad valstybės tarnautojo statusas yra mėginamas sutapatinti su darbuotojo statusu. „*Neužtikrinus karjeros galimybių ir tarnautojus darbinant pagal darbo sutartis, labai greitai gali būti prarasta institucinė atmintis ir perimamumas.*“¹¹¹ Pastarąjį dešimtmetį pastebima, kad valstybės tarnautojų ir darbuotojų funkcijos yra dubliuojamos ir dėl to ieškoma išeičių šiuos statusus sutapatinti. Numatytas tikslus valstybės tarnautojo statuso apibrėžimas kurį sudaro funkcijos susijusios su politiniu valstybės ir viešuoju valstybės valdymu, bei visuomenės kontrole, nurodo tikslią atskirtį tarp darbuotojo ir valstybės tarnautojo pareigybės.¹¹² Kitu atveju, pagal Christopherį Demmke, panaikinant specialų valstybės tarnautojo statusą ir sutapatinant jį su darbuotoju, nurodoma, kad valstybė liovėsi būti aukščiau už visuomenę.¹¹³

Užimant darbo vietą biudžetinėje įstaigoje darbuotojui, dirbančiam pagal darbo sutartį, kaip ir valstybės tarnautojui yra keliami konkretūs reikalavimai, organizuojami konkursai ir atrankos pareigybei užimti (centralizuotai ir decentralizuotai), tačiau netaikomos socialinės garantijos, neskaičiuojamas stažas. Esminis skirtumas tarp valstybės tarnautojo ir darbuotojo, ketinančio dirbti pagal darbo sutartį viešojoje įstaigoje yra tas, kad valstybės tarnautojas prieš ketindamas užimti pareigas VTĮ nustatyta tvarka privalo turėti aukštąjį išsilavinimą, Lietuvos pilietybę, būti ne mažiau 18 ir ne daugiau 65 metų bei turėti nepriekaištingą reputaciją, o darbuotojui ketinančiam biudžetinėje įstaigoje dirbti pagal darbo sutartį nėra taikomas joks, išskyrus pareigybės aprašyme, kurį tvirtina biudžetinės įstaigos vadovas, reikalavimas.¹¹⁴ Tai suponuoja pelnytą valstybės tarnautojo statuso įgijimą, kadangi statusui įgyti taikomi ne tik su pareiginėmis funkcijomis susiję reikalavimai, bet ir kiti, įrodantys piliečių dorumą bei lojalumą Lietuvos valstybei.

Darbuotojo statusą turintiems asmenims yra mokama pareiginė alga, kuri gali kisti po Vyriausybės priimtų potvarkių dėl minimalios mėnesinės algos, gali padidėti/pamažėti dėl pasikeitusio koeficiento, kuris po veiklos vertinimo gali pakisti ne mažiau 0,06 dydžiu.¹¹⁵

¹¹¹ Buckienė Ernesta, Pivoras Saulius, Civinskas Remigijus „Valstybės tarnybos sistemos tobulinimas Lietuvoje: pasirinkimai, požiūriai, sandėriai“ Vytauto didžiojo universitetas, 2014 „Versus aureus“ leidykla. 75 psl.

¹¹² *Ibid.*

¹¹³ *Ibid.*

¹¹⁴ Supra note.

¹¹⁵ *Ibid.*

Priemokos yra skiriamos už pavadavimą, papildomų užduočių atlikimą, įprastą darbo krūvį viršijančios veiklos atlikimą.¹¹⁶ Piniginė išmoka už atliktą darbą mokama pagal darbovietės vidaus tvarkoje patvirtintą reglamentą ar darbo teisės normas.¹¹⁷ Mokėjimas už naktinį darbą, darbą šventinėmis dienomis, ar viršijus nustatytą darbo laiko normą.¹¹⁸ Kintamoji dalis, kuri nustatoma kolektyvinėje sutartyje (jos dydžiai, skyrimo tvarka) mokama atsižvelgiant į vertinimo rezultatus.

Valstybės tarnautojo darbo apmokėjimo sistema iš dalies yra tokia pati. Galima teigti, kad mokėjimo sistema yra dar lankstesnė, kadangi valstybės tarnautojui papildomai mokamas priedas už tarnybos Lietuvos valstybei stažą (išskyrus įstaigų vadovams dėl nustatytos kadencijos).¹¹⁹

Vienas svarbiausių aspektų motyvuojančių toliau tęsti funkcijų vykdymą valstybės tarnyboje yra apmokėjimas už išdirbtą nepertraukiamą laiką.

Skirtingai nei privačiųjų sektorių darbuotojams, valstybės tarnautojams, bei valstybinėse įstaigose dirbantiems darbuotojams pagal darbo sutartį yra skiriamos materialinės pašalpos, skirtos socialinei būklei pagerinti. Dėl tokių priežasčių kaip artimųjų ar paties mirtis, liga ar kitos stichinės nelaimės, VTĮ bei Biudžetinių įstaigų įstatymu numatyta galimybė tokiam asmeniui skirti iki 5 minimalių mėnesinių atlyginimų materialinė pašalpa, be reikalavimo grąžinti.¹²⁰

Tarp darbuotojo, dirbančio biudžetinėje (viešojoje) įstaigoje ir valstybės tarnautojo einančio pareigas valstybės tarnyboje pagrindinis skirtumas dėl teisių gynimo yra tas, kad tarnybiniai ginčai yra nagrinėjami pirma instancija teismine tvarka, o darbuotojai, dirbantys pagal darbo kodekso nuostatus, kaip pirma instancija, skundą dėl darbuotojo/darbdavio pažeistų teisių perduoda Valstybinei darbo ginčų komisijai.¹²¹

Svarbus momentas sugebėti įvertinti 2024 m. VTĮ reformos koncepciją tiksliai nustatyti darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį ir valstybės tarnautojo apibrėžtį. Iki 2024 m. reformos valstybės tarnautojas ir darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį galėjo dirbti tą patį darbą (vykdyti tas pačias funkcijas), tačiau turėti skirtingą statusą ir gauti skirtingą atlyginimą už tą patį darbą. Taip yra todėl, nes įstaigos vadovas turėjo diskreciją tvirtinti pareigybių sąrašus ir nusistatyti kiek pareigybių konkrečiuose departamentuose ar skyriuose bus pagal VTĮ ir kiek pagal LR DK, pagal savo poreikį, ar įstaigoje patvirtinta tam tikrą tvarką.

Apibendrinant, nuo 2024 m. valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį valstybinėse įstaigose pagrindinis skiriamasis akcentas yra atliekamos funkcijos, statusas,

---

¹¹⁶ *Ibid.*

¹¹⁷ *Ibid.*

¹¹⁸ *Ibid.*

¹¹⁹ Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas suvestinė redakcija (2024-01-01 - 2024-12-31). Teisės aktų registras.

¹²⁰ *Ibid.*

¹²¹ Mykolo Romerio universiteto mokslinių straipsnių rinkinys „Lietuvos teisė 2025. Esminis pokyčiai.“ Vilkelis Gintautas Dr. „Valstybės tarnybos plėtra 2025 m.- reformos klaidų taisymas ir valstybės tarnybos integracijos esminės patirtys“ 105 psl.

keliama reikalavimai ir naudos. Šių abiejų skirtingą statusą turinčių asmenų pareigos iš esmės yra tapačios, t.y. būti įvertintiems kasmetinio vertinimo metu, po vertinimo pasinaudoti pasiekto rezultato priemone (pvz. atlyginimo kėlimu arba mažinimu, nesutikus su vertinimų pareikšti skundą teisės aktų nustatyta tvarka), pagal išsilavinimo lygį būti priskirtam kategorijai (taikoma darbuotojo statusą turinčiam), ar turint aukštąjį išsilavinimą (ir atitinkant kitus VTĮ nustatytus reikalavimus) turėti teisę vykdyti pareigas valstybės tarnyboje (taikoma valstybės tarnautojo statusą turinčiam). Skiriamos neatsiejamoms materialinėms naudoms abejoms pozicijoms, užtikrinant stabilumą ir teisingą paskirstymą, išskyrus stažo skaičiavimą darbui Lietuvos Respublikos valstybei, už kurį skiriama papildoma nauda valstybės tarnautojui. Kalbant apie teises ar materialinę atsakomybę, darbuotojams taikoma išankstinė ginčų sprendimo tvarka, jei kiti teisės aktai nenustato kitaip, valstybės tarnautojas savo teises gina Regionų administraciniame teisme. Iš esmės atlikta 2024 m. VTĮ reforma atribojo valstybės tarnautojo pareigybę nuo darbuotojo, įdarbinto pagal darbo sutartį, funkcijomis, kadangi iki tol buvęs neapibrėžtumas, kai tas pačias funkcijas atlieka ir darbuotojas ir valstybės tarnautojas, kėlė klausimų dėl skaidrumo politikos įgyvendinimo įstaigose ir darbuotojų lygiateisiškumo užtikrinimo. Atlikdami tas pačias funkcijas gaudavo skirtingą atlygį. Dėl šios priežasties Lietuvos valstybės tarnybos sistema buvo vertinama kaip nekorektiška ir neteisinga.

2.3. Valstybės tarnybos teisinio reguliavimo analizė probleminių sričių kontekste

Mokslininkų atliktų tyrimų rezultatai dėl dabartinio Lietuvos organizacijų mikroklimato, teisminėse institucijose nagrinėjamų skundų ir prašymų kiekis, kai viena iš proceso šalių valstybės tarnautojas, o kita valstybės ar savivaldybės įstaiga ar kita viešoji organizacija rodo, kad vadovų lyderystė ir darbuotojų ugdymo kompetencijos neatitinka dabartinių valstybės tarnautojų poreikių.¹²²

Dėl valstybės tarnybos reformos Seimo narių grupė kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu priimti sprendimą ar įteisinti pokyčiai valstybės tarnyboje neprieštarauja Konstitucijos normoms.¹²³ Kreipdamiesi rašte nurodė keletą ydingų 2024 m. VTĮ reformos suformuotų pakeitimų.

1) Panaikinant valstybės tarnautojų pareigybes ir vietoje jų įsteigiant darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį pozicijas *atsiranda rizika už tapatį darbą mokėti skirtingus*

---

¹²² Gražulis Vladimiras, Markuckienė Elžbieta. „Darbuotojų motyvacijos ir lojalumo stiprinimas plėtojant kompetencijas“. Mokslinis straipsnis Mykolo Romerio universitetas, Švietimo ir mokslo ministerija. Vilnius, 2013.

¹²³ Vilkauskas Kęstutis „LSDP frakcijos nario K. Vilkausko pranešimas: „Dėl „katastrofiškai sujauktos“ valstybės tarnybos sistemos kreiptasi į Konstitucinį Teismą – „valdančioji dauguma įteisino vadovų savivalę ir tarnautojų nelygybę“, svetainėje Lietuvos valstybės tarnautojų, biudžetinių ir viešųjų įstaigų darbuotojų profesinė sąjunga. 2024-02-10. <https://vtarnautojai.lt/del-valstybes-tarnybos-reformos-kreiptasi-i-konstitucini-teisma/> žr. 2026-04-10 08:05 val.

atlyginimus;

2) Pareiginių algų koeficientai bus nustatomi įstaigos vadovų, todėl *nebebus bendros valstybės tarnybos sistemos*;

3) VTĮ neapibrėžė valstybės tarnautojų pareiginio atlyginimo dydžio, *kiekviena įstaiga gali nusistatyti atlygio režį kaip išmano*, o kadangi atlyginimas priklausys nuo įstaigos vadovo, išlieka galimybė, kad *tokia sistema sudarys galimybę valstybės tarnautojams įsiteikti įstaigų vadovams, bet ne visuomenei ir valstybei*;

4) *Nelieka garantijų ištarnybintiems valstybės tarnautojams*, nors jie dirba tapatį darbą, todėl yra *pažeidžiamas valstybės tarnautojų teisėtų lūkesčių principas*.

Konstitucinio Teismo taip pat prašė įvertinti situaciją, kad priedas už valstybės tarnyboje išdirbtą terminą yra skiriamas 20%, vietoje buvusio reglamentuoto 30%, ir, ar valstybės tarnautojų, kurių stažas yra didesnis nei 20 metų ir, kurie prarado teisę į stažo didinimą, turint omenyje, kad turintiems maksimalaus, 30 metų profesinį valstybės tarnautojo stažą jis nėra naikintinas, nepažeidžia teisėtų lūkesčių principo.

Konstitucinis Teismas nenagrinėjo pateikto prašymo dėl Vyriausybės nutarimo susijusio su valstybės tarnybos reforma, kadangi rašte nebuvo teisinių argumentų.¹²⁴ Kiekvieną iš nurodytų, Seimo narių išvelgtų VTĮ 2024 m. reformos probleminių sričių, darbo autoriaus nuomone, nėra sukonkretinta į realią problemą:

1) Kadangi VTĮ 3 straipsnio 11 dalyje yra konstatuota, kad valstybės tarnautojas yra tik viešąsias administravimo funkcijas vykdomas asmuo, o vidaus administravimas yra priskiriamas darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartį, tai jau nėra tapatus darbas. Kaip aiškintasi anksčiau, valstybės tarnautojo statusas yra specialusis statusas, ir tik valstybės tarnautojų atliekamos funkcijos yra susijusios su įgaliojimais leisti norminius administracinius aktus, reguliuojančius viešąją sritį, visuomeninius santykius. Kita vertus, vidaus administravimas yra itin svarbi sritis, ją galima net laikyti valstybės tarnybos pagrindu, kuris užtikrina teikiamų viešųjų administracijų paslaugų funkcionalumą ir kokybę, bet ne sričių tapatumą;

2) Vienas iš siekių 2024 m. VTĮ reformos buvo pritraukti į sistemą kompetentingų darbuotojų, tam, kad įgyvendinti tikslą, buvo svarbu dalinai imituoti privataus sektoriaus praktikas. Bendro valstybės sistemos termino nėra. Valstybėje susiformavusios įvairaus lygio ir sričių organizacijos, valstybinės ir savivaldybės įstaigos ir kt., pasiskirsčiusios valdyti tam tikrą sritį ir siekiančios pilno „vieno langelio“ principo įgyvendinimo (*kai kalbama apie bendrą valstybės tarnybos sistemą nešančią naudą visuomenei*);

---

¹²⁴ Naujienų portalas lrt.lt „KT nenagrinės Seimo narių grupės skundo dėl valstybės tarnybos reformos“. Straipsnio autorė Skėrytė Jūratė. 2024.11.13. <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2412495/kt-nenagrines-seimo-nariu-grupes-skundo-del-valstybes-tarnybos-reformos?srsId=AfmBOopxrq19-ylXi9ZyGtNe6QN27sZAocNtD9x8gvevzxF1byFqCYfC> žr. 2026-04-10 09:04 val.

3) VTĮ 1 ir 2 prieduose yra nustatyti minimalūs pareiginių algų koeficientai politinio-asmeninio pasitikėjimo valstybės tarnautojams ir politinio-asmeninio pasitikėjimo įstaigų vadovams, tačiau karjeros valstybės tarnautojams tokie minimalūs/maksimalūs atlygio rėžiai nustatyti nėra. Įstaigos vadovas tvirtina koeficientų intervalus, nustato juos įsakymu. Valstybės tarnautojui atlygio koeficientas yra keliamas tik VTĮ nustatyta tvarka (po tarnybinės veiklos vertinimo), kuris atliekamas pagal pavaldumą, arba 360 laipsnių kompetencijos vertinimą, tad teiginys, apie reikalingumą įsiteikti įstaigos vadovui yra nulinės reikšmės. Dėl įstaigos vadovo savarankiškumo nustatant pareigybių koeficientus gali kilti vienintelis rizikinis veiksnys – kompetencijų stoka, kas gali sąlygoti netinkamą atlygio rėžių paskirstymą, dėl informacijos trūkumo apie esamas pozicijas įstaigoje ir jų sudėtingumą.

4) Valstybės tarnautojo poziciją panaikinus, asmuo eįs funkcijas, netenka valstybės tarnautojo statuso, kartu ir visų VTĮ reglamentuotų garantijų. Valstybės tarnautojas esant pareigybės naikinimo situacijai gali tarnybinio kaitumo būdu pereiti lygiaverčių ar žemesnio koeficiento funkcijų vykdyti kitoje ar toje pačioje įstaigoje ir tokiu būdu neprarasti nei valstybės tarnautojo statuso, nei turimų garantijų. Dėl teisėto lūkesčio diskutuotinas atvejis, kadangi tai ne individualus vienkartinio taikymo administracinis aktas, skirtas ne konkrečiam asmeniui ar asmenų grupei, tai norminis teisės aktas, taikomas visiems, su kuriuo susipažinti galimybę turėjo visi ir galėjo numatyti tokio pobūdžio teisės aktų pataisas ir tikėtis kaitos valstybės tarnybos sektoriuje.

Pastebėtina, kad Lietuvos Respublikos teisminė valdžia didžiausia dėmesį skiria valstybės tarnautojų byloms susijusioms su valstybės tarnautojo statusu, veiklos vertinimu ir konkursų valstybės tarnautojo pareigybei užimti, darbo autoriaus nuomone, įstaigų vadovams ir pavaldiniams svarbu atkreipti dėmesį į šias pagrindines problemines sritis.

Administracinėje byloje Nr. eA-2404-261/2020¹²⁵ pareiškėjas kreipėsi į teismą poto kai buvo atleistas dėl VTĮ 51 straipsnio 9 dalies pagrindu (panaikinama pareigybė), skundą motyvavo tuo, kad vykdydamas pareigas VRM Teisės departamente vykdė tarptautinių sutarčių, susitarimų vykdymą, Europos Sąjungos teisminėse institucijose svarstomų bylų analizes. Į pareigas priėmęs asmuo informavo pareiškėją apie pareigybės naikinimą, ir, kad pareiškėjui siūloma būti perkeltam į kitos karjeros valstybės tarnautojo pareigas (net kelias) susijusias su teisine veikla, tačiau pareiškėjas nesutiko, kadangi neatitiko keliamų specialiųjų reikalavimų, pareiškėjas reikalavo lygiaverčių pareigų. Apeliaciniame skunde pareiškėjas papildomai nurodė, kad augina vaiką iki 3 metų, todėl atsakovas atleisdamas iš darbo nepaisė pareiškėjo turimos garantijos nebūti atleistam iš darbo. Apelacinis teismas pažymėjo, jog nauja byloje pateikta aplinkybė nebus nagrinėjama

¹²⁵ Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2404-261/2020 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/461b3270572711ea931dbf3357b5b1c0>

(dėl auginamo mažamečio vaiko). Teismas nutardamas konstatavo, kad panaikinus pareiškėjo pareigybę ir tinkamai apie tai jam pranešus pareiškėjas buvo teisėtai atleistas iš darbo.

Atsižvelgiant į Apeliacinio Teismo argumentaciją, darytina išvada, kad asmuo, atsakingas už pareigybės naikinimą dėmesį skyrė valstybės tarnautojo informavimui ir tai, kad pasiūlė (kas šiuo atveju nėra privaloma) net kelias išeitis neprarasti valstybės tarnautojo statuso rodo, kad įstaigai buvo svarbu išlaikyti lojalų darbuotoją ir vykdyti į pareigas priėmusiam asmeniui teisės aktuose nustatytą pareigą. Teismas nepasisakė dėl ieškovo pateiktų naujų aplinkybių paaiškinime dėl šeiminių padėties ir auginamo mažamečio vaiko, kvestionuojama Teismo pozicija.

Kita vertus, po 2024 m. priimtos VTĮ redakcijos teismų praktikoje taip pat pastebima tendencija, valstybės tarnautojų, kurių pareigybės yra naikinamos, siūlyti pereiti į kitas valstybės tarnautojo pareigas. Tai rodo, kad tokio pobūdžio (neteisėti) susitarimai valstybiniame sektoriuje vyksta, ir asmenys, ketinantys įsidarbinti pagal profesiją valstybinėse įstaigose dėl šios priežasties neturi galimybės. VTĮ 2024 m. redakcijoje numato, kad vidaus administravimo apimančios pareigybės yra naikinamos ir valstybės tarnautojo statusas turi būti naikinamas, tačiau VTĮ nenumato tokio asmens palikimo funkcijose ar tolimesnių jų vykdymo. Iš dalies tai suponuoja lankstesnę sistemą valstybės tarnyboje ir laisvą darbo vietų idėją, kurias galėtų užimti kompetentingi jauni specialistai.

Kitu atveju ginčas kilo dėl valstybės tarnautojo statuso panaikinimo pagrįstumo ir teisėtumo. LVAT administracinėje byloje Nr. A-3156-552/2020¹²⁶ išnagrinėjo ginčą dėl pareiškėjo – valstybės tarnautojo atleidimo iš užimamų pareigų dėl naikinamos pareigybės. Tarp faktinių aplinkybių nurodytina, kad dėl atsakovo priimtos tvarkos įstaigai reorganizuoti neliko galimybės ieškovei suteikti lygiaverčių ar žemesnių pareigų valstybės tarnyboje. LVAT nurodė, kad naikinant pareigybę, atsakovas turėjo siūlyti užimti visas esamas laisvas lygiavertes ar žemesnes karjeros valstybės tarnautojo pareigas įstaigoje, tačiau to nepadarė, pasiūlydamas tarnybiniu kaitumu tęsti funkcijas kitoje įstaigoje, ieškovei atsisakius, o atsakovui išeičių daugiau neieškojus, atsakovas neteisėtai atleido valstybės tarnautoją. Anot LVAT, atsakovas turėjo siūlyti visas lygiavertes ar žemesnes pareigas įstaigoje, kurioje pareigybė buvo naikinama.

Svarbu paminėti, kad LVAT laikėsi nuomonės, jog naikinant pareigybę pareiškėjai turėjo būti suteikta kita darbinių funkcijų atlikimo vieta įstaigoje, kurioje pareigybė yra naikinama.

Pažymėtina, kad po 2024 m. VTĮ redakcijos neliko įpareigojančios normos pareigybę naikinančiam asmeniui siūlyti karjeros valstybės tarnautojui užimti kitas lygiavertes ar žemesnes pareigas, tad toks vadovybės elgesys (siūlymas užimti kitas pareigas) neturėtų būti vertinamas kaip įstatymo vykdymas, šiuo atveju tokia iniciatyva pavaldųjų turėtų tik motyvuoti įstaigoje likti, turėtų

---

¹²⁶ Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo nutartis administracinėje byloje Nr. A-3156-552/2020. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo praktikos apžvalga 2020 m. vasario 1 d. – 2020 m. vasario 29 d.

reikšti vadovybės nuolankumą siekiant išlaikyti žmogų dirbti įstaigoje. Abiejų nagrinėtų LVAT bylų sprendimai buvo priimti vadovaujantis VTĮ 49 straipsnio 1 dalies (2020-01-01 – 2020-03-17 suvestinė redakcija) nuostata, kurioje nurodytina „*karjeros valstybės tarnautojas, kurio pareigybė naikinama, su jo sutikimu paskiriamas į kitas lygiavertes karjeros valstybės tarnautojo pareigas, o jeigu tokių pareigų nėra ir valstybės tarnautojas sutinka, – į žemesnes pareigas. Jeigu iki pareigybės panaikinimo karjeros valstybės tarnautojas į kitas pareigas nepaskiriamas, jis iš pareigų atleidžiamas. Valstybės tarnautojui apie pareigybės panaikinimą turi būti pranešta raštu ne vėliau kaip prieš vieną mėnesį iki pareigybės panaikinimo. Asmeniui, kuriam iki teisės gauti visą senatvės pensiją liko mažiau kaip 5 metai, šis įspėjimo terminas dvigubinamas, o neįgaliajam, moteriai ir (ar) vyrui, auginantiems vaiką (jvaikį) iki 14 metų, moteriai ir (ar) vyrui, auginantiems neįgalų vaiką (jvaikį) iki 18 metų, asmeniui, kuriam iki teisės gauti visą senatvės pensiją liko mažiau kaip 2 metai, – trigubinamas. Nėščiai moteriai (kai valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga likviduojama) apie pareigybės panaikinimą turi būti pranešta raštu ne vėliau kaip prieš 4 mėnesius iki pareigybės panaikinimo.*“ Nagrinėtu atveju Teismas priėmė sprendimą paisydamas negaliojančios redakcijos įstatyme reglamentuotos pareigybę naikinančio asmens pareigos paskirti karjeros valstybės tarnautoją į kitas lygiavertes arba žemesnes (darbuotojo sutikimu) pareigas. Atkreiptinas dėmesys, kad dispozicija apibrėžia specialiųjų kategorijų asmenis, kitaip tariant lengviau pažeidžiamus, kuriems yra skiriama didesnė teisės aktų apsauga, taip sukuriant vienodą teisės normos veikimą visuose socialiniuose sluoksniuose. Todėl nagrinėtu atveju, kuomet pareiškėjas, kuris buvo Teismo sprendimu pripažintas atleistas iš pareigų neteisėtai, apeliaciniame skunde pateikęs papildomų įrodymų dėl auginamo iki 3-jų metų vaiko, turėjo būti vertinamas pagal tai, kuomet pareiškėjui buvo pranešta, kad būtų teisėtai atleistas yra reikalingas ne trumpesnis nei 3 (trijų) mėnesių įspėjimo terminas.

Dėl pareigybės naikinimo LVAT¹²⁷ išnagrinėjo ginčą kilusį pareiškėjai pateikus skundą dėl neteisėtai priimto sprendimo naikinti pareiškėjos pareigybę.

Faktinės bylos aplinkybės:

2024 m. sausio 12 d. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymu buvo patvirtintos 2023 m. gruodžio 11 d. Įsakyme dėl pareigybių vertinimo komisijos (toliau – Komisijos) sudarymo minimos valstybės tarnautojų pareigybių peržiūros rekomendacijos, remiantis kuriomis ir buvo/turėjo būti peržiūrimos Ministerijos valstybės tarnautojų pareigybės (toliau – Rekomendacijos). 2024 m. birželio 17 d. buvo priimtas sprendimas pareiškėjos pareigybę naikinti (priėmus sprendimą, kad pareiškėjos pareigybės funkcijos apima vidaus administravimą). Panaikinus pareiškėjos poziciją, dėl kitos – toje pačioje grupėje esančios pozicijos, su tokiomis pat

---

¹²⁷ Šiaulių rūmų Regionų administracinio teismo 2025 m. gegužės 7 d. sprendima administracinėje byloje Nr. eI3-3584-952/2025. Infolex.lt

priskirtomis funkcijomis, kuri buvo laisva (neužimta vieta), nebuvo priimtas sprendimas dėl pareigybės naikinimo (pareiškėja pridėjo reikalingus įrodymus). Pareiškėja buvo įspėta apie atleidimą iš užimamų pareigų 2024 m. rugpjūčio 21 d., o 2024 m. rugsėjo 30 d. buvo atleista.

Pareiškėjos argumentai –

Pareiškėjai susipažinus su Komisijos raštu, kuriuo buvo nustatytos pareigybės neįeinančios į viešojo administravimo funkcijų vykdymą sukėlė abejonių. 2024 m. liepos 25 d. pranešime „Dėl valstybės tarnautojų pareigybių panaikinimo“ buvo nurodyta, kad naikinamos karjeros valstybės tarnautojų pareigybės (tarp jų, pareiškėjos) net tos, kurios yra dviprasmiškos, pilnai nepriskiriamos nei vidaus, nei viešajam administravimui, taip pat naikintinos tos, kurios yra nebereikalingos ar buvo nustatytas per mažas darbo krūvis. Anot pareiškėjos, jos atleidimas iš valstybės tarnybos yra visiškai neteisėtas, atliktas tik formaliai prisirindant atliktą valstybės tarnybos „reforma“.

Atsakovo argumentai –

Ministras turi diskrecijos teisę peržiūrėti pareigybes ir jas naikinti, gavęs informaciją dėl pareiškėjos vykdomų perteklinių, nereikalingų ir besidubliuojančių su kitomis Ministerijos darbuotojų funkcijomis nutarė pasinaudojęs diskrecijos teisę šią pareigybę panaikinti. Atsakovas pažymi, kad atsakingas skyrius už žmonių išteklių valdymą iki pat pareiškėjos atleidimo bendradarbiavo su pareiškėja ir teikė informaciją, tiek apie atsakovo turimus duomenis, tiek apie esančias laisvas pareigybes, tiek apie toms pareigybėms keliamus specialiuosius reikalavimus. *„Tai buvo daroma nepaisant to, kad naujos redakcijos Valstybės tarnybos įstatymas nebereglamentuoja valstybės tarnautojo, kurio pareigybę naikinama, garantijos būti perkeltam į kitas pareigas. Todėl, vadovaujantis Valstybės tarnybos įstatymo 2 straipsnio 2 dalimi, šios garantijos užtikrinimui Ministerija taikė Darbo kodekso 57 straipsnio 2 dalies nuostatą, numatančią, kad darbo sutartis gali būti nutraukta tik tada, kai laikotarpiu nuo įspėjimo apie darbo sutarties nutraukimą iki penkių darbo dienų iki įspėjimo laikotarpio pabaigos darbovietėje nėra laisvos darbo vietos, į kurią darbuotojas galėtų būti perkeltas su jo sutikimu.“*

Teismo sprendimas:

Teismas nurodo, kad nors ir pareiškėjai buvo pateiktas įspėjimas 2024 m. rugpjūčio 21 d., pareiškėja su laisvų lygiaverčių ar žemesnių pareigybių sąrašu įstaigoje buvo supažindinta tik 2024 m. rugsėjo 10 d., „t. y. praėjus 20 dienų po įspėjimo ir likus 8 dienoms iki 2024 m. rugsėjo 18 d. potvarkio dėl pareiškėjos atleidimo iš valstybės tarnautojo pareigų priėmimo. Pareiškėjai buvo dirbtinai apribotas (sutrumpintas) garantijos pasinaudojimo laikotarpis.“ Teismas atlikęs paviršutinišką tyrimą, nustatė, kad pareiškėjos pareigybės dalis atliekamų funkcijų yra priskiriama viešajam administravimui (teisės aktų projektų rengimas, kt. panašaus pobūdžio darbai). Teismas nurodė, kad remiantis Rekomendacijomis, tuo atveju, kai yra nustatoma bent viena viešajam

administravimui priskirtina funkcija pareigybė negali būti naikinama.

Teismo sprendimas buvo pareiškėjos skundą tenkinti pilnai ir atleidimą laikyti neteisėtu dėl aukščiau minėtų priežasčių, Teismas nustatė, kad Komisija nekompetentingai įvertino pareigybių aprašymus kas lėmė neteisėtą pareiškėjos atleidimą. Pažymėtina, kad dėl atsakovo argumento apie po 2024 m. VTĮ reformos pasikeitusį reglamentavimą valstybės tarnautoją įspėti, palikti įstaigoje eiti lygiavertes ar žemesnes pareigas, Teismas nepasisakė, pateikė teiginį dėl pareiškėjos garantijos apribojimo laikotarpio, kurio neapgynė jokiais teisiniais argumentais.

Vadovaujantis Regionų administracinio teismo praktika¹²⁸, nuo 2024 m. sausio 1 d. Įstatyme nelikus įtvirtintų socialinių garantijų asmeniui, kurio pareigybė naikinama, taikomos Darbo kodekse įtvirtintos garantijos – karjeros valstybės tarnautojas jo prašymu gali būti perkeltas į kitas lygiavertes ar žemesnes pareigas. Tiksliau, cituojant DK 208 straipsnio nuostata „*Prieš priimdamas sprendimą dėl įmonės reorganizavimo, restruktūrizavimo, verslo ar jo dalies perdavimo ir kitus sprendimus, galinčius turėti esminės įtakos darbo organizavimui įmonėje ir darbuotojų teisinei padėčiai, <...> turi pranešti ne vėliau nei prieš penkias darbo dienas iki veiksmų pradžios*“. Šiuo atveju yra labai svarbi teismų instituto pozicija, kadangi tai vienintelė vieta valstybės tarnautojui ginti pažeistas savo teises ir vienintelė įstaiga galinti išaiškinti VTĮ 2024 m. reformos suformuota idėja dėl pareigybių naikinimo ir valstybės tarnautojų garantijų užtikrinimo, tačiau teismai šią normą aiškina dviprasmiškai. Dėl tokios priešpriešos vieno ir kito nagrinėtų teismų sprendimų atžvilgiu, rodo, kad tai ypatinga probleminė sritis, kuri yra vis dar neišspręsta ir skatinanti tokio pobūdžio ginčų atsiradimą, kadangi nei viena proceso šalis negali žinoti situacijos sprendinio. Pagal LR DK darbdavys turi įspėti darbuotoją apie jo teisinės padėties pasikeitimą, ne nuo jo priklausančių aplinkybių ne vėliau nei prieš 5 (penkias) darbo dienas. Anksčiau nagrinėtoje administracinės teisenos byloje, teismas konstatavo, kad buvo pažeistos pareiškėjos teisės, nes pastaroji buvo įspėta prieš 20 dienų, kas prieštarauja DK nuostatai dėl įmonės reorganizavimo. Vėlgi, įmonės reorganizavimas visgi nėra juridškai susijęs ir suderinamas procesas su valstybės tarnautojo statuso (pareigybės) naikinimu, autoriaus nuomone, pastaroji tema yra kategoriškai platesnė, reikalaujanti didesnio dėmesio ir atsakingesnio reglamentavimo. Atkreiptinas dėmesys, kad valstybės tarnautojų atleidimo iš pareigų atveju VTĮ neteikia nuorodos į LR DK, dėl LR DK nuostatų taikymo tose srityse, kurių nereglamentuoja VTĮ, kaip pavyzdžiui minimalių ir maksimalių atostogų dienų trukmę nustato VTĮ, tačiau jų suteikimo tvarka nustatyta LR DK (tai nurodyta VTĮ 30 straipsnio dispozicijoje).¹²⁹ Kitaip tariant, VTĮ nereglamentuoja, kad iš pareigų atleidžiant valstybės tarnautoją, net ir dėl tokios priežasties kaip pareigybės naikinimas, į pareigas

¹²⁸ Panevėžio rūmų Regionų Administracinio Teismo 2025 m. gruodžio 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. el3-3173-1029/2025. Infolex.lt

¹²⁹ Supra note. 30 straipsnis.

priėmęs asmuo turi vadovautis LR DK reglamentuotomis elgesio taisyklėmis (t.y. perspėjimo terminas, kitos išlygos), VTĮ nustato apsaugą tik nėščiosioms ir auginantiems vaikus iki 3 metų, kurių pareigybė negali būti naikinama, tik išimtiniais atvejais.¹³⁰ Dėl šių priežasčių yra diskutuotina nagrinėtose bylose teismų priimta valia ir sprendimo argumentacija.

LVAT nagrinėjo ginčą ir priėmė sprendimą administracinėje byloje dėl atlikto neeilinio tarnybinės veiklos vertinimo ir po jo pareiškėjai kilusių pasekmių.¹³¹

Faktinės bylos aplinkybės:

Pareiškėjai po 6 (šešių) mėn. termino nuo tarnybinės veiklos pradžios tiesioginio vadovo pavedimu buvo atliktas neeilinis tarnybinis veiklos vertinimas, po kurio pareiškėja buvo įvertinta nepatenkinamai (po 2024 m. VTĮ redakcijos „neatitinkanti lūkesčių“), anot jos negebėjimo per 6 (šešių) mėn. terminą išmokti savarankiškai atlikti su funkcijomis susijusias užduotis, ko pesekoje pareiškėja buvo atleista iš pareigų.

Pareiškėjos argumentai –

Skyriaus vedėja kreipėsi į direktoriaus pavaduotoją su prašymu organizuoti pareiškėjos neeilinį veiklos vertinimą ir vertinti nepatenkinamai, nes per 6 (šešis) darbo mėnesius pareiškėja neišmoko savarankiškai tinkamai atlikti pačių nesudėtingiausių funkcijų. Tarnybinės veiklos vertinimo metu (pokalbio metu) pareiškėja jautė išankstinį nusistatymą, buvo neišklausyta ir visus vertinimo kriterijus įvertino mažiausiais balais, veiklą įvertino nepatenkinamai bei pateikė pasiūlymą pareiškėją atleisti iš užimamų pareigų. Dėl pareiškėjai nesuprantamų priežasčių, tiesioginė vadovė su prašymu atlikti neeilinį veiklos vertinimą kreipėsi į direktoriaus pavaduotoją, bet ne į direktorių, nors pagal VTĮ 27 straipsnio 11 dalį (toks siūlymas turi būti teikiamas įstaigos vadovui). Pareiškėja konstatavo faktą, kad ji savo veiklą įvertino „labai gerai“, bet šio fakto, kad taip skiriasi vertinimo rezultatai sudaryta veiklos vertinimo komisija netyrė.

Atsakovo argumentai -

Pareiškėja neturi jokių objektyvių įrodymų, kad ji dirbo gerai, pareiškėjos tiesioginė vadovė nustačiusi, kad pareiškėja negeba atlikti pareigybės funkcijų, turėjo faktinį pagrindą inicijuoti pareiškėjos neeilinį vertinimą. Atsakovas neigia procedūrinį pažeidimą dėl kreipimosi inicijuoti tarnybinės veiklos vertinimą į direktoriaus pavaduotoją, nurodo kad teisės aktai reglamentuoja tiesioginio vadovo vertinimą pavaldiniui.

Teismo sprendimas:

Teismas procedūrinio pažeidimo nenustatė kadangi pagal VTĮ valstybės tarnautojo tarnybinės veiklos vertinimas atliekamas valstybės tarnautoją į pareigas priimančio asmens

---

¹³⁰ Supra note. 35 straipsnis.

¹³¹ Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2025 m. lapkričio 19 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2252-415/2025. Infolex.lt

sprendimu. Teismui buvo akivaizdu, kad pareiškėja siekia pripažinti Atsakovo, pasiūliusio priimti sprendimą atleisti pareiškėją iš darbo, veiksmus neteisėtais dėl procedūrinio pažeidimo. LVAT pareiškėjos skundą atmetė.

LVAT akcentavo faktą, kad pareiškėja, teikdama skundą pirmosios instancijos teisminei institucijai neteikė objektyvių įrodymų, patvirtinančių, kad įvertinimas ir pasiūlytas sprendimas atleisti darbuotoją iš pareigų dėl nepatenkinamo vertinimo yra neteisėtas. Pažymėtina, kad LVAT neargumentavo fakto, kad esant visiškai skirtingiems pareiškėjos ir tiesioginio vadovo vertinimo rezultatams, Komisija nesistengė įsigilinti į tokio skirtumo tarp rezultatų priežastį.

Teismas nagrinėjo bylą¹³² dėl atsakovo neteisėtų veiksmų po pareiškėjos laimėto konkurso.

Pareiškėja kreipėsi į Regionų administracinį teismą su prašymu panaikinti atsakovo įsakymą kaip neteisėtą ir nepagrįstą ir įpareigoti atsakovą priimti pareiškėją į konkurso būdu laimėtas valstybės tarnautojo pareigas, ir priteisti iš atsakovės darbo užmokestį nuo priėmimo į laimėtas pareigas datos, o šią datą laikyti dieną, kai pareiškėja faktiškai gavo kvietimą eiti pareigas įstaigoje, kurioje laimėjo konkursą. Pareiškėja nurodo, kad laimėjus konkursą, po termino gavo atsakovo - direktoriaus įsakymą, kuriame pastarasis pasisakė dėl pareiškėjos nepriėmimo į karjeros valstybės tarnautojo pareigas, ant jo, pareiškėja neatitiko nepriekaištingos reputacijos reikalavimo ir sąmoningai nuslėpė informaciją, kad jai iškelta baudžiamoji byla, iki paraiškų įvertinimo dienos. 2023 m. gruodžio 19 d. pareiškėja buvo informuota, kad laimėjo konkursą, baudžiamosios bylos nuosprendžio paskelbimas buvo numatytas tik 2024 m. kovo 14 d., Teismas akcentavo, kad kol nėra įsiteisėjusio Teismo nutarimo, kuris pripažintu pareiškėjos kaltę, negalima laikyti jog ji nėra nepriekaištingos reputacijos. Atsakovas įsakyme dėl nepriėmimo į pareigas taip pat paminėjo prarastu pasitikėjimu pareiškėja, Teismas pažymi, kad tarp nepriekaištingos reputacijos požymių nėra nurodytas pasitikėjimas pavaldžiuoju, todėl nebuvo pagrindo nepriimti pareiškėjos į pareigas. Pareigos, į kurias turėjo būti priimta pareiškėja nebuvo nustatyta reikalavimo atitikti reikalavimus, būtinus išduodant asmens patikimumo pažymėjimą ar leidimą dirbti ar susipažinti su konfidencialia informacija, todėl ir tokio pobūdžio reikalavimas, kaip į pareigas skiriančio asmens pasitikėjimas neturėtų būti svarstytinas ar lemiantis pareiškėjos negalėjimą eiti pareigų, kurių konkursą laimėjo. Teismas priėmė sprendimą, kad atsakovė netinkamai taikė materialinės teisės normas ir priėmė neteisėtą, bei nepagrįstą sprendimą, kuris yra naikinamas, o pareiškėjos skundas tenkinamas.

Nagrinėtu atveju ginčas kilo dėl atsakovo klaidingo VTĮ 5 straipsnio interpretavimo ir netinkamo situacijos ištyrimo. Atsakovas sužinojęs apie būsimos valstybės tarnautojos esamą

---

¹³² Regionų Administracinio Teismo 2024 m. liepos 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eI3-7170-426/2024. Infolex.lt

situaciją ėmėsi išankstinių veiksmų, kurie sąlygojo nekaltumo prezumpcijos pažeidimą. Teismas konstatavo, kad pareiškėja buvo nepriekaištingos reputacijos, kol teismas neįrodė kitaip, t.y. kol nepriėmė apkaltinamojo nuosprendžio.

Apibendrinant nagrinėtas bylas, nors bylos vyko tuo pačiu laikotarpiu, teismai nesilaiko nuoseklios pozicijos tos pačios srities ginčiuose, o taip yra dėl to, nes VTĮ nėra reglamentuota aibė sričių. Dėl šios priežasties ginčiuose dominuoja vienos ar kitos proceso šalies argumentai, kuo jie stipresni, tuo labiau paveikia bylos baigtį.

Žinoma, teisme nagrinėtų tarnybinių ginčų kiekis yra reikšmingas, kai omenyje turime, kad valstybės tarnyboje pagrindinis privalumas laikytinas stabilumas. Bet tai labai aktualu valdančiųjų politikų tarpe, atkreipti dėmesį ne tik į rengiamas ministerijų apklausas bei jų rezultatus, bet ir į ginčų tematiką, kurios sritys yra daugiausiai nagrinėtos „populiariausios“ – tai rodo poreikį nuostatų peržiūrai. Pagal viešai prienamus duomenis¹³³ nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2025 m. gruodžio 31 d. iš viso dėl administracinių (tarnybinių) ginčų kilo 278 atskiros bylos, 159 iš jų sprendimą priėmė LVAT, 111 ginčų kilusių dėl pareigybės panaikinimo.

---

¹³³ Infolex.lt oficiali svetainė

3. VALSTYBĖS TARNAUTOJO STATUSO POKYČIAI PO 2024 M. REFORMOS – EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI

Esminiai pokyčiai susiję su valstybės tarnautojų statusu yra įgyvendinami iki šiol, o konkretūs rezultatai jau yra pastebimi, tačiau kontraversiškai teigti, kad ši reforma suteikė tik neigiamų pasekmių valstybės tarnybai, negalima. Praėjo ganėtinai trumpas laiko tarpas suvokti reformos rezultatus kaip suformuoto tikslo „proveržio viešajame sektoriuje“ pasiekimą. Tačiau pagal viešai prieinamus duomenis, pastebime, kad *eilės* laukiančiųjų dirbti valstybės tarnyboje, kaip buvo siekiama, nėra. Svarstyтина, kaip praktiškai pasijaus reglamentuotas 20% pareiginės algos už stažą, ar po 20-ties metų darbo valstybės tarnyboje persikvalifikuos į privatų sektorių, kadangi ties 20-tais tarnybos metais sustabdomas tarnyboje stažo skaičiavimas, kitiems gali suponuoti kaip etapo pabaigą.

Atkreiptinas dėmesys, kad valstybės tarnautojams reikalavimai pretenduojant į valstybės tarnautojo statusą išlieka ir yra tobulinami, tačiau garantijos nuolat mažėja. Kitaip tariant, dėl atitikties keliams reikalavimams turėtų būti nustatomos papildomos skatinamosios priemonės. Valstybės tarnautojui keliams reikalavimams yra ne tik pretendavimo į pareigas momentą, bet visą tarnyboje darbo laiką, netekus nepriekaištingos reputacijos – netenkama ir valstybės tarnautojo statuso. Žinoma, optimalu tikėti, kad valstybinį sektorių reprezentuoja tik nepriekaištingą statusą turintys valstybės tarnautojai, atstovaujantys Lietuvos Respublikos valstybę visuomenei, ir visuomenę, užsienio šalyse. Svarbu paminėti, kad valstybės tarnautojas asmeninio-politinio pasitikėjimo pagindu eidamas pareigas neturi atitikti jokių reikalavimų (t.y. nėra reikalingas net išsilavinimas – bet koks), jiems nėra taikomos ir jokios VTĮ garantijos. Valstybės tarnautojo, asmeninio-politinio pasitikėjimo personos statuso supratimas (atstovavimas valstybę, darbas visuomenės labui) yra identiškas. Dėl šios išlygos atsiranda poreikis išanalizuoti ar valstybės tarnautojui proporcingai taikomi reikalavimai aukštajam išsilavinimui (universitetiniam) turėti. Vertinant politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautoją, kuris tiesiogiai turi prieigą prie teisės aktų ir jų ratifikavimo, redakcijų atlikimo (įstatymų leidžiamoji valdžia), kuriais valstybės tarnautojas vadovaujasi vykdydamas savo pareigas. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje reglamentuota, kad viešasis administravimo subjektas turi vadovautis proporcingumo principu, kuris reiškia sprendimo masto atitiktį viešojo administravimo tikslams.¹³⁴ Bet ar proporcinga taikyti aukštojo išsilavinimo reikalavimą visoms pareigybėms (nuo specialisto iki įstaigos vadovo), turbūt, kad ne, valstybės tarnyboje dirbantys, viešąsias paslaugas teikiantys valstybės tarnautojai „šį amatą“ išsiugdo bevykdydami pavestas funkcijas, bet ne

---

¹³⁴ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas Nr. VIII-1234. 3 straipsnis. Nr. XIII-2987, 2020-05-28, paskelbta TAR 2020-06-11

universitetinio išsilavinimo dėka.

Pagal atvirus valstybės tarnybos duomenų portalo duomenis¹³⁵, jau iki 2024 m. gruodžio 31 d. buvo didžiulis trūkumas dirbančiųjų valstybės tarnyboje, 2.787 laisvos karjeros valstybės tarnautojų pareigybės ir 2.636 laisvos darbo vietos darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartį valstybės ar savivaldybės įstaigoje, didžiausias viešųjų įstaigų neužimtumas buvo Vilniaus apskrityje (6.085 laisvos pareigybės, Kaune – 869). Tai rodo neįprastą situaciją ir kelia susirūpinimą dėl darbo našumo.

Dėka VRM atlikto tyrimo apie piliečių, užimančių valstybės tarnautojų pozicijas viešajame sektoriuje savijauta ir pateiktų statistinių duomenų¹³⁶, galime labiau įsigilinti, kokia yra valstybės tarnautojų nuomonė apie 2024 m. VTĮ reformą. Tiesa, apklausti buvo ne tik valstybės tarnautojai, bet ir darbuotojai, įdarbinti pagal darbo sutartis. Tiriamųjų amžiaus diapazonas gausiausias buvo nuo 36 iki 55 metų (buvo apklausti 29783 asmenys ir tik apie 893 asmenų dalyvavusių tyrime buvo iki 25 metų amžiaus).

Tyrimo metu buvo nagrinėjami įvairių aspektų klausimai, kaip pavyzdys, aktualiausia šio darbo atžvilgiu, valstybės tarnautojo pasitenkinimas darbu ir individualios perspektyvos statuso išsaugojimui. Pagal tyrimo rezultatus dėl užimamo statuso patenkinti buvo 66 % dalyvavusių apklausoje, nors tai labai subjektyvus aspektas ir nereikėtų pastarojo traktuoti, kaip aptarimo vertą rezultatą, tačiau tyrimo autorė pastebėjo, kad tokio pačio pobūdžio atlikto tyrimo 2022 metais rezultatai buvo prastesni, respondentai buvo mažiau patenkinti dirbamu darbu viešajame sektoriuje. Pagrindinę priežastį, kaip neigiamą padarinį viešajame sektoriuje, korespondentai nurodė darbo užmokestį. Atkreiptinas dėmesys, kad tyrimas buvo atliekamas 2025 m. balandžio 28 d., autoriaus nuomone, naujai reglamentuota (nuo 2024 m.) koeficientų nustatymo suteikta diskrecija įstaigos direktoriui galėjo sukelti tokio atsakymo pagrindą. Kadangi prireikė laiko įsitikinti, kad įstaigos vadovas nėra šališkas nei ties viena pareigybe, taip pat įstaigos direktoriui įgijant kompetencijų savarankiškai nustatyti koeficientų dydžius.

Apklausoje tarp klausimų buvo užslėptos atskiros 4-ios grupės, tai – bazinių poreikių klausimai, komandinis darbas, tobulėjimas/augimas ir administracinė parama, iš užpildytų atsakymų matyti, kad valstybės tarnyboje įsitraukimas į darbą procentiškai yra mažesnis 2024 m. nei 2022 m. Tačiau kas susiję su administracine parama (skatinimai tobulėti, būti pastebėtam kaip asmenybė, būti įvertintam už gerus darbo rezultatus), korespondentai apklausos duomenimis pateikė geresnius rodiklius (didesnį teigiamą lygį) nei 2022 m. vykusioje apklausoje. Tai gali reikšti, nors ir šie, 2024 m. buvo *derlingiausi* tarnybinių ginčų atžvilgiu, tačiau apsvarsčius, galima

¹³⁵ Atvirų valstybės tarnybos duomenų portalas. <https://statistika.vtd.lt/index.html>

¹³⁶ Vidaus reikalų ministerija. Tyrimo autorė Dr. Vileikienė Eglė „Viešojo sektoriaus darbuotojų įsitraukimas: mitai, realybė ir netikėti atradimai“ 2025-04-28

įsivaizduoti, kad išstarnybinus ir atleidus iš pareigų tam tikrą kiekį valstybės tarnautojų pagal VTĮ naujai reglamentuotą nuostatą padidėjo įstaigai skiriamas biudžetas, įstaigos vadovai gali labiau motyvuoti, atsakingai dirbančius ir to nusipelnčius savo pavaldinius.

VRM apklausoje buvo vertinamas įstaigos bei tiesioginis vadovas. Rezultatai pasiskirstė gana aiškia trajektorija. Teigiamai įvertino tiesioginį vadovą 79% viešojo sektoriaus, dalyvavusio apklausoje ir, teigiamai vertina įstaigos vadovybę 65% viešojo sektoriaus. Pagrindinis aspektas ką vertino darbuotojai dalyvavę apklausoje, kad tiek tiesioginis vadovas, tiek įstaigos vadovas geba įvertinti savo darbuotojų kuriamą darbo vertę.

Vienas įdomiausių tirtų klausimų buvo apie darbuotojų motyvaciją, o pagal rezultatus darbuotojus labiausiai motyvuoja lanksčios darbo sąlygos, antroje vietoje – įdomus patinkantis darbas ir trečią – stabilumas darbe arba darbo vietos saugumas.

Tyrimą užbaigę tyrimo autorės žodžiai „Ne viskas taip blogai – štai kur slypi potencialas“¹³⁷, tačiau kyla retorinis klausimas, apie kokį potencialą tyrimo autorės turima omenyje, ar tai valstybės tarnautojų potencialas vardan visuomenės, ar tai valdančiųjų potencialas kurti palankesnes sąlygas valstybės tarnautojams.

Nėra dažnai samprotaujama apie visuomenės įtaką valstybės tarnautojo statuso veiksmingumui. Visuomenės negatyvus požiūris ir įtampa veikia valstybės tarnybos procesus, valstybės tarnybos tobulinimo koncepcija buvo propaguojama ir anksčiau, tačiau kiek kitais aspektais, dėmesį atkreipiant į visuomenės požiūrį ir pasitikėjimą valstybės tarnautojo statusu. 2011 m. atliktame tyrime galima išvelgti įdomią dinamiką, jauniausio amžiaus valstybės tarnautojai labiausiai vertina ir atkreipia dėmesį į negatyvų visuomenės požiūrį į valstybės tarnybą.¹³⁸ Taip gali būti ne tik dėl jaunų žmonių mąstymo, bet ir dėl to, kad šie supranta, kad jų pasirinkimai gali daryti įtaką ateities perspektyvoms. Nors iš pradžių atrodo, kad valstybės tarnyba gali sietis su stabiliomis darbo sąlygomis, prisidėti prie profesinio, kadangi yra galimybė nuolat kilti pareigose, bei asmeninio tobulėjimo, kadangi kylant pareigose įgaunama patirtis ties kiekviena pareigybe, žinoma, jei asmuo turi ambicingumo. Autoriaus patyrimu, darbinantis privačiame sektoriuje su išsilavinimu ne retai pasitaiko darbdavio klausimas, *anksčiau dirbote privačiame ar viešame sektoriuje*, ir, pagal įdarbinimo populiariausius tinklapius pastebėtina vis dar tapati tendencija: privalumas – *darbas įmonių grupėje* arba *darbinė patirtis privačiame sektoriuje konkrečioje srityje*. Tokiu atveju įsijungia kritinis mąstymas *ar mano lygiavertė patirtis viešajame sektoriuje neturi jokios pridėtinės vertės*. Viešosios organizacijos, atvirkščiai, siekia geriau suprasti privataus sektoriaus galimybes bei praktikas, todėl noriai priima tokią darbinę

¹³⁷ Dr. Vileikienė Eglė „Viešojo sektoriaus darbuotojų išitraukimas: mitai, realybė ir netikėti atradimai“ 2025-04-28 20 psl.

¹³⁸ Buckienė Ernesta, Pivoras Saulius, Civinskas Remigijus „Valstybės tarnybos sistemos tobulinimas Lietuvoje: pasirinkimai, požiūriai, sandėriai“ Vytauto didžiojo universitetas, 2014 „Versus aureus“ leidykla. 38 psl.

patirtį turinčius specialistus į pareigas.¹³⁹ Mitas, kad ambicingam asmeniui pradėjus eiti pareigas viešajame sektoriuje galima siekti keisti nusistovėjusią biurokratinę sistemą, dažniausiu atveju, visi procesai valstybės tarnyboje reglamentuoti ir nėra įmanoma įsisenėjusių taisyklių keisti. Neretai prieš jaunos specialistus yra priešišškai nusiteikę seniau pareigas pradėję vykdyti valstybės tarnyboje ir patys (ieškantys pozityvių reformų) nenori keisti esminių įstaigos procesų, skeptiškai ir nepalankiai vertina naujovių pradigmas.

Magistro baigiamojo darbo rengimo metu analizuojant atliktus tyrimus dėl asmeninės valstybės tarnautojų būsenos dėl po 2024 m. reformos reglamentuotos naujos tvarkos pastebėta, kad valstybės tarnautojų individualus požiūris buvo tiriamas per anketų tipo apklausas. Nesuteikiant galimybės savo išreikštą atsakymą iš kelių pasirinkimų detalizuoti. Dėl šios priežasties, darbo autorius atliko kokybinį tyrimą – interviu tipo, kurio metu buvo pasirinkta strategija pateikti su 2024 m. valstybės tarnybos reforma susijusių klausimų valstybės tarnautojo statusą turintiems asmenims, savo nuomonei išreikšti. Šis tyrimas apėmė kelis esminius klausimus, kurie buvo užduoti pasirinktinai pagal pareigybių lygius (skyriaus vedėjui, patarėjui ir vyriausiajam specialistui) tam, kad būtų tiksliau identifikuoti teigiamus ir neigiamus 2024 m. reformos VTĮ aspektus ir jų priskirtinumą pagal viešojo administravimo subjektų struktūrą.

Iš viso buvo apklausti 3 (trys) valstybės tarnautojo statusą turintys asmenys, kad labiau suprasti atsakymo pasirinkimo motyvus, šių asmenų bruožai:

- **Skyriaus vedėjas** – virš 7 metų tarnybinio stažo valstybės tarnyboje (40 metų amžiaus grupė);
- **Patarėjas (pavaldus skyriaus vedėjui)** – virš 30 metų tarnybinio stažo valstybės tarnyboje (50 metų amžiaus grupė);
- **Vyriausiasis specialistas (pavaldus skyriaus vadovui)** – virš 1 metų tarnybinio stažo (30 metų amžiaus grupė);

Pirmas klausimas. Ar jums aktualios Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (toliau – VTĮ) reformos, ar sekate Vyriausybės rengiamus projektus dėl VTĮ redakcijų?

Skyriaus vedėjas atsakė: Taip, kadangi įstatymo reformos tiesiogiai įtakoja atlyginimų sistemą, socialines garantijas, teises ir pareigas;

Patarėjas atsakė: Taip. Nes tai tiesiogiai susiję su mano darbo užmokesčiu, socialinėmis garantijomis ir t.t.;

Vyriausiasis specialistas atsakė: Rengiamų projektų neseiku, tačiau visada pasidomiu aktualiomis VTĮ redakcijomis.

---

¹³⁹ Sąskaita123 „Valstybės tarnautojų atlyginimai 2025: Karjeros galimybės ir iššūkiai“ atnaujinta 2024 m. lapkričio 16 d.

Pagal atsakymų dinamiką autorius suprato pasirinkęs tinkamus, konkrečiai socialinei grupei priklausančius asmenis, besidominčius savo turimu statusu ir nuolat kintančiu VTĮ reglamentavimu.

Antras klausimas. 2024 m. VTĮ buvo reglamentuota galimybė nustatyti bandomąjį laikotarpį priimamam į pareigas valstybės tarnautojui, buvo sutrumpintas tarnyboje stažas, susiaurintos valstybės tarnautojų pareigybės (paliktos tik viešojo administravimo pareigybės), 360 laipsnių kompetencijų vertinimo sistema turinčiam pavaldžiui. Kuri iš šių pagrindinių nuostatų (ar kitos neįvardintos) asmeniškai Jums padarė įtaką, koku būdu?

Skirčiau vedėjas atsakė: Kadangi valstybės tarnautojo stažas šiuo metu yra 7 metai, jo sutrumpinimas tiesioginės įtakos man neturėjo. Į 360 laipsnių kompetencijų vertinimą žiūriu pozityviai, nes toks vertinimas leidžia identifikuoti, kaip išties mane anonimiškai vertina kiti (*sveika pasitikrinti*). Galimybę nustatyti bandomąjį laikotarpį taip pat vertinu pozityviai, kadangi priėmimas į valstybės tarnybą yra labai standartizuotas, sudėtinga visapusiškai įvertinti kandidatus. Bandomasis laikotarpis – laikas, kada tiek darbuotojas, tiek darbdavys gali objektyviau įvertinti galimybes kartu siekti įstaigos tikslų, įsivertinti vertybinį suderinamumą, susipažinti su darbo specifika;

Patarėjas atsakė: Man asmeniškai neturėjo jokios įtakos. Tačiau, prieš metus, kai dirbau kitose pareigose, dirbau vadovaujama darbą valstybės tarnyboje, mano atžvilgiu buvo atliekamas 360 laipsnių kompetencijų vertinimas. Mano nuomone, tai gali būti veiksminga procedūra, nes vadovas yra įvertinamas ne tik aukštesnių vadovų, bet ir pavaldinių, kas leistų patobulinti, pakeisti vadovavimo procesą – tai gali būti pagalba pačiam vertinamam vadovui;

Vyriausiasis specialistas atsakė: Man asmeniškai įtaką padarė nustatytas bandomasis laikotarpis, jaučiau papildomą stresą ne tik pateikus paraišką dalyvauti atrankoje į pareigas, bet ir po konkurso laimėjimo, kuomet buvo nustatytas bandomasis laikotarpis (3 mėn.). Manau, kad 3 mėnesių bandomasis laikotarpis nėra reikalingas, viešojo administravimo srityje sunku parodyti rezultatą per 3 mėnesių terminą, kadangi visi procesai yra žymiai prailginti. Labiau manau, kad asmuo priimantis į pareigas 3 mėnesių bandomojo laikotarpio dėka iš pareigų gali atleisti ne dėl pasiektų darbinio rezultatų, bet dėl asmeninių paskatų.

Svarbus etapas, tiriamiesiems valstybės tarnautojams VTĮ 2024 m. reforma skirtingai turėjo įtakos einamoms pareigoms. Vyriausiasis specialistas paminėjo faktą apie bandomąjį laikotarpį ir labiausiai pabrėžė laikotarpio reikšmę. Iš tikrųjų, stengdamiesi tapatinti viešą su privačiuoju sektoriumi ir perimant viešajam sektoriui visas teigiamas praktikas iš privatačiojo, turėtų būti išnagrinėta konkreti situaciją išsamiai. Kadangi privačiajame sektoriuje darbo procesas yra daug greitesnis ir efektyvesnis ir nėra taikomi įstatymo nustatyti terminai įvairiems raštams ruošti ar kitoms procedūroms atlikti, darbdavys gali pastebėti naujai priimto asmens apsukrumą ir žinias,

tačiau ir tai kartais viešuose tyrimuose akcentuojama, kad 3-jų mėnesių išbandymo termino yra kiek per mažai. Priduriant ir tai, kad yra kasmetinis tarnybinis vertinimas, kurio metu valstybės tarnautojo veikla yra vertinama ir, jei pastebima, kad valstybės tarnautojas negeba atlikti savarankiškai užduočių, kurias privalo atlikti, valstybės tarnautojo vertinimo rezultatas gali būti atleidimas iš pareigų. Kalbant apie viešo sektoriaus darbo pobūdį, visi procesai yra ilgesni nei įprastose darbovietėse, tad rezultatas vargu ar bus matomas po 3 mėnesių, tad respondento (vyriausiojo specialisto) skepticizmas yra pagrįstas ir gali sufleruoti teisingą idėją kurią reikėtų tobulinti.

Patarėjas atsakė, kad asmeniškai jokios įtakos 2024 m. VTĮ reforma nepadarė, pagrindinis sufleris yra anksčiau nurodyta informacija, kad patarėjas turi daugiau nei 30 metų tarnybinio stažo, o tai reiškia, kad redakcija dėl stažo mažinimo iki 20 procentų patarėjui prasmės neturėjo, konkursai į valstybės tarnybą ar bandomieji laikotarpiai, kadangi patarėjas jau kurį laiką dirba valstybės tarnyboje, taip pat neturėjo prasmės. Iš šio atsakymo galima suprasti, kad įtakos VTĮ reforma padarė tik menką tarnybinį stažą turintiems, ar ketinantiems tapti valstybės tarnautojais. Minima atsakyme, kad prieš tai patarėjas užėmė kitas pareigas, ir jo atžvilgiu buvo atliekamas 360 laipsnių kompetencijų vertinimas, kuris jo nuomone yra teigiamas bruožas, kadangi vadovaujantis yra vertinamas „iš visų pusių“ ir gali aiškiau pats suprasti kaip gerai moka valdyti savo komandą vykdant perimtų užduočių iš viršesnių vadovų atlikimą.

Skyriaus vedėjas teigiamai vertina 360 laipsnių kompetencijų vertinimo sistema, pats taip pat yra vertinamas šiuo būdu ir jam ši sistema pasirodė nešanti naudą, kadangi anot jo, įvertinamas ne tik pareiginių kompetencijų lygis, bet ir asmeniniai bruožai, komunikacija skyriuje, mokėjimas teikti nurodymus susijusius su pareiginėmis funkcijomis pavaldiniams. Pastebėtina, kad skyriaus vadovas teigiamai vertina ir reglamentuotą bandomąjį laikotarpį, tačiau svarbus momentas yra tas, kad pabrėžiamas ne žinių patikrinimas, bet asmeninio mikroklimato su pareigas pradėjusiu eiti asmeniu vertinimas. Tai rodo vyriausiojo specialisto nurodytą versiją, kad 3 (trijų) mėnesių bandomasis laikotarpis valstybės tarnyboje negali būti laikytinas kaip įstatymo leidėjo siekis atrinkti tik kompetentingus piliečius.

Trečias klausimas. Kokios, Jūsų nuomone, buvo teigiamos ir neigiamos valstybės tarnybos 2024 m. reformos pasekmės (*tais metais pagrindinės reguliuotos sritys išvardintos ankstesniame klausime*)?

Skyriaus vedėjas atsakė: Atsakyta išsamiai atsakant į klausimą aukščiau;

Patarėjas atsakė: 360 laipsnių kompetencijų vertinimas, mano nuomonė buvo teigiama reformos pasekmė;

Vyriausiasis specialistas atsakė: nors asmeniškai nepadarė įtakos man, tačiau dėl kitų kolegų, kuriuos tai palietė, manau didžiausia neigiama pasekmė buvo valstybės tarnautojo statuso

naikinimas, vidaus administravimą atliekantiems darbuotojams.

Kaip matoma iš rezultatų, žemiausios valstybės tarnybos hierarchinės grandies asmuo labiausiai atkreipė dėmesį į naujai reglamentuotą valstybės tarnautojų veiklą – viešąjį administravimą. Daromos prielaidos, kad viešai skanduojamas stabilumas valstybės tarnyboje šiuo būdu buvo sudrumstas, todėl kyla retorinis klausimas, ar po tokių kardinalių pokyčių valstybės tarnybą galime vadinti stabilia darbo vieta.

Patarėjas įvardijo 360 laipsnių kompetencijų vertinimo sistemos pritaikymą pavaldžių turintiems, manytina todėl, nes 2024 m. reforma, kaip tariama patarėjui jokios įtakos nepadarė. Todėl iš tiek daug redakcijų buvo išvelgiama tik viena naujai susiformavusi priemonė valstybės tarnautojo įvertinimui ir traktuojama kaip teigiama.

Skyriaus vedėjas taip pat įvardijo 360 laipsnių kompetencijų vertinimo sistemos susikurimą, to priežastis – asmeniškai padaręs įtaką veiksnyms, kuris anot nuomonių prisidėjo prie valstybės tarnybos sistemos gerinimo.

Ketvirtas klausimas. Jūsų nuomone, kokia yra išlikusi kompleksiškiausia valstybės tarnybos sritis reikalaujanti peržiūros?

Skyriaus vedėjas atsakė: Tarnybinės veiklos vertinimas, kuris atliekamas kartą metuose ir užduotys formuluojamos metams į priekį. Rizika yra, kad visas metų įdirbis gali būti vertinamas ne taip kaip tikisi vertinamasis jei prieš vertinimą atsiranda nesklandumų, kurie užgožia visų metų veiklą. Taip pat daug „pilku zonų“ vertinimuose, kadangi pastarieji yra subjektyvūs ir neretais atvejais priklauso nuo vertinamojo ir vertinančiojo asmeninio santykio;

Patarėjas atsakė: Mano nuomone, darbo užmokestis. Jei valstybės tarnautojas, ar, darbuotojas dirbantis pagal darbo sutartį neįvertinamas „labai gerai“ – nėra galimybės kelti atlyginimo. Dėl įstaigų riboto finansavimo – gali nebūti galimybės net ir įvertinus „labai gerai“ taikyti koeficiento kėlimo priemonės. Dėl riboto finansavimo įstaigos neskatina darbuotojų pinigineis paskatomis. O kol kas didžiausia darbuotojų motyvavimo priemonė yra finansinė nauda, paskatos;

Vyriausiasis specialistas atsakė: Manau, kad stažas tarnyboje, iš vienos puses rengiami projektai dėl visiško tarnyboje stažo panaikinimo sukelia ir teigiamų dvejonių, bet kartu gali sukelti ir neigiamų padarinių. Pavyzdžiui, asmeniškai svarstau tarp pareigų vykdymo valstybės tarnyboje ir privataus sektoriaus tuo metu, kai ši darbo vieta nebeatrodys man „patraukliai“ arba dėl kitų priežasčių. Vis manau, kad stažas tarnyboje yra pagrindinis aspektas kas mane išlaikytų šioje sistemoje, tai ne tik atlygio ar kitų naudų atžvilgiu, bet ir garbės. Panaikinus skaičiuojama iki šiol stažą tarnyboje neliktu šio prisirišimo, būtų lengviau priimti sprendimą.

Atkreiptinas dėmesys, kad patarėjas, ilgesnį laiko tarpą pradirbęs tarnyboje akcentuojasi ne į patį mikroklimatą sistemos, bet į darbinį užmokestį, kuris anot jo nelabai tenkina valstybės

tarnautojų. Ypač faktas, kad valstybės tarnautojams pareiginio atlygio kėlimas galimas tik kartą metuose ar, geriausiu atveju, du (surengiant neeilinį vertinimą). Taip pat patarėjas pabrėžia įstaigų finansavimo klausimą, kad įstaigai neturint pakankamo finansavimo, valstybės tarnautojui net po vertinimo veiklai viršijant lūkesčius, pareiginis atlyginimas, ar piniginė paskata gali būti neišmokama, o valstybės tarnautoją bandoma skatinti kitomis priemonėmis – ne pinigine išraiška, kas retai tenkina asmenis.

Vyriausiasis specialistas akcentavo stažo panaikinimo galimybę ir perspektyvas priėmus tokį sprendimą ir įtvirtinus VTĮ. Specialistas nurodė, kad net asmeniškai jį veiktų ši nuostata ir darytų įtaką ateities perspektyvoms ir darbo vietos pasirinkimams. Tai rodo rimtą signalą ir poreikį apsvarstyti tokio pobūdžio sprendimą, nedarant staigių korekcijų ir nesukeliant sumaišties viešajame sektoriuje, kadangi privatus sektorius vis dar yra laikytinas perspektyvesniu konkurentu darbo rinkos atžvilgiu, tad viešajam sektoriui konkuruojant su privačiuoju, reikėtų ne šalinti po mažų valstybės tarnautojo statuso garantijas ir pranašumus, o diegti.

Skyriaus vedėjas, 360 laipsnių kompetencijų vertinimo sistemos šalininkas, nurodė, kad kasmetinis tarnybinis vertinimas neretai netenka naudos, dėl tokių priežasčių kai užduotys yra suplanuojamos per ilgą laiką ir vertinimas nėra vykdomas skaidriai. Pažymėtina, kad skyriaus vadovas yra pareigas užimantis asmuo, kuris yra vertintojo rolėje, o jam pavaldūs asmenys – vertinamųjų, tačiau pabrėžia, kad kartais vertinimai gali būti subjektyvūs ir priklausantys nuo šių abiejų šalių tarpusavio bendravimo ir nebūtinai rezultatą gali nulemti darbuotojo kompetencijos.

Penktas klausimas. Kaip manote, ar valstybės tarnautojo statusas yra suvokiamas kaip prestižas (dėl atitikties reikalavimams, teisių ir pareigų disponavimu) visuomenėje?

Skyriaus vedėjas atsakė: Visuomenėje – ne. Ir viena priežasčių, kad Lietuvoje labiau vertinamas „juodas“ darbas (samdomasis fizinis darbas), o valstybės tarnautojo pagrindinė funkcija didžiosios dalies visuomenės suvokiama kaip dokumentų dėliojimas/rūšiavimas prie kavos puodelio. Ateityje manau, kad parinkus tinkamas priemones, šis požiūris keisis ir tarnautojo statusas taps prestižu.

Patarėjas atsakė: Pagal keliamus reikalavimus į valstybės tarnautojo pareigas atrodo, kad turėtų atrodyti kaip prestižas (aukštasis universitetinis išsilavinimas, nepriekaištinga reputacija, atrankos (konkursai)), tačiau atlyginimai nėra konkurencingi lyginant su pvz., privačiu verslu.

Vyriausiasis specialistas atsakė: Manau taip, ypatingai įsigilinus į vidinę viešojo administravimo įstaigų struktūrą galima pamatyti kiek daug procesų reglamentuoja įvairūs teisės aktai, įstaigos vadovų įsakymai, kiek „etapų“ praeina raštai (turi būti pražiūrėti) siunčiami fiziniam ar kt. asmeniui dėl konkretaus dalyko. Žinoma, tai nėra neigiamas aspektas, tai tik rodo, kad valstybės tarnyba tarnauja valstybei ir iš tikrųjų yra aukšto lygio, ar bent siekia jo „išdirbdama“

kiekvieną netikslumą.

Prestižas kitų autorių yra laikytinas vienas iš pagrindinių veiksnių renkantis darbinės funkcijas vykdyti valstybės tarnyboje.¹⁴⁰ Tiek vyresniojo specialisto, tiek patarėjo pareigybės atstovai yra panašios nuomonės, kad valstybės tarnautojo statusas gali būti suprastas kaip prestižas dėl keliamų reikalavimų pretenduojant į šį statusą.

Kiek labiau išsiskyrė skyriaus vedėjo nuomonė, šis pabrėžė faktą, kad visuomenėje apamai didesnė pagarba reiškiama kitokios specifikos darbui. Anot jo, darbas laikytinas prestižiniu, kuris gali būti fiziškai pamatuojamas. Skyriaus vedėjo nuomone, ateities perspektyvomis, požiūris į valstybės tarnautojo statusą turėtų kisti, kadangi visuomenėje šiuo metu piliečių darbas valstybės tarnyboje nėra vertinamas „pakankamai svarbiu“. Kita vertus, toks visuomenės požiūris ne tik atgraso nuo darbo valstybės tarnyboje, bet ir menkina valstybės bei savivaldybės institucijų statusą, prisideda prie esamų darbuotojų šiose įstaigose motyvacijos kritimo.

Kadangi šiuos atsakymus vertinti tik pagal valstybės tarnybos sistemoje dirbančių asmenų perspektyvą būtų kiek subjektyvu, šis klausimas buvo užduotas advokatų profesinės bendrijos nariui, turinčiam 5 metų advokatūros patirtį, ir, niekada nebuvusiam įdarbintam valstybės tarnyboje, tačiau ne kartą atstovavusiam valstybės tarnautoją tarnybiniuose ginčiuose. Autorius šį asmenį įvardijo visuomenės atstovu.

Visuomenės atstovas atsakė: Lietuvos Respublikoje yra daugetas teisės aktų, kurie nustato skirtingose srityse dirbantiems individams skirtingus statusus. Pats valstybės tarnautojo statusas, kaip sąvoka, mano nuomone neturėtų būti suprantamas ir manau, kad nėra, laikytinas prestižu. Tai priklauso nuo asmenybės tikslų valstybės tarnyboje ir jo elgesio bruožų vykdant reglamentuotas pareigas.

Šeštas klausimas. Ar rekomenduotumėte valstybės tarnybą, kaip karjeros keitimo kryptį?

Skyriaus vedėjas atsakė: Asmeniškai taip. Pati esu baigusi viešojo administravimo magistro studijas ir į viešąjį sektorių atėjusi iš privataus sektoriaus galiu sakyti, kad valstybės tarnautojo pozicijoje aš matau vertę ir naudą, sau, savo artimiesiems ir visai šaliai. Kiekvienam linkėčiau jausti pasididžiavimą dirbant valstybės labui.

Patarėjas atsakė: Taip, jei asmeniui tinka toks darbo pobūdis ir atlyginimas už jį;

Vyriausiasis specialistas atsakė: Visų pirma rekomenduoti yra viena, tačiau įsidarbinti, t.y. pereiti atrankas (konkursą), konkurso laimėjimo atveju išdirbti darbo vietoje bandomąjį laikotarpį, *kainuoja* papildomai streso. Priklauso ko asmuo nori darbo rinkoje, stabilumo ar nuolatinių galimybių augti nepriklausomai nuo vertinimų (kasmetinių, neeilinių). Kartais yra labai

---

¹⁴⁰ Ruškytė Ieva “Valstybės tarnautojų motyvacijai orientuotis į klientus įtaką turintys veiksniai“ magistro baigiamasis darbas, Kauno technologijų universitetas. Kaunas, 2018. 40 psl.

jaunų specialistų, kuriuos valstybės tarnyba žlugdo dėl per mažai suteikiamo savarankiškumo, ir dėl per „aukštai“ iškelto valstybės tarnautojo nepriekaištingo statuso vertės, dėl kurio prisideda biurokratiniai procesai.

Kritinis momentas, prieš tai jauno specialisto minėtas neigiamas aspektas labiausiai paveikiantis asmeninį apsisprendimą, tai planuojamas tarnybinio stažo naikinimas. Su esamomis teisės aktų reglamentuojančių valstybės tarnybos sistemą nuostatomis, asmuo vistiek valstybės tarnyba įvardija it sukarinta sistemą į kurią sudėtinga pateikti.

Nors skyriaus vedėjas minėjo prieš tai apie visuomenės demotyvuojantį požiūrį į valstybės tarnybą, tačiau pasiliko prie nuomonės, kad darbas šioje sistemoje yra prasmingas, nepaisant to, kad skyriaus vedėjas turi darbinės patirties privačiajame sektoriuje, vertina praktiką valstybės tarnyboje ir rekomenduoja ją kitiems. Iš dalies, kaip ir vyriausiasis specialistas, skyriaus vedėjas paminėjo prasmę, kad einant pareigas valstybės tarnyboje reiškia ne tik darbo už užmokestį atlikimą, bet ir darbą valstybės labui. Tai rodo, kad neretais atvejais valstybės tarnautojai supranta šio statuso reikšmę patys ir siekia ją puoselėti.

Apibendrinant gautus tyrimo rezultatus, valstybės tarnautojai supranta savo statuso vertę, nėra linkę vadovautis visuomenės nuomone, tačiau siekia atsižvelgiant į reikalavimus, teisingų socialinių garantijų taikymo. Įžvelgdami kompleksiškas sritis, jas patobulinus, įžvelgia valstybės tarnybos potencialą.

IŠVADOS

1. Ginamasis teiginys iš dalies pasitvirtino, valstybės tarnautojo statusas praranda pozicijos reikšmę visuomenėje pastarąjį dešimtmetį. 2024 m. įsigalioję teisinio reglamentavimo pakitimai susiję su valstybės tarnautojo statuso pokyčiais nesudarė prielaidos valstybės tarnautojo statuso patrauklumo išsaugojimui ar didėjimui. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 2024 m. redakcijoje pastebėtas siekis valstybės tarnautojo statusą stiprinti tokiomis priemonėmis, kaip griežtesnių priėmimo į pareigas procedūrų vykdymas, vykdant atranką konkurso būdu ir taikant 3 mėnesių bandomąjį laikotarpį. Kuris, kaip nutarta, nėra pakankamas dirbant valstybinėse ar savivaldybės institucijose (dėl funkcijų apimties) identifikuoti asmens kompetencijas ir gebėjimus. 2024 m. pretendavimui į valstybės tarnybą keliama reikalavimai - nepriekaištinga reputacija, aukštasis išsilavinimas valstybės tarnautojui (nuo specialisto pareigybės iki įstaigos vadovo) yra taikytini neproporcingai, kas lėmė jaunų specialistų neigiamą požiūrį į karjerą valstybės tarnyboje. Kartu kvestionuojama statuso reikšmė valstybės tarnautojui, kuriam teisės aktų pakeitimais yra nuolat mažinamos teikiamos garantijos. Įstatymo projekto rengėjo neargumentuotas tarnybinio stažo sutrumpinimas suponuoja siekį sekti ES šalių pavyzdžiu ir ateities perspektyvomis visiškai naikinti tarnybinio stažo skaičiavimą Lietuvoje, kas lemia dar mažesnę susidomėjimą profesine karjera valstybės tarnyboje.

2. 1999 m. liepos 8 d. įsigaliojus VTĮ valstybės tarnautojai vykdė viešojo administravimo, ūkinės-technines funkcijas ir viešųjų paslaugų tiekimą visuomenei. Dėl valstybės tarnybos suirutės valstybės tarnautojo statuso samprata nuolat kito, kas suponuoja teisinio reaguliavimo nuoseklumą. Tolimesnėse VTĮ redakcijose valstybės tarnautojui reglamentuotos vidaus ir viešojo administravimo funkcijos teikė prielaidą pareigybių steigimo spragoms dėl nereglamentuotų darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį ir valstybės tarnautojų funkcijų atskyrimo. 2024 m. VTĮ redakcijoje nustatyta, kad valstybės tarnautojo statusas suteikiamas tik vykdantiems viešojo administravimo funkcijas. Pareigybės neatitinkančios VTĮ sąvokos „Valstybės tarnautojas“ reglamentavimo panaikintos, atidėjus įstatymo pareigos įgyvendinimą iki 2026 metų. Taip pat, priešingai nei 1999 m., 2024 m. VTĮ redakcijoje nereglamentuotina valstybės tarnautojų teisinė padėtis po pareigybės panaikinimo.

3. Lietuvos Respublikos integracija į Europos Sąjungą yra nuolatinis reiškiny, kurio metu valstybės tarnybos nacionaliniai procesai tapę nebefektyviais yra modernizuojami ir reformuojami veiksmingesniais. Iš esmės Lietuvos valstybė sparčiai prisitaiko prie Europos Sąjungos naujų strateginių tikslų ir politikos formavimo, pastebėtina analogijų tarp Nyderlandų karalystės ir Lietuvos Respublikos valstybės tarnybų modelių. Dėl didesnio gyventojų masto ir didesnio procesų srauto Nyderlandų karalystės valstybės tarnyba priešingai nei Lietuvos Respublikos, valstybės tarnautojo statuso neakcentuoja. Valstybės tarnautojai sistemoje įdarbinami įprasta, darbo kodekse nustatyta tvarka. Dėl siekio procesus atlikti kaip įmanoma

efektyviau, mažesnėmis sąnaudomis Nyderlanduose nėra priimta organizuoti kompleksinių priėmimo į pareigas procedūrų, ar trumpalaikio bandomojo laikotarpio paskyrus į pareigas ir toks poreikis niekada nebuvo iškeltas. Abejose Europos Sąjungos valstybėse yra organizuojami tarnybiniai vertinimai koncentruoti į valstybės tarnautojų pasiektus rezultatus, tačiau reglamentuotos taikytinos skirtingos poveikio priemonės (Nyderlandų karalystės valstybės tarnautojai skatinami nepriklausomai nuo vertinimo rezultatų, išskyrus gavus neigiamą vertinimo išvadą, kaip ir Lietuvoje – grėsia atleidimas iš užimamų pareigų).

4. Vadovaujantis Lietuvos teismų praktika, daugiausia pasikartojančių tarnybinių ginčų nagrinėtų pagal VTĮ nuo 2024 metų kilo dėl valstybės tarnautojo atleidimo iš pareigų dėl pareigybės naikinimo, kas leidžia identifikuoti aktualiausia probleminę sritį valstybės tarnyboje. Pastebėtina VTĮ reglamentavimo spraga kelianti skirtingų teisinių interpretavimų dėl tolimesniųjų pareigas priėmusio asmens veiksmų po valstybės tarnautojo pareigybės naikinimo. Darbo autoriaus atlikto tyrimo dėka buvo identifikuota aktuali tarnybinio stažo ir jo skaičiavimo specifikos problema ir to galimos pasėkmės (susidomėjimo mažėjimas dirbti valstybės tarnyboje). Pastebėtas kritiškas požiūris į tarnybinio vertinimo sistemą, formuojamos užduotys metams nėra tikslios dėl to valstybės tarnautojas negali būti tinkamai įvertintas atsižvelgiant į jo pasiektus rezultatus. Pagal tyrimo metu gautus rezultatus valstybės tarnautojai supranta turimo statuso reikšmę, tačiau mažesnę tarnybinių stažą turintys specialistai atkreipia dėmesį, kad darbinėje veikloje už statusą yra svarbiau teikiamos naudos. Pagrindinis aspektas yra teikiamos garantijos dėl turimo statuso, kurios turi būti peržiūrėtos. Ypatingai tokios sritys, kaip: bandomasis laikotarpis kurio terminas (3 mėn.) yra per trumpas, kasmetinio tarnybinio vertinimo sistema ir skatinimo priemonės, tarnybinio stažo trukmė bei pareigybių naikinimo tvarka.

PASIŪLYMAI

Vadovaujantis aukščiau pateiktomis išvadomis ir apdorota informacija, kuri buvo surinkta rengiant baigiamąjį magistro darbą autorius siūlo:

1) Pakeisti Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnį. *Pagrindinės šio įstatymo sąvokos ir pridėti papildomą punktą išdėstant jį taip: “Valstybės tarnautojo statusas – valstybės tarnautojo teisinė padėtis. Įstatymo numatytos teisės ir pareigos suteikiamos ir panaikinamos šio įstatymo reglamentuotais pagrindais.”*

2) Papildyti Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 35 straipsnį *Valstybės tarnautojų atleidimas iš pareigų*, viena dalimi, išdėstant: *“jeigu valstybės tarnautojo pareigybė naikinama kaip nustatyta šio straipsnio 1 dalies 10 punkte, valstybės tarnautojui turi būti siūloma ir sudaroma galimybė įstaigoje, kurioje pareigybė yra naikinama, užimti lygiavertės valstybės tarnautojo pareigas, jeigu tokių pareigų nėra – priskirti į žemesnės kategorijos pareigas, valstybės tarnautojo sutikimu. Jeigu valstybės tarnautojas nepriskiriamas į kitas pareigas, valstybės tarnautojas iš pareigų yra atleidžiamas jeigu šiame ar kituose specialiuose teisės aktuose nenustatyta kitaip.”*

3) Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos publikuojamais duomenimis, 2027 m. nustatytas būtinasis stažas senatvės pensijai yra 35 metai. Todėl siūloma keisti:

Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 21 straipsnio *Priemokos ir priedas už tarnybos Lietuvos valstybei stažą* 3 dalį *“Valstybės tarnautojams, išskyrus įstaigų vadovus, priedą už tarnybos Lietuvos valstybei stažą sudaro vienas procentas pareiginės algos už kiekvienus tarnybos Lietuvos valstybei metus. Šio priedo suma negali viršyti 20 procentų pareiginės algos.”*

Išbraukti skaičių “20” ir pakeisti į “35”.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

NORMINĖ LITERATŪRA

1. Ambtenarenwet 2017 (iš olandų kalbos: 2017 m. valstybės tarnautojų įstatymas. Galioja nuo 2024-07-01.
2. Biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymas XIII-198. TAR, 2017-01-31, Nr. 1764.
3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimas Nr. 1176 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo. 5 papunktis, TAR, 2024-01-05.
4. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 230 straipsnis. TAR, 2025-10-07, Nr.17375
5. Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymas VIII-1012. 28 straipsnis. TAR, 2024-01-01, Nr. 841.
6. Lietuvos Respublikos Konstitucija 33 straipsnis. Lietuvos Aidas, 1992, Nr. 220 (1992-11-10); Valstybės Žinios, 1992, Nr. 33-1014 (1992-11-30).
7. Lietuvos Respublikos gyventojų turto deklaravimo įstatymas I-1338. TAR, 2003-12-18, Nr. IX-1911.
8. Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymas, įsigaliojo 2025-01-01, 18 straipsnis, 8 dalis, TAR.
9. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas VIII-1316. TAR, Nr. IX-855, 2002-04-23, Žin., 2002, Nr. 45-1708.
10. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas VIII-1316. 33 straipsnio 3 dalis. Valstybės žinios, 1999-07-30, Nr. 66-2130, TAR.
11. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas Nr. VIII-1316 11 straipsnis, 3 dalis. XIV-1985, 2023-05-25, paskelbta TAR 2023-06-09.
12. Valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1985 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas TAR, 2024-12-18.
13. Valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1985 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas 2024-12-18
14. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas Nr. VIII-1316 3 straipsnis, 11 dalis. TAR, 2025-01-01, Nr. Nr. 0991010ISTAI-1316
15. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija. „Dėl Valstybės tarnybos įstatymo ir su juo susijusių įstatymų projektų pakartotinio derinimo.“ 2026-04-17. Teisės aktų projektų informacinė sistema.
16. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas Nr. VIII-1234. 3 straipsnio

11 punktas. Nr. XIII-2987, 2020-05-28, paskelbta TAR 2020-06-1117. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas 2025-01-12 redakcija. Teisės aktų registras.

18. Lietuvos Respublikos Vyriausybės „Dėl Lietuvos respublikos seimo narių pasiūlymo dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1985 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3790“ teisės akto projekto pažyma 2025-05-20 Nr. NV-1119.

19. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. kovo 9 d. Nutarimas nr. 206 „2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos viešojo valdymo plėtros programa“, žiūrėta 2025-05-01.
https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Vie%C5%A1asis%20valdymas/2022-2030%2Bmet%C5%B3%2BVie%C5%A1ojo%2Bvaldymo%2Bpl%C4%97tros%2Bprograma.pdf

20. Lietuvos Respublikos Vyriausybės teisės akto projektas Nr. TAP-23-1738(2) patvirtintas 2024-02-20. Vilnius. Teisės aktų registras.

21. Lietuvos Respublikos vyriausybės kanceliarija. Teisės akto projektas. reg. data 2026-02-04, reg. Nr. TAP-25-1646(2) Lietuvos Respublikos darbo kodekso 33, 36, 40, 41, 49, 52, 58, 59, 60, 112, 113, 118, 119, 127, 133, 134, 140, 146, 147, 156, 166, 175, 181, 192, 193, 194, 197, 210, 211, 217, 236, 237, 244, 245, 247, 250, 251, 252 ir 253 straipsnių pakeitimo įstatymas. Lietuvos Respublikos Vyriausybės vieša saugykla.

22. Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymas I-549. Valstybės žinios, 1994-08-03, Nr. 59-1153.

23. Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas Nr. 6 „Dėl valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos ir biudžetinių įstaigų darbuotojų veiklos vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ TAR, 2024-01-03, Nr. 88

24. Pasiūlymas dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1985 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3790 2024-06-17 TAR, Nr. 2025-09250.

MOKSLINĖ LITERATŪRA

1. Auškalnytė, Ingrida. „Priėmimas į valstybės tarnybą: teisinis reguliavimas ir tarnybiniai ginčai.“ Mykolo Romerio universitetas, magistro baigiamasis darbas. Vilnius. 2017 m.

2. Buckienė, Ernesta, Pivoras, Saulius ir Civinskas, Remigijus “Valstybės tarnybos sistemos tobulinimas Lietuvoje: pasirinkimai, požūriai, sandėriai” Vytauto didžiojo universitetas, 2014 “Versus aureus” leidykla. 38 psl.

3. Buzaitė, Ugnė. „Nepriekaištingos reputacijos reikalavimai valstybės tarnyboje“

Magistro darbas. Vilnius, 2025, 12 psl. Žiūrėta: 2025 m. birželio mėn. 30 d. 07:29 val.

4. Dambrauskienė, Inga. „Valstybės tarnautojų veiklos vertinimas: Tauragės rajono atvejis“ Magistrinis darbas, Tauragė, 2011 m. 20 psl. Žiūrėta: 2025 m. liepos mėn. 1 d. 10:15 val.

5. Glebovė, Neringa. „Valstybės tarnybos samprata ir valstybės tarnautojo statuso ypatumai“ doktorantės mokslinis straipsnis. Vilnius, Vilniaus universitetas. 2010 m. 134 psl.

6. Gražulis, Vladimiras, Markuckienė Elžbieta. „Darbuotojų motyvacijos ir lojalumo stiprinimas plėtojant kompetencijas“. Mokslinis straipsnis Mykolo Romerio universitetas, Švietimo ir mokslo ministerija. Vilnius, 2013.

7. Juralevičienė, Jolanta „Viešojo politika ir administravimas“, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos raida 1990-1995 metais. Kaunas, 2025m. 57 psl.

8. Karlonaitė Eglė „Dabartinės ir tarpukario Lietuvos valstybės tarnybų lyginamoji analizė“ Magistro darbas. Mykolo Romerio universitetas. Vilnius, 2012 m. 16 psl. Elaba.

9. Latakienė, Renata. „Valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo administracinis – teisinis reguliavimas“ Magistrinis darbas, Klaipėda, 2014 m. 11 psl. Žiūrėta: 2025 m. birželio 30 d. 14:30 val

10. Lengvinienė, Lina. „Valstybės tarnautojų veiklos vertinimas: Kretingos rajono savivaldybės atvejis“ Magistrinis darbas, Kaunas, 2015 m. 21 psl. Žiūrėta: 2025 m. liepos 1 d. 9:02 val.

11. Minkevičius, Aleksandras, Smalskys Vainius „Valstybės tarnyba užsienio šalyse: raida ir tendencijos“. Mokomasis leidinys, Vilnius 2008 m.

12. Nedveckytė, Patricija. „Konkursas kaip darbo sutarties sudarymo prielaida: teorinės ir praktinės problemos“ Magistro darbas. Vilnius, 2025, 18 psl. Žiūrėta: 2025 m. birželio mėn. 25 d. 14:46 val.

13. Paulienė, Rasa, Tamaševičius Virginijus „360° grįžtamojo ryšio esmė ir etapai vadovų kompetencijų ir lyderystės tyrimuose“ Vilniaus universitetas, 2019 m.

14. Ruškytė, Ieva „Valstybės tarnautojų motyvacijai orientuotis į klientus įtaką turintys veiksniai“ magistro baigiamasis darbas, Kauno technologijų universitetas. Kaunas, 2018. 40 psl.

15. Vaičaitis, Vaidotas A. „Viešojo administravimo problemos ir mūsų teisinis mentalitetas.“ Jurisprudencija. (Vilnius: Vilniaus universitetas, 2003 m.) 76 psl.

16. Vaičiulaitis, Paulius „Vidaus administravimo ir vidaus administravimo aktų problematika“ Vilniaus universitetas, Vilnius. Magistro baigiamasis darbas. 2023 m. 11 psl.

17. Varnienė, Rima. „Valdininkas“ Visuotinė Lietuvių enciklopedija, 2018-08-27 <https://www.vle.lt/straipsnis/valdininkas/> žr. 2026-04-01 09:19:57

18. Viešojo valdymo agentūra „Rekomendacijos įstaigoms dėl konkursų į karjeros valstybės tarnautojų pareigas organizavimo“ rekomendacinio pobūdžio aprašas, aktuali redakcija

2024-04-04.

19. Vidaus reikalų ministerija. Tyrimo autorė Dr. Vileikienė Eglė „Viešojo sektoriaus darbuotojų įsitraukimas: mitai, realybė ir netikėti atradimai“ 2025-04-28

20. Vileikienė Eglė “Viešojo sektoriaus darbuotojų įsitraukimas: mitai, realybė ir netikėti atradimai” 2025-04-28 20 psl.

21. Vilkauskas, Kęstutis „LSDP frakcijos nario K. Vilkausko pranešimas: „Dėl „katastrofiškai sujauktos“ valstybės tarnybos sistemos kreiptasi į Konstitucinį Teismą – „valdančioji dauguma įteisino vadovų savivalę ir tarnautojų nelygybę“, svetainėje Lietuvos valstybės tarnautojų, biudžetinių ir viešųjų įstaigų darbuotojų profesinė sąjunga. 2024-02-10. <https://vtarnautojai.lt/del-valstybes-tarnybos-reformos-kreiptasi-i-konstitucini-teisma/> žr. 2026-04-10 08:05 val.

22. Vilkelis, Gintautas. “Lietuvos teisė. Esminiai pokyčiai 2021 m. Valstybės tarnybos teisinio reguliavimo aktualūs pokyčiai ir plėtros kryptys 2021 m.” Mykolo Romerio universitetas. Mokslinis straipsnis. Vilnius. 2021 m.

23. Vilkelis Gintautas „Valstybės tarnybos reforma 2024 m. ir naujasis teisinis reguliavimas” vadovėlis. *viešojo teisė* Mykolo Romerio universitetas (autorių kolektyvas) 2024 m. 148 psl.

24. Vilkelis Gintautas „Valstybės tarnybos plėtra 2025 m.- reformos klaidų taisymas ir valstybės tarnybos integracijos esminės patirtys“. Mykolo Romerio universiteto mokslinių straipsnių rinkinys „Lietuvos teisė 2025. Esminis pokyčiai." 105 psl.

25. Stelmokaitė Edita Dovilė. „Valstybės tarnautojo ir darbuotojo statuso lyginamoji analizė.“ Magistro darbas, Vilniaus universitetas, Vilnius. 2021 m., 27 p.

26. Žvirzdinienė, Jurgita. “Darbo užmokesčio, susieto su veiklos rezultatais, įtaka valstybės tarnybos efektyvumui” Šiaulių universitetas, magistro baigiamasis darbas, Šiauliai, 2010m.

TEISMŲ PRAKTIKA

1. De Rechtspraak, Uitspraken (iš lietuvių kalbos – pareiškimai potemėje) procedūrinis (registruotas) bylos Nr. ECLI:NL:OGAACMB:2022:98. <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:OGAACMB:2022:98> Informatiepunt Leefomgeving. Kenniscentrum van de overheid. Algemene beginselen van behoorlijk bestuur. <https://iplo.nl/thema/water/handreiking-lozingen/procedure-rechtsbescherming/algemene-beginselen-behoorlijk-bestuur/>

2. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas byloje Nr. 11-A/2020, 2021 m. balandžio 14 d. Nr. KT58-A-N4/2021

3. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas.

<https://lrkt.lt/data/public/uploads/2020/11/4.-valstybe-ir-jos-institucijos.pdf>

4. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2404-261/2020 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/461b3270572711ea931dbf3357b5b1c0>

5. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo nutartis administracinėje byloje Nr. A-3156-552/2020.

6. Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2025 m. lapkričio 19 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eA-2252-415/2025. Infolex.lt

7. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo praktikos apžvalga 2020 m. vasario 1 d. – 2020 m. vasario 29 d.

8. Regionų Administracinio Teismo 2024 m. liepos 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eI3-7170-426/2024. Infolex.lt

9. Šiaulių rūmų Regionų administracinio teismo 2025 m. gegužės 7 d. sprendima administracinėje byloje Nr. eI3-3584-952/2025. Infolex.lt

VIEŠAI PRIEINAMI DUOMENYS

1. Als ambtenaar bezwaar en beroep maken tegen een beoordeling, Judex paskutinį kartą redaguota: 2018-03-07, <https://www.judex.nl/rechtsgebied/werk-ontslag/ambtenarenrecht/artikelen/als-ambtenaar-bezwaar-en-beroep-maken-tegen-een-beoordeling/> žiūrėta: 2025-12-19 18:35 val.

2. Atvirų valstybės tarnybos duomenų portalas. <https://statistika.vtd.lt/index.html>

3. B1.lt „Kokias funkcijas atliekančių valstybės tarnautojų pareigybės iki 2025 turės būti pakeistos į dirbančių pagal darbo sutartis?“ el.straipsnis <https://www.b1.lt/wiki/kokias-funkcijas-atliekanciu-valstybes-tarnautoju-pareigybes-iki-2025-tures-buti-pakeistos-i-dirbanciu-pagal-darbo-sutartis-3964> Žiūrėta: 2025 m. birželio mėn. 30 d. 07:55 val.

4. Field. „Salarisschalen voor Ambtenaren: Dit moet je weten in 2026!“ 17 juni 2025. <https://field.nl/kennisbank/salarisschalen-voor-ambtenaren/>

5. Jubileumuitkering, 2020 m. <https://www.p-direkt.nl/informatie-rijksperoneel-2020/financien/vergoedingen-en-toelagen/jubileumuitkering>

6. Government of the Netherlands “Public administration. Civil servants with special status” <https://www.government.nl/topics/public-administration/civil-servants-legal-status> žiūrėta: 2025-12-18, 14:55 val.

7. Government of the Netherlands “Employment law does not apply to all civil servants“ <https://www.government.nl/topics/public-administration/civil-servants-legal-status> žiūrėta: 2025-12-19, 20:00 val.

8. Indeed „Verschil tussen functioneringsgesprek en beoordelingsgesprek“ 2025-03-18 <https://nl.indeed.com/carrieregids/ontwikkeling/verschil-functioneringsgesprek->

beoordelingsgesprek?gclsrc=aw.ds&aceid=&gad_source=1&gad_campaignid=18286375192&gclid=Cj0KCQiAjJTKBhCjARIsAIMC448u0PNm0M0sn0eQlwAaG-FJObHA8kyg2awBtKapvIbqDOHZSTko12oaAokQEALw_wcB žiūrėta: 2025-12-19 14:00 val.

9. Katelinas Martynas „Seimo nario M. Katelino pranešimas: padarėme pirmą žingsnį stabdant konservatorių pradėtą „ištarnybinimą““ 2025-01-14 pranešimas žiniasklaidai. https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=36002&p_k=1&p_t=290609&printVersion=1

10. Naujienų portalas lrt.lt „KT nenagrines Seimo narių grupės skundo dėl valstybės tarnybos reformos“. Straipsnio autorė Skėrytė Jūratė. 2024.11.13. <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2412495/kt-nenagrines-seimo-nariu-grupes-skundo-del-valstybes-tarnybos-reformos?srsId=AfmBOopxrq19-ylXi9ZyGtNe6QN27sZAocNtD9x8gvevzxF1byFqCYfC> žr. 2026-04-10 09:04 val.

11. Oficialus naujienų portalas Lrt.lt straipsnis: „Valstybės tarnautojų „ištarnybinimas“ nukeltas metams“ 2025 – 01 – 18, žiūrėta 2025-05-01 <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2463487/valstybes-tarnautoju-istarnybinimas-nukeltas-metams?srsId=AfmBOoqDnLEP2r93ErcWggEEZnE70zUkAQiqAOAnK59D541ixjA6u4yl>

12. Oficiali svetainė Nacionalinis kibernetinio saugumo centras. „Naujame Lietuvoje kibernetinio saugumo registre – beveik 1500 organizacijų iš 18 sektorių“ straipsnis: 2024 m. balandžio 24d. Žiūrėta: 2025-12-13, 6:03 val.

13. Onderzoek bevestigd: ambtenaren vragen om steun en erkenning van hun management. Paskelbta: 2025-11-05 <https://nieuweambtenaar.nl/onderzoek-bevestigd-ambtenaren-vragen-om-steun-en-erkenning-van-hun-management/> žiūrėta: 2025-12-19, 18:35 val.

14. Overheid van nu „Het imago van de ambtenaar: ‘Mensen onthouden negatieve ervaringen makkelijker dan positieve ervaringen’“ Nieuwsbericht 09-08-2023 13:57 <https://www.overheidvannu.nl/actueel/nieuws/2023/08/09/het-imago-van-de-ambtenaar-mensen-onthouden-negatieve-ervaringen-makkelijker-dan-positieve-ervaringen>

15. Regeling functioneringsgesprekken en beoordelen 2009, galioja nuo 2010-01-15. https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR73764#artikel_7 žiūrėta 2025-12-19, 20:50 val.

16. Rijksoverheid. „Rechtspositie van ambtenaren“ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/overheidspersoneel/rechtspositie-ambtenaren>

17. Wat betekent het als ik als ambtenaar een tijdelijke aanstelling heb? 2020-04-03. <https://www.judex.nl/rechtsgebied/werk-ontslag/ambtenarenrecht/artikelen/wat-betekent-het-als-ik-als-ambtenaar-een-tijdelijke-aanstelling-heb/> žiūrėta 2025-12-18

18. Sąskaita¹²³ „Valstybės tarnautojų atlyginimai 2025: Karjeros galimybės ir iššūkiai“ atnaujinta 2024 m. lapkričio 16 d.

19. Teismas: pareigybės aprašymo reikalavimas mokėti važiuoti dviračiu pažeidė Lygių galimybių įstatymą. Straipsnis Teisė.Pro 2019 m.

20. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos oficiali svetainė „Metinės gyventojų (šeimos) turto deklaracijos duomenų išrašai“ <https://www.vmi.lt/evmi/metines-gyventojų-seimos-turto-deklaracijos-duomenu-israsai>

21. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerija „Turto ir pajamų deklaravimas – įrankis kovai su korupcija“ 2017 m. gegužė

22. Viešojo valdymo agentūros paskelbtas konkursas į centralizuotų viešųjų pirkimų skyriaus vedėjo pavaduotojo (karjeros valstybės tarnautojo) pareigas, galioja iki 2026-04-17. <https://dirbuvalstybei.vva.lt/job/605> žr. 2026.04.06 16.52 val.

23. Vikipedija. „Nyderlandai“ <https://lt.wikipedia.org/wiki/Nyderlandai> žr. 2026-04-08 20:15 val.

24. VVA „Rekomendacijos dėl valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo“ (Aktuali redagavimo data 2024-09-20), Vilnius, 36 psl.

ANOTACIJA

Magistro darbe nagrinėjama 2024 metais priimta Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (toliau – VTĮ) redakcija ir jos poveikis valstybės tarnautojo statusui. Autorius išsikėlė su baigiamojo darbo tema susijusią problemą bei dėstomojoje dalyje stengėsi ją grįsti analizuodamas įvairią mokslinę literatūrą, teismų praktiką, lyginamuoju aspektu apžvelgdamas Nyderlandų Karalystės valstybės tarnautojo statusą, taikytinas socialines garantijas, atlikdamas valstybės tarnautojų apklausą nagrinėjo kompleksiausias VTĮ sritis. Autorius priėjo išvadų ir ginamojo teiginio sąlyginio patvirtinimo bei pasiūlymų pagal apibendrintas išvadas suformulavimo skirtų tobulinti valstybės tarnybos sistemą. Darbe akivaizdi autoriaus nuomonė, kad visu valstybės tarnybos egzistavimo laikotarpiu jauni specialistai nesidomėjo funkcijų vykdymu šioje srityje, o griežtinant reikalavimus valstybės tarnautojams ir mažinant ar net naikinant taikytas socialines garantijas valstybės tarnyba kaip darbo vieta visiškai praranda patrauklumą. Nepaisant to, autoriaus įsitikinimu, valstybės tarnyba, turi galimybių tapti itin konkurencinga darbo rinkoje ir pritraukti kompetentingų piliečių pareigoms užimti bei užsitarnauti visuomenės pasitikėjimą. Vis dėl to, darbas valstybės tarnyboje yra laikytinas prasminga valstybės tarnautojo veikla, kurioje veikiama valstybės labui, užtikrinant valstybės veikimo procesų eigą.

ANNOTATION

This master's thesis analyses the 2024 version of the Law on Civil Service of the Republic of Lithuania (hereinafter - Civil Service Law) and its impact on the status of civil servants. The author identified a problem related to the thesis topic and, in the theoretical section, sought to substantiate it by analyzing various academic literature, legal cases, and by conducting a comparative review of the status of civil servants in the Kingdom of the Netherlands and the applicable social guarantees, as well as by conducting a survey of civil servants to examine the most complex areas of the Civil Service Law. The author reached conclusions and provided conditional confirmation, as well as formulated suggestions based on the summarized conclusions, aimed at improving the civil service system. The author's view is evident in the work that, throughout the entire period of the civil service's existence, young professionals haven't been interested in job opportunities in this field, but as requirements for civil servants have been tightened, social and other guarantees have been reduced or even eliminated, the civil service has completely lost its appeal as a workplace. Nevertheless, the civil service has the potential to become highly competitive in the labor market, attract competent citizens to fill positions, and earn the public's trust. Nevertheless, work in the civil service should be regarded as a meaningful activity that serves the public by ensuring the functioning of government processes.

Antanavičiūtė, Danielė. „Valstybės tarnautojo statuso pokyčiai 2024 m. valstybės tarnybos reformos kontekste“ / Magistro baigiamasis darbas. Vadovas dr. Gintautas Vilkelis. – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto teisės mokykla, 2026. – 72 p.

SANTRAUKA

Magistro baigiamajame darbe autorius analizavo Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 2024 m. redakcijoje naujai reglamentuotas nuostatas, nagrinėjo rezultatus ir tyrė poveikį valstybės tarnautojų statusui. Šis darbas yra aktualus tuo, kad buvo nagrinėta 2024 m. VTĮ reglamentuotų nuostatų, turėjusių įtakos valstybės tarnautojo statusui ir jo priedermei, išsikelti visuomenės raidai reikšmingi tikslai, pasiekti rezultatai ir ateities perspektyvos per valstybės tarnautojo prizmę.

Autoriaus plačiai nagrinėta pastebėta problema, kad VTĮ 2024 metais reglamentuoto valstybės tarnautojo teisinio statuso pasikeitimo įgyvendinimo iššūkiai ir su tuo susijusių kitų taikytų garantijų susiaurėjimas lėmė sumažėjusį valstybės tarnautojo statuso patrauklumą karjeros perspektyvomis ir visuomenės požiūriu. Darbo pagrindinis tikslas buvo atskleisti kokią įtaką turėjo 2024 m. VTĮ redakcija, reglamentavusi valstybės tarnautojo sąvokos ir atliekamų funkcijų susiaurinimą valstybės tarnautojo statusui.

Tikslui pasiekti autorius analizavo valstybės tarnautojo statuso pokyčių teisinį reguliavimą VTĮ redakcijų raidoje ir kituose valstybės tarnautojų statusą reglamentuojančiuose teisės aktuose, buvo apžvelgta valstybės tarnautojo statuso istorinė raida. Apžvelgtas Lietuvos Respublikos ir Nyderlandų Karalystės reglamentuotas teisinis valstybės tarnautojo statusas ir taikytinų garantijų skirtumai. Atlikus emperinio, kokybinio tipo tyrimą buvo išsiaiškintas individualus valstybės tarnautojų požiūris dėl jiems tiesiogiai taikomų, naujai reglamentuotų VTĮ nuostatų, nagrinėtos probleminės sritys remiantis teismų praktika. Šio mokslinio darbo pagrindu darbo autorius siekė patvirtinti arba paneigti ginamąjį teiginį, kad 2024 metų VTĮ reforma sudarė prielaidas mažėti valstybės tarnautojo statuso patrauklumui ir atgrąsyti jaunos specialistus nuo darbo valstybės tarnyboje.

Dėstomojoje darbo dalyje buvo apžvelgtos ir teigiamos, ir neigiamos 2024 m. valstybės tarnybos reformos pusės ir buvo prieita išvados, kad įstatymų leidžiamosios valdžios išsikelti tikslai nebuvo pasiekti. Ginamąjį teiginį tik iš dalies patvirtinome, 2024 m. VTĮ redakcija nesudarė prielaidų didėti valstybės tarnautojo statuso patrauklumui, o jauni specialistai ir iki 2024 m. reformos vykusios valstybės tarnyboje nesirinko pradėti minėtos karjeros. Galima teigti, kad ši reforma labiausiai paveikė iki tol turėjusius valstybės tarnautojo statusą, kadangi kai kurių ilgai užimtų pareigų buvo panaikintos, kai kurie buvo vertinti neįprastu būdu – ne tik vadovų, bet ir savo pavaldinių bei kolegų, įstaigų administravimo skyriai užuot tik poreikį pareigybių konkursus skelbti perdavę VVA skelbė ir atsirinko norimus kandidatus patys, decentralizuotai.

Atkreiptas dėmesys į tam tikrų 2024 m. VTĮ redakcijoje naujai reglamentuotų nuostatų išaiškinimo poreikį, ar panaikintų teisės normų panaikinimo argumentuotas priežastis. Dėl šių priežasčių autorius siūlo papildyti VTĮ 3 straipsnį valstybės tarnautojo statuso sąvoka. Dėl dėstomojoje dalyje identifikuotos problemos atliekant teismų praktikos analizę papildyti VTĮ 35 straipsnį reglamentuojant valstybės tarnautojo, kaip darbuotojo valstybės tarnyboje, garantija nebūti neteisėtai atleistam iš pareigų. Ir, atsižvelgiant į tai, kad VTĮ 2024 m. projekto rengėjas nepateikė apibrėžtumo dėl tarnybinio stažo skaičiavimo pasikeitimo, autorius siūlo patikslinti VTĮ 21 straipsnio 3 dalį, nekeičiant nuo įstatymo išleidimo (1999 m.) siektino tikslo tarnybinių stažą skaičiuoti iki valstybės tarnautojo išėjimo į senatvės socialinę pensiją.

Pagrindiniai žodžiai: valstybės tarnyba, valstybės tarnautojo statusas, 2024 m. valstybės tarnybos reforma.

Antanavičiūtė, Danielė. „Changes in the Status of Civil Servant in the Context of the 2024 Civil Service Reform“ / Master thesis. Supervisor: Dr. Gintautas Vilkelis. – Vilnius: Mykolas Romeris University Law School, 2026. – 74 p.

SUMMARY

In this master's thesis, the author analyzed the provisions of the 2024 edition of the Law on the Civil Service of the Republic of Lithuania, examined the results, and investigated the impact on the status of civil servants. This work is relevant in that it examined, from the perspective of civil servants, the provisions of the 2024 Civil Service Law that influenced the status and duties of civil servants, established goals important for the development of society, achieved results, and future prospects.

The author extensively examines the identified problem, namely that the challenges of implementing the changes to the legal status of civil servants regulated by the 2024 Civil Service Law and the resulting narrowing of other applicable guarantees led to a decline in the attractiveness of civil servant status in terms of career prospects and public perception. The main objective of this research was to reveal the impact of the 2024 version of the Civil Service Law, which tightened the definition of a civil servant and defined their functions, on the status of civil servants.

To achieve this objective, the author analyzed the legal regulation of changes in the status of civil servants across the various versions of the Civil Service Law and other legal acts governing the status of civil servants, and reviewed the historical development of the status of civil servants. The author reviewed the legal status of civil servants as regulated in the Republic of Lithuania and the Kingdom of the Netherlands, as well as the differences in the applicable guarantees. Following an empirical, qualitative study, the individual views of civil servants regarding the newly regulated provisions of the Civil Service Law directly applicable to them were identified, and problematic areas were analyzed based on judicial practice. Based on this research, the author sought to confirm or refute the thesis that the 2024 reform of the Civil Service Law created conditions for a decline in the attractiveness of civil servant status and deterred young professionals from working in the civil service.

The theoretical section of this thesis overviewed both the positive and negative aspects of the 2024 civil service reform and concluded that the objectives set by the legislature had not been achieved. We confirmed this hypothesis only partially: the 2024 version of the Civil Service Law did not create conditions that would increase the attractiveness of civil servant status, and young professionals did not choose a career in the civil service even before the 2024 reform. It can be argued that this reform most affected those who previously held civil servant status, as some long-held positions were abolished, and some were evaluated in an unusual manner — not only by their superiors, but also by subordinates and colleagues — and instead of simply delegating the

responsibility for announcing civil service competitions to the Public Management Agency, the administrative units of the institutions themselves, in a decentralized manner, announced competitions and selected the desired candidates.

Attention has been drawn to the need to clarify certain provisions newly regulated in the 2024 version of the Civil Service Law, as well as to provide well-reasoned grounds for the repeal of certain legal provisions. For these reasons, the author proposes to supplement Article 3 of the Civil Service Law with the concept of civil servant status. In light of the problem identified in the introductory section during the analysis of judicial practice, Article 35 of the Civil Service Law should be amended to provide a guarantee that a civil servant, as an employee in the civil service, shall not be unlawfully dismissed from office. And, given that the drafters of the 2024 Civil Service Law did not provide clarity regarding changes to the calculation of length of service, the author proposes to amend Article 21 p. 3 of the Civil Service Law without altering the objective established upon the law's enactment 1999 to calculate length of service until the civil servant's retirement on an old-age social pension.

Key words: civil service, status of civil servant, 2024 civil service reform.